

Ujuni

Uṭup ujuni

Ulibra uteek wi Uṭup wi Naṣibaṭi katim ki wa kawo « Ujuni » ṭiki uji uṭiiniyaan ujuni wi umundu, na iko bti inwoon abot aṭiiniyaan pntaali pi Itrayel panwoon pi Naṣibaṭi. Kafah 1 te 11: Hum di ṅaan akdoon kadoo kame umundu wi ṅwoon wi? In awoon ṅaan? We uwoon ulempul kēme we ukaan kē abi ṭi umundu? We ukaan kē baṅaan baji baban ṭuṅ kawo ṭi pṅom na bkujar na ugut? We uhinanun kapēnan uko mēnt? Iko mēnt yi yi kafah kateek ki ulibra ujuni wi kakdoon na pteem. ṅiint na ṅaaṭ jibi baṭakadiiri (1-2); pgar pi bagaruṅ na Naṣibaṭi (3); Kayin na Abel (4) Nowe ṭi wal wi uṣbal uweek (6-9); Katoh kaweeek ki ṅṣoobra ki Babel (11). Iko impiitun ṭi, ṅaan aanhil kaṭup bnuura wal wi iṭepun na manjoonan jibi baṅaan bajen bajaan bado hēnkun. Ifah 12 te 50 ikakalēs jibi Naṣibaṭi aktijun umundu mbuur wi aduun bantohi bateek biki Itrayel bado kalempara : Abraham (12.1–25.18), anwoon ṅaan anfiyaaruṅ bnuura abot aji ṭaṣ Naṣibaṭi awo i baṅaan bado katen ṭi a. Itaak awoon abukul. Ababul Yakob (25.19–36.43) i i babiin aṭu katim ki Itrayel. Yotef (37.1–50.26) anwoon alon ṭi babak Yakob, abiin ado kē Yakob na babakul bandukiiṅ na babak baka bti kē baya afēt du Ejiptu. Ulibra ujuni uwo duna pjukan ṭi uko wi Naṣibaṭi adoluṅ. Ujunna aṭup kē Naṣibaṭi apaṣun umundu, kē uko mēnt ukdiiman mndēm mi wa, kē umundu bti uṣē wo ṭi iṅen yi Naṣibaṭi, ul akṣihun

wa. Ulibra ubaana ɕi kahoŋ ki Naşibaɕi ahoŋuŋ aji ado katen pntaali pi nul. Du ujuni te uba ulibra wi, Naşibaɕi awoon i baktiiniyaanun: Ado kë bañaan bame a, aji wayeş, aji ɕoŋ kabot kaɕenk pntaali pi nul, aji boman iko bti yi pntaali pi nul. Kë aşë ji ŋal bañaan bafiyaara bakuɕ bafiyaar kahoŋ ki ahoŋuŋ, bado kaɕaş uko wi aɕuun pdo na bgah bi nul. Ulibra wi ujej idolade yi unjon yi Itrayel kadolna bañaan bayikrën bnuura hum di pntaali mënɕ pabiin awo ɕi pfiyaar, jibi padoluŋ kë pfiyaar mënɕ paliint abot ajoonan.

Upaşa umundu

¹ Du ujuni Naşibaɕi apaş baɕi na mboş.

² Kë mboş manşë wo mnjinɕ kë nin ukoolan uunwo ɕi ma, bdëm bawun bnjiir, kë uyook umpënnuŋ du Naşibaɕi uşë fuuɕ ɕi meel duuɕ.

³ Naşibaɕi aji wal mënɕ: « Bjeehi bawoon » kë bjeehi bawoo.

⁴ Naşibaɕi awin kë bjeehi banuuraa, aşë paɕeş bjeehi na bdëm.

⁵ Naşibaɕi adu bjeehi aji « unuur » adu bdëm « utejan. » Utaakal uwoo, nfa kë mankuɕ awo : unuur mënɕ uwoon uteek.

⁶ Kë Naşibaɕi aşë ji : « Uko uloŋ unnaamun ji kanjan uwoon ɕi ptoof pi meel, upaɕeşaan ma » kë uwo haŋ.

⁷ Naşibaɕi ado uko mënɕ kë upaɕeş meel, kë mlon manwo ɕi uɕeek kë mnlon manwo du bko duuɕ.

⁸ Naşibaɕi adu uko mënɕ aji « baɕi. » Utaakal uwoo, nfa kë mankuɕ awo : unuur mënɕ uwoon utëbantën.

⁹ Kë Naşibaţi aşë ji : « Meel manwoon  i baţi u eesh man onkand er n  i dko dloolan, pkay paku  pap n pawinana » k  uwo ha .

¹⁰ Naşibaţi adu dko dkay aji « mboş » aş  du dko di meel « bd k. » Naşibaţi awin k  uko m n  unuura.

¹¹ Naşibaţi aji : « Mboş mambukan ujaagal, ugof b i na mnko b i. Uko undoli uko wi ukdoon kabuk udo kawo na uhiib k me mbuk » k  uwo ha .

¹² Mboş k  mambuk ujaagal, ugof b i na mnko b i. Ujaagal unwoon, uji uwo na kanaamare ki wa, bgof banwoon baji bawo na kanaamare ki ba, bko bandoon kawo na kanaamare ki ba ; uko undoli uji uwo na mbuk k me uhiib. Naşibaţi awin k  uko m n  unuura.

¹³ Utaakal uwoo, nfa k  manku  awo : unuur m n  uwoon uwajan n.

¹⁴ Naşibaţi k  aş  ji : « Iko ilon inkdoon kajeehan iwoon du baţi duu  ipa  saan unuur na utejan! Idoon kadiiman wal wi  fettu,  nuur, na  şubal ;

¹⁵ iwoon du baţi duu  ido kajeehan mboş! » k  uwo ha .

¹⁶ Naşibaţi ado iko it b iweek injaan ijeehan, uweek uji up n kaşih na nfa te utaakal, umpo i kap n kaşih na utejan. Ado kak  jah.

¹⁷ Naşibaţi a u ya du baţi duu  ido kajeehan mboş,

¹⁸ ido kaşih pnak na utejan, ipa  saan bjeehi na bd m. Naşibaţi awin k  uko m n  uwo unuura.

¹⁹ Utaakal uwoo, nfa k  manku  awo : unuur m n  uwoon ubakaan n.

²⁰ K  Naşibaţi aş  ji : « Meel mantum  ko,  kat  abot  ado kayi  du baţi,  i mboş duu ! »

21 Naşibaŋi apaş ŋko ŋweek ŋyibanaan ŋi bdëk na ŋko ŋnanwoonŋ ŋi meel bti kē ŋatum maakan, akak apaş ŋkat bti. Naşibaŋi awin kē uko mēntŋ uwo unuura.

22 Naşibaŋi awul ŋa bnuura aji : « An ŋko ŋi meel, kabuk kajoobëŋ na an, nabuk maakan natuman meel mi idëk. Kē an ŋkat, nabukan natuman mboş! »

23 Utaakal uwoo, nfa kē mankuŋ awo : unuur mēntŋ uwoonŋ uñeenanŋën.

24 Naşibaŋi aji : « Mboş manwulan ŋko bti : Nŋntaam ŋi katoŋ, ŋko ŋmpoŋi na ŋko ŋi uŋeeh bti » kē uwo haŋ.

25 Naşibaŋi ado ŋko ŋi uŋeeh bti, ŋntaam ŋi katoŋ bti na ŋko ŋmpoŋi bti. Naşibaŋi awin kē uko mēntŋ unuura.

26 Naşibaŋi aji : « Nawulan ŋdo ñaaŋ anaamun, awo ji un, aşih ŋŋëb ŋi bdëk, ŋkat ŋi baŋi, ŋntaam ŋi katoŋ, na ŋko bti ŋanjaanŋ ŋapula ŋi mboş. »

27 Naşibaŋi apaş bañaanŋ kē banaam na a :
bapaşana anaam na Naşibaŋi,
apaş baka kē bawo ñiintŋ na ñaaŋ.

28 Naşibaŋi awul baka bnuura aji : « Kabuk kajoobëŋ na an, nabukan maakan, natuman mboş nabot naşih ma. Naşihan ŋŋëb ŋi bdëk, ŋkat ŋi baŋi na ŋko bti ŋnanwoonŋ ŋi mboş. »

29 Naşibaŋi aji : « Natenan, dwulan ujaagal unwoonŋ na mbuk na uko wi ugof na mnko bti manjaanŋ mambuk nado kade.

30 Dwul kak iko mēntŋ ŋko bti ŋnanwoonŋ na uhefëntŋ; ŋnko bti ŋnanwoonŋ ŋi mboş, ŋkat bti ŋi baŋi na ŋko bti ŋnankmpuliinŋ ŋi mboş. Dwul ya ŋa ŋado kade » kē uwo haŋ.

³¹ Naşibaţi aten uko bti wi adoluŋ aşë win kë uwo unuura. Utaakal uwoo, nfa kë mankuţ awo : unuur mënţ uwoonŋ upaajanţën.

2

¹ Hënk di di Naşibaţi abaanŋ ppaş baţi na mboş na iko bti inwoonŋ da.

² Unuur uţënk paaj na ulonŋ uţënk kë Naşibaţi aba ulempul. Anoorfën unuur mënţ wi adoluŋ ulempul bti aba.

³ Naşibaţi adëman unuur uţënk paaj na ulonŋ akuţ ado wa kë uyimani, ţiki anoorfën unuur mënţ wi abaanŋ ppaş iko bti.

Naşibaţi aţak ñiinţ na ñaaţ

⁴ Kë hënk di di *Yawe Nawat Kabuka apaşunŋ baţi na mboş. Ţi wal wi Naşibaţi Nawat Kabuka apaşunŋ mboş na baţi,

⁵ nin ugof na ujaagal ulonŋ uundobi may maţ i mboş, ţiki Naşibaţi Ajugun aandobi do uşubal kë uşub Ţi ma, kë nin ñaaŋ aankak awo, ankjaari ma.

⁶ Kë meel manşë ji mampënna Ţi ukumpëş ulonŋ katulan mboş bti.

⁷ Wi wi Naşibaţi Ajugun aţakuŋ ñaaŋ na ufuuş wi mboş, afuuţ Ţi iyiş yi nul uhefëntŋ wi ubida, kë akak ñaaŋ ankhefëntunŋ.

⁸ Naşibaţi Nawat Kabuka atëpi uwoorta du umbanŋ wi umayar unuur Ţi uţaak wi Eden aşë Ţu da ñaaŋ i aţakuŋ.

⁹ Naşibaţi Nawat Kabuka anaţan Ţi mboş mnko bti manuuriinŋ bten abot alil. Akak anaţan Ţi uwoorta bko bi ubida na bko bmeeni bnuura na buţaan.

¹⁰ Bdëk blonj bapëenna Eden abi atulan uwoorta, ašë paššëraan da, ado itant ibaakër.

¹¹ Kateek katim ki ka kawo Pišon : kafooy uťaak wi Hawila bti, unwoonj na wuuru,

¹² wuuru mëntj uwo ujintj piš. Uťaak mëntj uwo kak na bko blonj banjaan babomanaan mnkulan bi bajaan bado bdeliyum, na mnlaak mpoŧi mnlonj mannuuriinj maakan aji manuur abot atam preeš ji wuuru, mi bajaan bado koralin.

¹³ Katëbantën katim ki ka kawo Gihon : Kafooy uťaak wi Kuš bti.

¹⁴ Kawajantën katim ki ka kawo Tigrë: Kawo du umayar unuur wi uťaak wi Ašuur. Kabaakantën katim ki ka kawo Ęfrat.

¹⁵ Našibaŧi Nawat Kabuka aŧu ñaanj ŧi uwoorta wi Eden ado kajaar wa abot ado kayenj wa.

¹⁶ Našibaŧi Nawat Kabuka aŧiini na a wal mëntj aji : « Ihinan kade mnko bti mi uwoorta,

¹⁷ kë bko bi pme bnuura na buŧaan iinkde ba, ŧiki unuur wi ikdeen ba, ikeŧ. »

¹⁸ Našibaŧi Nawat Kabuka aji wal mëntj: « Uunnuura ñaanj awo aloolan. Dwo kado naŧënka, anaamuŧ na a. »

¹⁹ Našibaŧi Nawat Kabuka akak ajej mboš abomanaan ŋko ŋi uŧeeh bti na ŋkat ŋi baŧi bti, ašë ŧij ŋa ñaanj, katen itim yi akŧuunj ŋa : undoli uwo kawo katim ki ñaanj akŧuunj wa.

²⁰ Kë ñaanj awul ŋntaam ŋi katoŧ bti itim na ŋkat bti na ŋko ŋi uŧeeh bti. Nin ulonj unnaamuŧ na a, unhinanuŧ kaŧënka na manjoonan uunwoo.

²¹ Wal mëntj, kë Našibaŧi Nawat Kabuka ašë ŧu ñiintj bŋoy bweek. Wi akŋoyëntuŧ, kë ašë

pënan kamoh kalonj ki kantaagan ašë tuh dko di apënananaanuŋ ka.

²² Wi wi ašaŋ ajej kamoh mënŋ aŋakna ñaaŋ ašë tija ñiinŋ.

²³ Kë ñiinŋ ašë wuuhar aji :
« Yoow, byaaš bi kamoh ki imoh yi naan ka,
pñaak pi naan pa.
Adu'ana ñaaŋ,

ŋiki apëna ŋi ñiinŋ*! »

²⁴ Waŋ ukaŋj kë ñiinŋ aklonj kaduk ašin na anin kanaakiir na aharul, bakak ñaanj aloolan.

²⁵ Kë bukal batëb bti, ñiinŋ na ñaaŋ bašë wo byiŋu, kë nin alonj aankowa atëŋul.

3

Adam na Ewa badookana du uwoorta wi Eden

¹ Upula ubi wo unkuuradaanuŋ ŋi ŋko ŋi uŋeeh bti ŋi Našibaŋi *Nawat Kabuka apaŋuŋ. Uji na ñaaŋ:
« Kë Našibaŋi aji nawut kade nin pko plonj ŋi mnko mi uwoorta? »

² Kë ñaaŋ ateema aji : « Nhinan kade mnko mi uwoorta.

³ Kë bko banwoonj ŋi ptoof pi uwoorta, Našibaŋi aji ŋkeŋ woli ŋban ba, këme ade ba. »

⁴ Kë upula uteema aji : « Nin! Naankkeŋ!

⁵ Našibaŋi ame kë unuur wi nakdeenj bko mënŋ, këš ki nan kahaabëša našë nawo ji a*, name bnuura na buŋaan. »

⁶ Ñaaŋ awin kë bko baka plil pde, anuura ŋi këš, abot awo bko banjaanj bawul uŋal unŋuŋa. Amar

---

* **2:23** Adu'ana ñaaŋ ŋiki apëna ŋi ñiinŋ: ŋi uhebërë ñiinŋ awo Iŋ kë ñaaŋ awo Iŋa. * **3:5** Nawo ji a : Balonj baji bašibaŋi.

wal mēnt̄ pko plon̄ t̄i bko mēnt̄ ade, akak awul ayinul, anwoon̄ na a, kē adee.

⁷ Wal mēnt̄ kē kēs̄ kaşē haabēşa na baka kē bame hēnkun̄ kē bawo byişu. Bajej itoh yi bko bi bajaan̄ bado bfig aşiir awunna ŋleef.

⁸ Na utaakal, uyook ulil ukob, kē Naşibaṭi Nawat Kabuka aşē pēn p̄tar ihoṭ, ŋiint̄ na ŋaaṭ batiinka aşē mena t̄i mnko mi uwoorta.

⁹ Naşibaṭi Nawat Kabuka adu ŋiint̄ aji : « Iwo ṭun̄ ba? »

¹⁰ Kē ateema aji : « Dtiink kē ikpoş t̄i uwoorta kē nlēnki t̄iki dwo byişu, aya amena. »

¹¹ Kē akak aji na a : « In aṭupiin̄ aji iwo byişu? Ikeer ade bko bi nneenaniin̄ pde! »

¹² Kē ŋiint̄ aji na a : « Ŋaaṭ i iṭuun̄ kē aŋogēn amaruṅ pko t̄i bko buṅ awulēn, kē ndee! »

¹³ Kē Naşibaṭi Nawat Kabuka aşē ji na ŋaaṭ: « we wi idolun̄ hēnk? » Kē ateem aji : « Upula uguurnun̄, kē nde ba. »

¹⁴ Kē Naşibaṭi Nawat Kabuka aşē ji na upula : « Jibi idolun̄ uko mēnt̄,
Ikfēpaniin̄ t̄i ŋntaam ŋi katoh bti
na ŋko ŋi uṭeeh bti.

Ido kapoşna kayin̄ kabot kade mboş
ŋnuur bti ŋi ubida wi nu.

¹⁵ Dṭu bşoorad t̄i iwi na ŋaaṭ,
t̄i pntaali pi nu na pi nul.

Baluṅ kanantlu bkow,
kē iwi, ilun̄ katib baka t̄i pşoñ. »

¹⁶ Naşibaṭi Nawat Kabuka akak aji na ŋaaṭ:
« Dluṅ kaṭu'u t̄i unoor uweek woli ibuk,
ilun̄ kahaj woli ibuk.

Uṅal wi nu ulun̄ kado kawuuku du ayinu

ado kaṭu'u pdo uko wi aṅaluṅ. »

17 Naṣibaṭi Nawat Kabuka aji na ṅiintṅ:

« Jibi itiinkuṅ uṭup wi aharu,
ade bko bi mbiinṅ aneenanu pde,
iṭu mboṣ manfēpana!

Ido kaji khaj maakan kaba kahinan kapēnan ṭi ma
uko ude
ṅnuur bṭi ṅi ubida wi nu.

18 Mboṣ mando kawulu iyiw,
ibot ido kade ṅdeey ṅi uṭeeh.

19 Ujēnk wi nu
wi wi ikluṅ kado kadeena

te wal wi ikluṅ kakak du mboṣ mi ipēnnuṅ
ṭiki iwo ufuuṣ
akuṭ aluṅ kakak du ufuuṣ. »

20 Adam, ṅiintṅ, aṭu aharul katim ki « Ewa[†] » ṭiki
awooṅ anin baṅaanṅ bṭi.

21 Naṣibaṭi Nawat Kabuka ado Adam na aharul
imiṣa yi injan awoharan baka.

22 Wi wi aṣaanṅ aji : « Hēnkuṅ ṅaanṅ akak ji nja,
kame bnuura na buṭaan! Awutan hēnkuṅ katar
kañen, kamar kak ṭi bko bi ubida kakaana ubida
wi mnto! »

23 Kē Naṣibaṭi Nawat Kabuka aṣē dooka
ṭi uwoorta wi Eden ado kajaar mboṣ mi
bapēnanaanuluṅ.

24 Wi adookuluṅ aṣē ṭu ṅwanjut ṅi bajaanṅ bado
kerubim kē ṅakyeṅ du umbanṅ wi umayar un-
uur wi uwoorta, na kakej ki bdoo kankdolunṅ ji
kabēntabēn, kayeṅna bgah byaani du bko bi ubida.

[†] 3:20 Ewa : ṭi uhebērē uwoonṅ Najeb.

4

Kayin afiŋ Abel

¹ Wi iko yaŋ iṭepuŋ, Adam ameer na Ewa aharul ; kë awo na kayiŋ, abuk Kayin* ašë ji : « *Yawe Nawat Kabuka ado kë mbuk ñiiintŋ »

² Akak abuk napoṭ ñiiintŋ, Abel.

Abel awo nayafan, kë Kayin ašë wo najaar.

³ Wi bayaan aban tuŋ, kë Kayin ašë ɥij ndeey ɲi apënanananuŋ ɥi mboş aṭeŋan Nawat Kabuka.

⁴ Abel ul kak, kë apënan ɲloŋ ɥi ɲntaam ɲambukiin uteek ɥi batani bi nul aṭu na mniir mi ɲa aṭeŋanaan Nawat Kabuka. Kë Ajugun adi bteŋan bi Abel,

⁵ ašë wo aandi bi Kayin. Kë Kayin ašë deebaṭ maakan, kaara kë daṭoŋara na a.

⁶ Nawat Kabuka aji na Kayin wal mëntŋ: « we ukaaŋ kë ideebaṭi, kë kaara di nu dabot aṭoŋara ba?

⁷ Woli ido hënkunŋ uko unnuuriin, iinkhil kadeeŋ bkow i? Kë woli ido uko unwoonŋ uunnuura, buṭaan daji dabop ɥi plëman pi nu ji uko wi uṭeeh unjoṭuŋ kado na pwatu. Kë işë wo i kawat da. »

⁸ Kayin kë ašë ji na Abel aṭa'ul : « Biin ɲya uṭeeh†. » Kë wi bawoonŋ du uṭeeh, kë Kayin ašë dëpa ɥi Abel afiŋ.

⁹ Nawat Kabuka aji na Kayin : « Abel aṭa'u awo tuŋ ba? » Kë atem aji : « Mëmmee. Dwo nayeŋ i aṭa'naan i? »

¹⁰ Kë Nawat Kabuka akak aji na a : « we wi idoluŋ ba? Dṭiink pñaak pi aṭa'u du mboş kë pakhu-uran abi ɥi nji ala nlukana.

---

* **4:1** *Kayin* : Katim ki kanaam kadu'are na pka. † **4:8** *Biin ɲya uṭeeh* : Dko di daanwo ɥi ulibra uteek.

11 Hënkuṅ, ifëpanaa, adookana ʒi mboṣ manhaabëṣuṅ mntum adaan pñaaḱ pi aṭa'u i ifiṅuṅ.

12 Ukaaṅ kë woli ijaar, mboṣ maankak awulu ṅdeey : ido kañaay ñaay na umundu. »

13 Kë Kayin aṣë ji na Nawat Kabuka : « Kakob ki katam maakan pa nji.

14 Idookën nṭa ʒi mboṣ mnuura, kë nwoyi kamaena kaya kalowu ; kado kañaay ʒi umundu, ñaaṅ awinënle afiṅën. »

15 Nawat Kabuka kë aṣë teema aji : « Nin, woli ñaaṅ afiṅu, bañaan paaj na aloṅ bakfiṅaniin pa plukanu. » Wi wi Nawat Kabuka aṣaan aṭu uko uloṅ ʒi Kayin unḱtuuṅ ñaaṅ awinale awut kafiṅa.

16 Kë hënk di ayaan alow Nawat Kabuka, afëṭ du uṭaak wi Nod unwoon du umayar unuur wi Eden.

Pntaali pi Kayin

17 Kayin ameer na aharul, kë awo na kayiṅ abuk Henok. Kayin awo wal mënṭ ʒi pniw ubeeka, kë hënk di aṭuṅ wa katim ki abukul Henok.

18 Henok awoon aṣin Irad, kë Irad awo aṣin Mehuyahel, kë Mehuyahel awo aṣin Metuṭayel, kë Metuṭayel awo aṣin Lamek.

19 Lamek aniim baat batëb, aloṅ awo katim ki Adah, kë natëbantën awo Filah.

20 Adah abuk Yabal ; awoon aṣin banjaan bafëṭ ʒi iloona kabot kayafan.

21 Katim ki aṭa'ul kawo Yubal ; awoon aṣin banjaan bakob uko unnaamuṅ ji bntuni wi bajaan bado « harpe » kabot kateen.

22 Filah kak abuk napoṭ ñiintṅ i katim ki Tubal Kayin, anwoon ateem baṭak bti banjaan baboman

iko ijul injaan ilofar. Aṭa Tubal Kayin ñaaṭ awo katim ki Naamah.

²³ Lamek aji na baharul :

« Adah na Tilah, natiinkaan ;
bahar Lamek, nawatan ibaṭ.

Dfiṅ ñiint, ṭiki bakobën awuran

Aa, dfiṅ naṭaṣa mēnt, ṭiki batehanaan

²⁴ Woli ñaan afiṅ Kayin, bañaan paaj na alon
bakfiṅaniin kalukanaana,

kë woli ñaan afiṅ Lamek, bañaan iñeen-paaj-na-
alon na paaj na alon (77)

bakfiṅaniin kalukanaana. »

²⁵ Adam akak ameer na aharul kë abuk napoṭ
ñiint, kë Ewa aṭu'a katim ki Tet aṣe ji : « Wi Kayin
afiṅun Abel, kë Naṣibaṭi aṣe wulën napoṭ ñiint i. »

²⁶ Tet ul kak kë abuk napoṭ ñiint, aṭu'a katim ki
Enoṣ. Wal mēnt wi wi bañaan bajunun pdēman
Naṣibaṭi kadola *Nawat Kabuka‡.

5

Pntaali pi Adam te kaban du Nowe na babukul

¹ Uko umpiitaniin ṭi pntaali pi Adam wii wi :
unuur wi Naṣibaṭi aṭakun ñaan, adola kë anaam na
a.

² Wal mēnt ado baka kë bawo ñiint na ñaaṭ, awul
baka bnuura, aṣe ṭu baka katim aji « Bañaan. »

³ Wi Adam adolon ṅṣubal iñeen-week na iñeen
ṅwajanṭ (130), abuk napoṭ anaamun na a, aṣe ṭu'a
katim ki Tet.

---

‡ **4:26** *Wi wi bañaan bajunun pñehan Nawat Kabuka* : bapiit ṭi ṅlibra
ṅlon aji : *wi wi bañaan bajunun pñehan Naṣibaṭi aji badu'a kaji Nawat
Kabuka.*

⁴ Wi Fet abukiin, Adam akak ado nşubal iñeen-week bakreŋ (800) abot abuk bapoŋ biinŋ na baaŋ.

⁵ Nşubal bti ŋi Adam adoluŋ ŋi mboş ŋawo iñeen-week ŋyaaş kañeen-kaloŋ na iñeen ŋwajanŋ (930). Wi wi aşaaŋ akeŋ.

⁶ Wi Fet adoluŋ nşubal iñeen-week na kañeen (105) aşë buk Enoş.

⁷ Wi Enoş abukiin, Fet akak aŋo nşubal iñeen-week bakreŋ na paaj na uloŋ (807), abot abuk biinŋ na baaŋ.

⁸ Nşubal bti ŋi Fet adoluŋ ŋi mboş ŋawo iñeen-week ŋyaaş kañeen-kaloŋ na nşubal iñeen-na-ŋtëb (912). Wi wi aşaaŋ akeŋ.

⁹ Wi Enoş akaaŋ nşubal iñeen kañeen-kaloŋ (90) aşë buk Kenan.

¹⁰ Wi Kenan abukiin, Enoş akak aŋo nşubal iñeen-week bakreŋ na iñeen-na-kañeen (815), abot abuk biinŋ na baaŋ.

¹¹ Nşubal bti ŋi Enoş adoluŋ ŋi mboş ŋawo iñeen-week ŋyaaş kañeen-kaloŋ na nşubal kañeen (905). Wi wi aşaaŋ akeŋ.

¹² Wi Kenan akaaŋ nşubal iñeen paaj-na-uloŋ (70) aşë buk Mahalalel.

¹³ Wi Mahalalel abukiin, Kenan akak aŋo nşubal iñeen-week ŋyaaş bakreŋ na nşubal iñeen ŋbaakër (840) abot abuk biinŋ na baaŋ.

¹⁴ Nşubal bti ŋi Kenan adoluŋ ŋi mboş ŋawo iñeen-week ŋyaaş kañeen-kaloŋ na nşubal iñeen (910). Wi wi aşaaŋ akeŋ.

¹⁵ Wi Mahalalel akaaŋ nşubal iñeen-paaj na kañeen (65) aşë buk Yered.

16 Wi Yered abukiin, kë akak aṭo nṣubal iñeen week bakreŋ na nṣubal iñeen nṣwajanṭ (830) abot abuk biinṭ na baat.

17 Nṣubal bti ni Mahalalel adoluŋ ti mboṣ nṣawo iñeen-week bakreŋ na nṣubal iñeen kañeen-kaloŋ na kañeen (895). Wi wi aṣaan akeṭ.

18 Wi Yered akaan nṣubal iñeen-week na iñeen paaj na nṭëb (162) aṣë buk Henok.

19 Wi Henok abukiin, Yered akak aṭo nṣubal iñeen-week bakreŋ (800) abot abuk biinṭ na baat.

20 Nṣubal bti ni Yered adoluŋ ti mboṣ nṣawo iñeen-week nṣyaas kañeen-kaloŋ na iñeen paaj na nṭëb (962). Wi wi aṣaan akeṭ.

21 Wi Henok akaan nṣubal iñeen-paaj na kañeen (65), aṣë buk Matutalem.

22 Wi Matutalem abukiin, Henok awo na Naṣibaṭi aṭaṣa nṣubal iñeen-week nṣyaas nṣwajanṭ (300) abot abuk biinṭ na baat.

23 Nṣubal bti ni Henok adoluŋ ti mboṣ nṣawo iñeen-week nṣwajanṭ na iñeen-paaj na kañeen (365).

24 Henok awo na Naṣibaṭi aṭaṣa kë Naṣibaṭi aṣë jeja, bañaan baankak awina, ṭiki Naṣibaṭi aya na a.

25 Wi Matutalem akaan nṣubal iñeen-week na nṣubal iñeen bakreŋ na paaj-na-ulon (187) aṣë buk Lamek.

26 Wi Lamek abukiin, Matutalem akak aṭo nṣubal iñeen-week nṣyaas paaj-na-ulon na nṣubal iñeen bakreŋ na nṭëb (782) abot abuk biinṭ na baat.

27 Nṣubal bti ni Matutalem adoluŋ ti mboṣ nṣawo iñeen-week nṣyaas kañeen-kaloŋ na iñeen paaj na kañeen-kaloŋ (969). Wi wi aṣaan akeṭ.

28 Wi Lamek akaan nṣubal iñeen-week na iñeen bakreŋ na nṭëb (182) aṣë buk napoṭ ñiinṭ.

29 Awul napoŋ mēnt katim ki Nowe, ŋiki aji : « I, akŋuun iñen yi nun inoorfēn ulemp na unoor. Mboŋ mi Naŋibaŋi afēpuŋ manŋuun un ulemp na unoor mēnt. »

30 Wi Nowe abukiin, Lamek akak aŋo ŋŋubal iñeen-week kañeen na ŋŋubal iñeen kañeen-kaloŋ na kañeen (595). Abot abuk bapoŋ biinŋ na baat.

31 ŋŋubal bti ŋi Lamek adoluŋ ŋi mboŋ ŋawo iñeen-week ŋyaaŋ paaj-na-ulon na ŋŋubal iñeen paaj-na-ulon na paaj-na-ulon (777). Wi wi aŋaŋ akeŋ.

32 Wi Nowe akaŋ ŋŋubal iñeen-week kañeen (500) aŋe buk ŋem, Ham na Jafet.

6

Kaŋaafa ki uŋubal uweek

1 Wi bañaan bajunuŋ pŋum ŋi mboŋ abot abuk bapoŋ baat,

2 kē bañaan biki baŋi* baŋe win kē baat biki bañaan bajen banuuraa, aniim biki baŋaluŋ.

3 Wi wi *Yawe Nawat Kabuka aŋaŋ aji : « Uhefēnt wi naan, wi nwuluŋ ñaan uunkduka ŋi a te mnto ŋiki awo ñaan najen ; hēnkun ŋŋubal ŋi nul ŋaankŋep iñeen-week na iñeen ntēb (120). »

4 Wal mēnt bañaan balon badem maakan bamēgaŋaan bawo ŋi mboŋ ; badobi woŋa wo da wal wi bañaan biki baŋi babin ŋi baat babuk bañaan bajen abuk bapoŋ na baka. Bukal bawoon ŋfa bañaan biki itim ipēnaliin.

---

* **6:2** *Bañaan biki baŋi* : Bapiit aji babuk Naŋibaŋi : Balon baŋal aji baŋiniyaan ŋwanjut, balon kak kē baji baŋiniyaan babuk baŋih. Kē balon baji baŋiniyaan biki pntaali pi Fet.

⁵ Nawat Kabuka awin kë buṭaan bi ñaanj akdolunj ṭi mboṣ badëma adëm pya kë ñaanj abot aji bi ṭu ṭu uṣal bti ṭi pdo buṭaan ṇnuur bti.

⁶ Nawat Kabuka adug umeli ṭi uko wi aṭakunj ñaanj, kë uhaaşul uwo ṭi mnṭëg mnweek.

⁷ Wi wi aṣaanj aji : « Dpënan ṭi mboṣ bañaanj biki nji nṭakunj, na ṇntaam ṇi katoh, na ṇko ṇi uṭeeh na ṇkaṭ, ṭiki ddug umeli uko wi nṭakari ṇa. »

⁸ Kë ñaanj alonj aṣë wo, i Naṣibaṭi alilandëri, anwoon katim ki Nowe.

Pboman upuur

⁹ Uko wi Nowe wii wi :

Nowe abi wo ñiinṭ naṭool ṭi këṣ ki Naṣibaṭi abot aji tiinka ; awo na a aji ṭaṣa. Wal mënṭ ul awohanj hanj ṭi bañaanj bti.

¹⁰ Nowe abuk bapoṭ biinṭ bawajanṭ: Ṣem na Ham na Yafet.

¹¹ Kë bañaanj biki mboṣ bti baṣë wuṭ awo bado buṭaan ṭi këṣ ki Naṣibaṭi, mnṇot kë mantum ṭi mboṣ.

¹² Naṣibaṭi aten mboṣ awin kë bañaanj bawuṭi, ṭiki bawo bti ṭi pdo buṭaan.

¹³ Kë Naṣibaṭi aṣë ji na Nowe : « Dba na bañaanj bti na ṇko bti ṭiki bañaanj bakaanj kë mnṇot mantum ṭi mboṣ. Dpënan baka keeri ṭi mboṣ. »

¹⁴ Akak aji na Nowe : « Bomaan upuur pa iwi, upuur unkwoonj uweek, wi ikbomanunj na impiñu inuura, ido imeeṭ ṭi wa, ikër wa ṭi meeṭ na bdig na uko unkneenanunj meel pṭëp.

¹⁵ Hënk di di ikbomanunj upuur mënṭ: udëm kado uko ji ṇmetër iñeen-week na iñeen ṇwajanṭ (130m) kahaan kado ṇmetër iñeen ṇṭëb na ṇṭëb

(22m), kadiilade kawo ηmetër iñeen na ηwajanť (13m).

¹⁶ Doon bťuk ři upuur bi kakujěntť kakwoonť ptoof pi umetër, ibot ido plěman pi wa pawo ři kabaň, ido wa uka ηřoobra ηťěb aťu na uťeeh.

¹⁷ « Nji, dťij meel kado ma mampar maniink dko, kabaana na baňaanť na ηko bťi : nin uko ulon uunkduka ři mboř kado kahefěntť.

¹⁸ Kě nji nřě do bhoňar na iwi, lunji ineej ři upuur iwi na aharu na babuku, na bahar baka.

¹⁹ ři ηko bťi doon kaneejan ηťěb ři upuur ηabuur na iwi ; ηawoon ukař na waatť.

²⁰ Nkat, ηntaam ři katoh na ηko ři uťeeh bťi ηalunť kabi du iwi kado kawoona ηťěb ηťěb ukař na waatť kabuur na iwi.

²¹ Kě iwi, laan uko ude unwohanť bťi ihank nakaana uko ude iwi na ηko měntť. »

²² Kě hěnk di Nowe adolonť, ado uko wi Nařibaťi ajakulonť bťi ado.

7

Pneej ři upuur

¹ Kě *Yawe Nawat Kabuka aji na Nowe : « Neejan ři upuur iwi na biki katohu bťi, řiki ři baňaanť bťi iwi řaň iwoonť natool ři kěř ki naan.

² ři ηko bťi ηanhilnunť pdo bťeňan bi Nařibaťi, doon kajejna ηťěb ηťěb, ukař na waatť te nyaař paaj-na-ulonť. Kě ηandukiinť, jejan ukař na waatť řaň.

³ Jejan kak ηkat ři baťi, ukař na waatť nyaař paaj-na-ulonť, ηko na ηkat ηahilna ηaniink mboř bťi.

⁴ Nnuur paaj-na-ulonť ηaťěple, kado uřubal uřub ηnuur iñeen ηbaakěr na ηtejan iñeen ηbaakěr, kawet ři mboř baňaanť na ηko bťi ři nji ndolonť. »

⁵ Kë Nowe ado iko bti yi Nawat Kabuka ajakulun ado.

⁶ Nowe aka nşubal iñeen-week nyaaş paaj (600) wi uşubal uweek ujotuñ ti mboş.

⁷ Aneej ti upuur na aharul na babukul na bahar baka kabuurna meel mamparuñ.

⁸ Nko nanhiluñ pdolna bteñan bi Naşibaţi na njanwoon njanhil pdolna ba, nkat na nko nankpuliin ti mboş bti

⁹ nabi ukaş na waat aneej ti upuur wi Nowe jibi Naşibaţi ajakulun.

¹⁰ Wi nnuur paaj-na-ulon natepuñ kë uşubal uweek uşë jot.

¹¹ Ti unuur utenk nnuur iñeen na paaj-na-ulon wi pli ptëbantën pi uşubal wi Nowe akaan nşubal iñeen-week nyaaş paaj (600), kë meel mntum maakan manwoon ti mboş uteeh manşë may, kë baţi bawo wo ji bahaabëşa haabëşa, kë meel mantula.

¹² Uşubal uşub ti mboş ado nnuur iñeen nbaakër na ntejan iñeen nbaakër (40).

¹³ Unuur mënt, Nowe, aharul na babukul Şem na Ham na Yafet na bahar baka kë başë neej na a ti upuur.

¹⁴ Baneej na nntaam ni katoh, na nko ni uteeh bti na nkat bti na nko nmpoţi nankyituñ bti.

¹⁵ Nko bti nankheefëntuñ nabi ti Nowe aneejna ntëb ntëb ti upuur ;

¹⁶ kawo ukaş na waat jibi Naşibaţi abiin ajaka. Wi wi Nawat Kabuka aşaan adët bgah.

¹⁷ Uşubal unşubuñ wuñ udo nnuur iñeen nbaakër ; kë meel mampar apel mboş aşë deen upuur kë ukyaak.

18 Meel mampaya atum maakan, kë upuur uşë yaak aya,

19 mampaya ayaha ya adoo gur inkuñ bti.

20 Mandoo t̄ep inkuñ ηmet̄er paaj-na-ulon̄.

21 Wal m̄ent̄ kë bañaan̄ bti na ηko bti ηnanwoon̄ t̄i mboş kë n̄aşë keţ: ηkat̄, ηnt̄aam ηi katoh, ηko ηi uţeeh, na ηko ηmpoţi bti na bañaan̄ bti.

22 Nin uh̄ef̄ent̄ uunkak aduka t̄i mboş.

23 H̄enk, kë Naşibaţi awet uh̄ef̄ent̄ bti t̄i mboş: bañaan̄, ηnt̄aam ηi katoh, ηko ηi uţeeh, na ηko ηmpoţi na ηkat̄, kë Nowe na bañaan̄ banwoon̄ na a, aţu na ηko ηnanwoon̄ na baka t̄i upuur t̄añ babuur̄.

24 Meel mampar ado ηnuur iñeen-week na iñeen-kañeen (150).

8

Ukay meel

1 Kë Naşibaţi aşë leş Nowe na ηko ηi uţeeh na ηnt̄aam ηi katoh bti ηnanwoon̄ na a t̄i upuur. Ado kë uyook uyook t̄i mboş, kë meel manjun pwala.

2 Kë meel mnt̄um maakan manwoon̄ t̄i mboş uţeeh bti manşë t̄añan pp̄en, kë baţi bad̄et̄anaa, meel maankak atula. Kë uşubal uţañan pjot.

3 Meel manwala ntiinku ntiinku, h̄enk, wi ηnuur iñeen-week na iñeen-kañeen (150) ηaţ̄epun̄ kë manşë wala ;

4 te kë upuur udo hil anaţ du inkuñ yi Arafat t̄i unuur uţ̄enk ηnuur iñeen na paaj-na-ulon̄ wi pli p̄t̄enk paaj na ploñ.

5 Meel manwali'aara wala te pli p̄t̄enk kli iñeen. T̄i unuur uteek wi pli m̄ent̄ kë inkuñ işë p̄en aw-inaana.

⁶ Wi ηnuur iñeen ηbaakër ηaṭëpuη, kë Nowe aṣë haabëṣ ujaneel wi adolun ṭi upuur,

⁷ aṣë wutan untomaali. Uya, akak, ayoonk meel mankay ṭi mboṣ.

⁸ Akak awutan ubalab ufaatal katenna me meel manwalaa.

⁹ Wi ubalab uwoon uunya win dko dṭo, ṭiki meel mangur mboṣ bti, uwugṣa akak du Nowe du upuur. Nowe atar kañen, ayeenk wa aneejan ṭi upuur meet.

¹⁰ Ayoonk ηnuur paaj na ulon akak awutan wa kë upën ṭi upuur.

¹¹ Ukak na utaakal awo na katoh kahalu ki bko bi bajaan bado bnoliwera ṭi mntum! Nowe ame wal mënṭ kë meel manwalaa.

¹² Aṭo kak ηnuur paaj na ulon aṣë wutan ubalab, kë wi uyaan, uunkak abi.

¹³ Ṭi unuur uteek wi pli pteek pi uṣubal wi Nowe akaan ηṣubal iñeen-week ηyaaṣ paaj na uṣubal (601), wi wi meel mankayun ṭi mboṣ. Nowe agurëṣ bṭuk bi upuur ; aten, awin kë mboṣ manjun pkay.

¹⁴ Ṭi unuur uṭenk iñeen ηṭëb na paaj-na-ulon wi pli ptëbantën, kë mboṣ manṣë kay bti.

Upën ṭi upuur

¹⁵ Wal mënṭ kë Naṣibaṭi aṣë ji na Nowe :

¹⁶ « Pënan ṭi upuur, iwi na aharu, na babuku na bahar baka.

¹⁷ Pënaan kak ηko bti ηanwoon na iwi, ηkaṭ, ηntaam ηi katoh na ηko ηi uṭeeh na ηko ηmpoṭi. Njaban maakan ηatum ηaniink mboṣ. »

¹⁸ Kë Nowe na aharul na babukul na bahar baka bapëni.

19 Nntaam ni katoh na ŋko ni uṭeeh na ŋko ŋmpoṭi na ŋkat bti ŋapən ṭi upuur, awo kabuka na kabuka.

20 Wi wi Nowe aṣaan ado *bliit bi mngur pa *Nawat Kabuka, ajej ŋlon ṭi ŋko na ṭi ŋkat bti ŋanhilun pdolna Naṣibaṭi bṭenjan aṣanara, atēr ŋa kē ŋayik bti. 21 Yawe Nawat Kabuka atiink pṭēkēn plil aṣē ji ṭi uṣalul : « Bañaan baankak ado nfēp mboṣ. Uwo manjoonan kē ŋhaaṣ ŋi baka ŋawuṭna du kpoṭ ; kē nṣē wo mēnkak atok bañaan na ŋko bti jibi ndolun.

22 Te wi mboṣ mankdoon kawoha wo, kajaar na kakit, ujonṭ na uyikaj, kanuur na pti, pnak na utejan ido kawoha wo. »

9

Kahon ki Naṣibaṭi

1 Naṣibaṭi awul Nowe na babukul bnuura bi nul aṣē ji na baka : « Kabuk kajoobēt na an, nabukan maakan, natuman mboṣ.

2 Ŋko ni mboṣ, ŋkat na ŋko ŋmpoṭi na ŋṭēb ni bdēk, ŋul bti ŋado kaṭi'an kakuṭ kado kalēnk ṭi kadunan. Dwulan ŋa bti.

3 Jibi nwulanan iko yun yi ujaagal na mnko manjaan mambuk, dkak awulan ŋko ŋun bti nado kade.

4 Kē naṣē wo naanwo kade uko na pñaak pi wa ṭiki pñaak pawoon ubida.

5 Dkak alun kaṭu ñaan kēme uko unktulun pñaak pi ñaan uhepna ṭi uko mēnt. Kabot kaṭu ñaan andoli atēem ṭi ubida wi atēntul.

⁶ Naşibaţi aţak ņaan
 kē anaam na a
 ukaan kē ņaan anktulun pņaak pi atēntul,
 bakak atula pņaak.

⁷ Kē an, kabuk kajoobēţ na an, nabukan maakan ;
 naniink mboş, nabukan maakan. »

⁸ Naşibaţi aţiini wal mēntŭ na Nowe na babukul
 banwoon na a aji :

⁹ « Natenan, dhojan, an na kntaali ki nan te
 mnto,

¹⁰ na ņko bti ņanwoon na iwi : ņkaţ, ņntaam ņi
 katoh na ņko ņi uţeeh, ņko bti ņampēnunŭ ņi upuur
 na iwi, ņko bti ņanwoonŭ ņi mboş,

¹¹ kē mēnkak ado uşubal utēntŭ wi kē mēnkak ado
 meel manpar hēnk mantok uko bti unwoonŭ na
 uhēfēntŭ. Meel maankak abi kaţok iko bti inwoonŭ
 ņi mboş. »

¹² Naşibaţi akak aji : « Uko unkdiimanunŭ kahoņ
 ki nji ndolonŭ na an na ņko bti ņanwoonŭ na an wii wi,
 kahoņ kaņ ddo ka kak na pntaali pi nu te mnto.

¹³ Dţu kaņaanan ki naan du baţi ki najaanŭ nado ki
 ubopal, kul kakdoonŭ kayuuj kahoņ ki nji ndolonŭ
 na umundu.

¹⁴ Woli dlunŭ ado uşubal kē ujēni, kē kaņaanan ki
 ubopal kapēn awinana,

¹⁵ kaleş wal mēntŭ kahoņ ki nji ndolonŭ na an na
 ņko bti. Nin meel maankak apar jibi mamparanŭ
 kafinŭ uhēfēntŭ ņi mboş.

¹⁶ Woli kaņaanan ki ubopal kapēn awinana du
 baţi, dwın ka, kaşē kaleş kahoņ kanwoonŭ kaankba
 ki nji Naşibaţi ndolonŭ na baņaanŭ bti na ņko bti
 ņanwoonŭ ņi mboş. »

17 Hënk, kē Naşibaţi aji na Nowe : « Waŋ uwoon uko unkyuujun kahonj ki nji ndolonj na bañaan bti na ŋko bti ŋanwoonj ŧi mboş. »

Babuk Nowe

18 Şem, Ham na Yafet babak Nowe bampënnunj ŧi upuur. (Ham awoonj aşin Kanaan)

19 Bawajantj bukuŋ bawoonj babak Nowe, kē ŧi bukal di di bañaan bti banfëţunj ŧi mboş bawoonunj.

20 Nowe anwoonj najaar, ado uţeeh atepi mnko manjaan mandolna ubiñu.

21 Wi adaanunj ubiñu umpënnunj ŧi uţeeh mënţ, aşë kuj awohëş aduka byişu du kaloona ki nul meetj.

22 Ham, aşin Kanaan, awin aşin kē awo byişu, aşë ya bdig aţup babak aşin batëb bandukiinj.

23 Kē Şem na Jafet başë jej bayeti aţu ŧi iganjan yi baka aşë bot apoş poş akak ufeţ ado bi agur aşin baka. Baten umban wundu kahilna kawo baankwin aşin baka byişu.

24 Wi Nowe anaţiin, kē ukuj ubaa, ame uko wi Ham nabaasha i nul adolonj.

25 Wi wi aşaanj aji :
« Kanaan afëpaniin!
Awo pa bamakul najuuk i bajuuk. »

26 Nowe akak aţiini aji :
« Ddëman *Yawe Nawat Kabuka, Naşibaţi i Şem!
Dñehan ajukntjën Kanaan ŧi ulemp, ado kalempar Şem.

27 Dñehan Naşibaţi ado Yafet abuk pntaali pţum, padëm paka uţaak uweek, dñehan kak babak Yafet bafëţ na babak Şem, babak Kanaan babot bajuukëţ ŧi ulemp bado kalempar babak Yafet na Şem. »

²⁸ Wi uşubal uweek na meel mamparuŋ ɲaṭëpuŋ, Nowe aṭo ɲşubal iñeen-week ɲwajantŋ na ɲşubal iñeen kañeen (350).

²⁹ ɲşubal bti ɲi Nowe adoluŋ ɲi mboş ɲawo iñeen-week kañeen-kaloŋ na ɲşubal iñeen kañeen (950), wi wi aşaaŋ akeṭ.

10

Pntaali pampënnuŋ ɲi babak Nowe

¹ Pntaali pi bi Şem, Ham na Yafet babak Nowe babukuŋ wi uşubal uweek ubaaŋ pii pi.

Babuk Yafet

² Babuk Yafet biintŋ bawo : Gomer, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Moşek na Tirat.

³ Kë babak Gomer biintŋ bawo : Aşkenat, Rifat, Togarma.

⁴ Kë biki Yawan bawo : Elişa, Tarşiş, Kitim na Dodanim.

⁵ Du bukal di di bañaan banwayşeruŋ afëṭ aňog idëk bawoonuŋ. Bukuŋ bawoonŋ babak Yafet, baji bawayşër kawo bandoli na pntaali pi baka na utaak wi baka na uṭup wi baka.

Babuk Ham

⁶ Babuk Ham biintŋ bawo : Kuş, Mişrayim, Put na Kanaan.

⁷ Kë biki Kuş bawo : Feba, Hawila, Fabta, Raama, na Fabteka. Kë biki Rama bawo : Şeba na Dedan.

⁸ Kuş akak abuk Nemrod ambiinŋ awo naşih natek ɲi mboş.

⁹ Abi wo najan naweek ɲi kadun ki Naşibaṭi, ukaaŋ kë baji baji : « Awo ji Nemrod, najan naweek ɲi kadun ki Naşibaṭi. »

10 N̄beeka n̄anwoonuŋ n̄week ʦi dko di aʦihuŋ n̄awo Babel, Erek, Akad na Kalneh du uʦaak wi Œineyar*.

11 Du uʦaak m̄eŋʦ di di Nemrod ap̄eŋnuŋ aya te Aʦuur aʦe niw Niniwe na Rehobot-Ir, na Kalah.

12 Akak aniw Reten ʦi p̄toof pi Niniwe na ubeeka uweek wi Kalah.

13 Miʒrayim awoon ʦin baŋaan biki Lud, biki Anam, biki Lehab, biki Naftuh,

14 na biki Patroʦ, na biki Katluh na biki Kaftor [di *bafilitten bap̄eŋnuŋ].

15 Kanaan awoon ʦin baŋaan biki Fidoŋ, anwoon abukul nateek. Abot awo ʦin bahitit,

16 na Bayebutit, Bahamorit, Bagirgaʒit,

17 Bahiwit, Barkit, Baʦinit,

18 Barwadit, Baʦemarit, Bahamatit ; wi wi kntaali ki Kanaan kaʒaan awaʒe.

19 Uʦaak wi Kanaan up̄enna Fidoŋ, aya umbaŋ wi Gerar, te Gaʦa, abot ayeenk du ʦodom na Gomora na Adma na Œeboyim te aban du Leʒa.

20 Bukuŋ bawoon babuk Ham, baji bawayʒe kawo bandoli na pntaali pi baka na uʦaak wi baka na uʦup wi baka.

Babuk Œem

21 Œem ʦmak Yafet akak abuk bapoʦ biinʦ. Ul awoon atem babuk Eber na pntaali pi baka bti.

22 Babuk Œem biinʦ bawo : Elam, Aʒur, Arpakʒad, Lud, Aram.

23 Biki Aram bawo : Uʒ, Hul, Geter na Maʒ.

24 Arpakʒad abuk Œelah, ke Œelah abuk Eber.

25 Eber abuk bapoʦ biinʦ bat̄eb : nateek awo katim ki Peleg†, ʦiki ʦi wal m̄eŋʦ wi wi baŋaan

---

* **10:10** Œineyar : Babel. † **10:25** Peleg : ʦi uheb̄ere dawoon pwayʒe.

bawayşërun ƚi mboş. Aƚa'ul awo katim ki Yoktan.

²⁶ Yoktan abuk Almodad, Şelef, Haşarmawet, Yerah,

²⁷ na Hadoram, Utał, Dikla,

²⁸ na Obal, Abimayil, Şeba,

²⁹ Ofir, Hawila, na Yobab : bukuŋ mënƚ bti bawo babuk Yoktan.

³⁰ Bafëƚna ubeeka wi Meşa te adoo ban wi Şefar unwoon du inkun inwoon du umayar unuur.

³¹ Bukun bawoon babuk Şem, baji bawayşër kawo bandoli na pntaali pi baka na utaak wi baka na uƚup wi baka.

³² Bukun bawoon pntaali pi babuk Nowe, baji bawayşër kawo bandoli na pntaali pi baka na utaak wi baka.

Du bukal di di bañaan bajunnun pwayşër aniink mboş wi uşubal uweek uƚëpuŋ.

11

Katoh kaweeƚ ki ŋşoobra ki Babel

¹ Bañaan bti ƚi mboş baƚup uƚup uloolan.

² Jibi bañaan bakyaanƚun du umayar unuur, bawin dko dlon danwoon daanwo na inkun du utaak wi Şineyar* aya afëƚ da.

³ Wal mënƚ kë başë tiinkar aji : « Nawulën ŋdo induba yi ŋkjunun ƚi bdoo. Kë bajej induba mënƚ na bnag blon aniwna†. »

⁴ Bakak aji : « Nawulën ŋniw ubeeka na katoh kaweeƚ ki ŋşoobra kankyaan te du baƚi! Hënk

---

* **11:2** Şineyar : Babel. † **11:3** Bnag : ƚi ŋwal mënƚ baji baniwna mnlak na bnag blon bampaƚun na bi baniwnun ƚi.

katimun kapënala, ŋkuṭ ŋwo ŋenkwayşër kaniink mboş bti. »

⁵ Kë *Yawe Nawat Kabuka aşë wala ṭi mboş pten ubeeka na katoḥ kaweeḥ ki ŋşoobra ki bañaan bajën bawooṅ ṭi pniw,

⁶ aşë ji : « Nawin hënkuṅ! Bañaan bti bawo baloolan, aṭup uṭup uloolan. Woli hënk di ulemp wi babaan ajun jun uwoon, we ukluṅ kaneenan baka pdo uko wi baṅaluṅ?

⁷ Ŋwala hënkuṅ ŋhoṭan uṭup wi baka bawut kado katiinkar. »

⁸ Hënk di di Yawe Nawat Kabuka agaruṅ baka kë baya aniink mboş bti aṭaṅan pniw ubeeka.

⁹ Uko waṅ ukaan kë badu da aji Babel‡ ṭiki dul di Yawe Nawat Kabuka ahoṭanaanuṅ uṭup ṭi mboş bti kë dul di di agarnuṅ bañaan kë baniink mboş bti.

Pntaali pi Şem te du Abram

¹⁰ Pntaali pi Şem pii pi :

Wi uşubal uweek uṭëpuṅ ado ŋşubal ŋṭëb, Şem aka ŋşubal iñeen-week aşë buk Arpakşad.

¹¹ Wi Arpakşad abukiin, Şem akak aṭo ŋşubal iñeen-week kañeen (500) abot abuk bapoṭ biinṭ na baaṭ.

¹² Wi Arpakşad akaan ŋşubal iñeen ŋwajanṭ na ŋşubal kañeen (35) abuk Şelah.

¹³ Wi Şelah abukiin, Arpakşad akak aṭo ŋşubal iñeen-week ŋbaakër na ŋşubal ŋwajanṭ (403) abot abuk bapoṭ biinṭ na baaṭ.

¹⁴ Wi Şelah akaan ŋşubal iñeen ŋwajanṭ aşë buk Eber.

---

‡ **11:9 Babel** : Ṭi uhebërë daka katiinkare kaloolan na *photan*.

¹⁵ Wi Eber abukiin, Şelah akak aṭo nşubal iñeen-week nbaakër na nşubal nşwajanṭ (403) abot abuk bapoṭ biinṭ na baat.

¹⁶ Wi Eber akaan nşubal iñeen nşwajanṭ na nşubal nbaakër (34) aşë buk Peleg.

¹⁷ Wi Peleg abukiin, Eber akak aṭo nşubal iñeen-week nşaaş nbaakër na nşubal iñeen nşwajanṭ (430) abot abuk bapoṭ biinṭ na baat.

¹⁸ Wi Peleg akaan nşubal iñeen nşwajanṭ, aşë buk Rewu.

¹⁹ Wi Rewu abukiin, Peleg akak aṭo nşubal iñeen-week nşaaş nṭëb na nşubal kañeen-kaloṅ (209) abot abuk bapoṭ biinṭ na baat.

²⁰ Wi Rewu akaan nşubal iñeen nşwajanṭ na nşubal nṭëb aşë buk Ferug.

²¹ Wi Ferug abukiin, Rewu akak aṭo nşubal iñeen-week nşaaş nṭëb na nşubal paaj na uloṅ (207) abot abuk bapoṭ biinṭ na baat.

²² Wi Ferug akaan nşubal iñeen nşwajanṭ aşë buk Nahor.

²³ Wi Nahor abukiin, Ferug aṭo nşubal iñeen-week nşaaş nṭëb (200) abot abuk bapoṭ biinṭ na baat.

²⁴ Wi Nahor akaan nşubal iñeen nṭëb na nşubal kañeen-kaloṅ aşë buk Terah.

²⁵ Wi Terah abukiin, Nahor aṭo nşubal iñeen-week na nşubal iñeen na kañeen-kaloṅ (119) abot abuk bapoṭ biinṭ na baat.

²⁶ Wi Terah akaan nşubal iñeen paaj-na-uloṅ aşë buk Abram na Nahor na Haran.

Pntaali pi Terah

²⁷ Pntaali pi Terah pii pi :

Terah abuk Abram, Nahor na Haran. Kë Haran abuk Lot.

²⁸ Haran akeṭ ṭi kadun ki Terah aṣin du uṭaak wi kabuka wi nul, du ubeeka wi Ur, wi bakaldeyeṅ.

²⁹ Abram na Nahor baniimi : Ahar Abram awo katim ki Faaray ; kē ki ahar Nahor kawo Milka, ul na Yiṭka bawo babuk Haran.

³⁰ Kē Faaray aṣe wo aanhil pbuk : aanka napoṭ.

³¹ Terah ajeṅ Abram abukul, na Lot ababul, abuk Haran, na Faaray ahar Abram abukul. Ado baka kē bapēn ṭi Ur di bakaldeyeṅ pya uṭaak wi Kanaan. Kē wi babanuṅ ubeeka wi Haran aṣe fēṭ da.

³² Nṣubal ṅi Terah adoluṅ ṭi mboṣ ṅawo iñeen-week ṅyaaṣ ṅṭēb na ṅṣubal kañeen (205), wi wi aṣaan akeṭ du Haran.

12

¹ Unuur uloṅ, *Yawe Nawat Kabuka aji na Abram : « Dukan uṭaaku, na bayiṭu na katoḥ ki ṣaaṣ, iya uṭaak wi ṅji kaluṅ kadiimanu.

² Ddolu ibuk pntaali pweek, kabot kawulu bnuura.

Ddo katimu kapēnala maakan, iṭu hēnk nwul bañaanṅ bandukiinṅ bnuura.

³ Dluṅ kawul bnuura bankñehandēriinṅ bnuura, kafēp bankmbeehiinṅ ;

kaṭēpna ṭi iwi kawul kntaali ki mboṣ bti bnuura* .

»

⁴ Kē Abram ado jibi Nawat Kabuka ajakuluṅ apēn ṭi ubeeka wi Haran aya, kē Lot aya na a. Aka wal mēntṅ ṅṣubal iñeen-paaj-na-uloṅ na kañeen (75).

---

* **12:3** *Kaṭēpna ṭi iwi kawul kntaali ki umundu (mboṣ) bti bnuura : baloṅ bapiit kak aji : ṭi ṅṭaak ṅi mboṣ bti baluṅ kado kaji : “Naṣibaṭi awulan bnuura jibi awuluṅ ba Abram.”*

⁵ Ajej Faaray aharul na Lot abuk aṭa'ul, na bka'ul na balemparul biki aṭenkbërun anug bti ʔi Haran aya utaak wi Kanaan.

⁶ Wi babanuṅ, bamuur utaak bti te ado ban du bko byimanaan bi More du ubeeka wi Fikem. Bañaanṅ biki Kanaan bawo wal mënṭ ʔi utaak.

⁷ Kë Yawe Nawat Kabuka aṣë pën awinana ʔi kadun ki Abram aji : « Dluṅ kawul pntaali pi nu utaak wi. » Wi wi Abram aṣaanṅ ado *bliit bi mngur kado kaṭeṅanaan Nawat Kabuka ampënuṅ awinana ʔi kadunul.

⁸ Abram awoona Fikem aya du pnkuṅ du umayar unuur wi ubeeka wi Betel, atan da kaloona ki nul, Betel kë dawo ʔi kayoba, kë ubeeka wi Ayi uwo ʔi umayar unuur wi dko di awoonṅ. ʔi dko mënṭan di di adoluṅ Nawat Kabuka bliit bi mngur aṣë dëmana.

⁹ Kë ʔi pdo kafëṭ ʔi kanaṭa kaya kafëṭ ʔuṅ, kë aya adoo ban utaak wi Negeb.

Abram du Ejiptu

¹⁰ Ubon ubi wo ʔi utaak, adëm maakan, kë Abram adoo naṭa aya Ejiptu afëṭ da.

¹¹ Wal wi akyaanṅ pneej ʔi Ejiptu aṣë ji na Faaray aharul : « Tenan, dme kë iwo ñaaṭ nanuura.

¹² Woli bañaanṅ biki Ejiptu bawinu baji iwo ahar naan, kafinṅ, kaṣë duku.

¹³ Dkootu koot, jakan na baka iwo aṭa'naan, hënk iṭu bamëbanaan bnuura kabot kawo baankfinṅ. »

¹⁴ Wi Abram abanuṅ du Ejiptu, bañaanṅ biki utaak mënṭ bawin kë Faaray anuura maakan.

¹⁵ Baweek biki utaak bawina aṣë ya aṭup *Farawuna naṣih, ahompa kanuura ki ñaaṭ. Kë

başë ñooŋ ñaaŋ du dko di baat biki Farawuna bawoon.

¹⁶ Faaray aŋu kë Farawuna amëban Abram bnuura. Aŋena ŋpi, ŋkaneel na ŋgit, abot awula balemp biinŋ na baat, na ŋbuuru, na ŋntaam ŋi pnkunkaali.

¹⁷ Kë Nawat Kabuka ašë ŋu Farawuna na kato hul pwuŋan pweek, ŋiki ajej Faaray ahar Abram.

¹⁸ Farawuna adu Abram wal mënŋ ašë ji na a : « we wi idolnuŋ hënk ba? We ukaanŋ kë iinŋupën aji awo aharu?

¹⁹ We ukaanŋ kë iji awo aŋa'u, kë ndo jeja kë awo ahar naan. Hënkunŋ aharu awi ; jejana, iŋëp iya na bgahu! »

²⁰ Farawuna ado biinŋ balonŋ kë bapënana ŋi utaak ul na aharul na bka'ul bti.

13

Abram na Lot bawayšëri

¹ Kë Abram awoona Ejiptu na aharul na bka bi ŋul bti, agakandër na Lot kë baya Negeb.

² Wal mënŋ Abram ayok maakan, aka ŋntaam, na itaka na uwuuru.

³ Apënna Negeb aya, aya te aban du umbanŋ wi ubeeka wi Betel du dko di abiinŋ atan kaloona ki nul ŋi ptoof pi Betel na Ayi,

⁴ du dko di abiinŋ aniw *bliit bi mngur. Kë dul di Abram adëmananunŋ *Yawe Nawat Kabuka.

⁵ Lot angakandërunŋ na Abram akak aka itani yi ŋnkaneel, yi ŋpi, na yi ŋgit abot aka bañaanŋ batum.

⁶ Utaak uunkëş bafëŋ bukal batëb bti : bka bi baka batum maakan kë baanhil pwo ŋi dko dlolan.

⁷ Bañaan biki Kanaan na baperitit bafet kak wal ment̄ ti dko ment̄. Kë bayafan biki Abram na biki Lot bakak ti p̄jom.

⁸ Kë Abram ašë ji na Lot : « Tenan, nja nyiti, dkooŋu kooŋ, mënŋal n̄t̄epar abot awo mënŋal bayafan biki nja bado kaŋom!

⁹ Tenan utoak wi bti! Joh n̄wayšër. Woli iya na kañen kamayu, kaya na kadeenu ; woli iya na kadeenu, kaya kamayu. »

¹⁰ Lot aten bnuura ašë win utoak bti unkabuŋ bdëk bi Yordan di mboš manëkuŋ. Uwo ti wal wi Našibaŋi awoon̄ aandobi tok n̄beeka ni Fodom na Gomora. Dko ment̄ te du umban̄ wi ubeeka wi Šowar dawo na itant̄ ji uwoorta wi Nawat Kabuka du Eden, na utoak wi Ejiptu.

¹¹ Kë Lot adat utoak wi Yordaniya bti unwoyi umban̄ wi umayar unuur atool pya da ; hënk di bawayšëruŋ.

¹² Abram aya afet̄ du utoak wi Kanaan kë Lot afet̄ añog n̄beeka ni bdëk bi Yordan. Atan iloona yi nul kë iban te Fodom.

¹³ Bañaan̄ biki ubeeka ment̄ bawuŋ maakan abot aji bado uko wi Nawat Kabuka awoon̄ aanŋali.

¹⁴ Wal wi Lot awayšëruŋ na Abram, Nawat Kabuka aji na Abram : « Iwin dko di inaŋuŋ, hënkun̄ katan kës iten ifooyan.

¹⁵ Utoak wi ikwinuŋ wuŋ bti dwulu wa, iwi na pntaali pankpënuŋ ti iwi te mn̄to.

¹⁶ Ddo pa paŋum ji pyiw pi mboš: unuur wi bakhinanuŋ p̄fën pyiw panwoon̄ ti mboš unuur ment̄ wi wi bakaan̄ ahinan p̄fën pntaali pi nu.

¹⁷ Naŋiin iñaay na utoak bti ŋiki dlun̄ kawulu wa. »

18 Kë Abram ajej iloona yi nul, aya afët du mnko mnweek mi Mamre du Hebron kë dul di adolonj bliit bi mngur pa Nawat Kabuka.

14

Abram abuuran Lot

¹ Wal wi Amrafel awoonj naşih i Şineyar, kë Aryok awo naşih i Elatar, kë Kedor-Lawomer awo i Elam, Tideyal kë awo naşih i Goyim*

² başih babaakër bukuñ banaña ugut na bi Bera naşih i Fodom na Birşa naşih i Gomora, na Şineyab naşih i Adma na Şemeber naşih i Teboyim na naşih i Bela (danwoonj Şowar).

³ Başih kañeen babaañşaani bukuñ bti bayitiir na bangoli biki baka du dko danwoonj daanwo na inkuñ du Fidim (dawoonj hënkuñ Bdëk bi Pnam).

⁴ Bado nşubal iñeen na ntëb kë Kedor-Lawomer akşih baka, ti uşubal uţënk iñeen na nşwajanţ kë başë bër wa.

⁵ Kedor-Lawomer aţo uşubal aşë naña ul na başih banwoonj na a aya pgut na bampokuñ. Wi bakyaan, bakob barefayim du Aşerot-Karnayim, akob batutim du Ham, bayemim du Şawe-Kiriyatim,

⁶ akob bahorit du inkuñ yi Feyir te ado ban El-Paran, dankabuñ du *pndiiş.

⁷ Wi wi başaanj awugşa aban te du ukumpëş wi En-Mişpat (dawoonj Kadeş) akob bamaletit du uţaak wi baka bti abot akob bahamorit banfëţuñ du Haşaşon-Tamar.

⁸ Wal mënt, kë naşih i Fodom na i Gomora na i Adma, naşih i Teboyim na naşih i Bela (danwoonj

---

* 14:1 Naşih i Goyim : këme naşih i nştaak.

Şowar) başë naťa abomandër ugut na baka du Tidim,

⁹ agut na Kedor-Lawomer naşih i Elam, Tideyal naşih i Goyim, Amrafel naşih i Şineyar na Aryok naşih i Elatar : bawo başih babaakër agut na başih kañeen! Bañaan biki Kedor-Lawomer bakob biki bakgutanaanuñ.

¹⁰ Kë Tidim daşë tum ihër iweek yi kafuuş ; wi naşih i Fodom na i Gomora baktiin, aşë jot ți ya, kë bandukiin bamena du inkuñ.

¹¹ Bankobuñ baka kë başë yeenk bka bi biki Fodom na Gomora bti na iko ide yi baka bti aşë ya na bgah bi baka.

¹² Bakak ajej Lot (abuk aťa Abram) na bka bi tul bti ayaanaan ; ți ki Lot abi fëť du Fodom.

¹³ Aloñ ambuuruñ aya du Abram, nahebërë, anfëtuñ du mnko mnweek mi Mamre nahamorit, ayiť bi Eşkol na Aner ; bukal bawajanť bti baťok na Abram.

¹⁴ Wi Abram ameen kë bamob ayiťul ayaanaan, ajej ți bañaan biki nul bañaan iñeen-week ņwajanť na bañaan iñeen na bakreñ (318) bambukiin ți katoh ki nul, kë babomandër ugut, adookar na bamobuñ Lot, te ubeeka wi Dan.

¹⁵ Abram na bañaan biki nul bawayşëri aneej ugut na baka na utejan, akob baka abot adookar na baka te ubeeka wi Hoba du btamşanka bi ubeeka wi Damat.

¹⁶ Ayeenk bka bti bi bajejuñ, ayeenk kak Lot ayiťul na bka bi tul bti na baat na bañaan biki bamobuñ.

17 Wi Abram akobuŋ Kedor-Lawomer na baŋih banwoon na a, awugŋa pkak, kē naŋih i Gomora aŋē bi ayit na a du dko danwoon daanwo na ikun di ŋawe (danwoon dko di naŋih).

18 Uka wal mēntŋ naŋih alon ambiyi pyit na Abraham katimul kawo Melkitedek. Awo naŋih i Falem, abot aji ŋeŋan Naŋibaŋi Andēmun Maakan. Aŋij ipoom na poot ;

19 Añehandēr Abram Naŋibaŋi aji :

« Bnuura bawo ŋi Abram ŋi katim ki Naŋibaŋi Andēmun Maakan,
ampaŋun baŋi na mboŋ!

20 Dbeeb Naŋibaŋi Andēmun Maakan,
andolon baŋooradu kē baŋup ŋi kadunu! »

Wi wi Abram aŋaan ajej iko bti yi bayeenkun du baŋih bukundi ado ifah iñeen, aŋē pēnan kalon awul Melkitedek.

21 Kē naŋih i Fodom aŋē ji na Abram : « Wulaan bañaan iŋē iduka na iko bti yi nayaan ayeenk. »

22 Kē Abram aŋē teema aji : « Ddeen kañen kamehna ŋi kadun ki *Yawe Nawat Kabuka Naŋibaŋi Andēmun Maakan, ampaŋun baŋi na mboŋ,

23 kē mēnkyeenk nin uko ulon ŋi iko yi nu, mēndo yeenk yeenk nin unduŋ†, iwutna kaji iyokan Abram.

24 Mēnkhanke nin uko ulon pa nji. Dyeenk uko wi baŋaŋaraan badeen ŋaŋ na kafah ki bangakanderun na nji, Aker, Ekekol na Mamre bahilan kajej ifah yi baka. »

---

† 14:23 Mēndo yeenk yeenk nin unduŋ: Bapiit aji mēnkyeenk nin kaguja.

15

Bhojar bi Naşibaţi na Abram

¹ Wi iko mēnt̄ iṭepuṅ, *Yawe Nawat Kabuka ahaabēş Abram kēş apēn awinana ṭi kadunul aji na a : « Abram, wutan kalēnk! Dwo ubeel wi nu, dlun katuumu bnuura. »

²⁻³ Kē Abram ateema aji : « Nawat Kabuka Naşibaţi i naan, ibaa wulēn uko uloṅ wi nji kaluṅ kaya bē mēnkka napoṭ nadukar wa? Iinwulēn napoṭ, Eliyeter i ubeeka wi Damaṭ, nalempar naan aloṅ akdukiin na iko yi naan. »

⁴ Kē Nawat Kabuka akak aji na a : « Mēnt̄ ul akdukiin na iko yi nu, napoṭ i ikbukun akdukiin na ya. »

⁵ Wi wi aṣaaṅ ado Abram kē apēn bdig aṣē ji na a : « Tenan baṭi, ifēn njah woli ihinani. » Akak aji na a : « Jibi njah ṅatumuṅ, hēnk di babuku bakluṅ katum. »

⁶ Abraham ahaṭ Nawat Kabuka ṭi uko wi ajakuluṅ, ukaaṅ kē Nawat Kabuka aji awo natool.

⁷ Nawat Kabuka aji na a kak : « Nji dwoonṅ Nawat Kabuka, andoliin kē ipēn du Ur di bakaldeyen kawulu mboş mi, ika. »

⁸ Kē Abram aṣē teema aji : « Nawat Kabuka Naşibaţi i naan, hum di di nji nhiluṅ kame kē dlun kaka ma. »

⁹ Kē aji na a : « Yaan iṭijēn uwit upatar, upi utaṅ na unkaneel ukaş. Undoli ṭi ṅa uwo kaka ṅşubal ṅwajant̄, ṭijan kak urikaṭe na ubalab unhumuṅ. »

¹⁰ Kē Abram aṭija ṅa bti aṭiṅ. Afaaş ṅntaam ṭi ptoof ado ifah itēb, kandoli kataaṅ na katēnt̄ ka, aṣē wo aanfaaş ṅkat.

¹¹ Njugude n̄atool pdēpa ʔi n̄ntaam n̄ankeʔun n̄un kē Abram aʂē dook n̄a.

¹² Na utaakal ukeʔ, Abram awo ʔi bn̄oy bweek aʂē win bdēm bweek blēnkandēraan.

¹³ Kē Nawat Kabuka aʂē ji na a : « Iwo i kame kē babuku balun kawo bayaanʔ du mboʂ manwoon maanwo mi baka, mi baklun kakak kado kajuukn̄tēn baka ʔi ulemp, balun kahajan baka n̄ʂubal iñeen-week nyaaʂ n̄baakēr (400).

¹⁴ Kē n̄ji n̄ʂē lun kakob banjuukn̄tēnun baka, bapēn da na bka b̄tum.

¹⁵ Kē iwi iʂē lun kaʔaf kabaa kakeʔ kamoya kakak na bnuura du bajugu.

¹⁶ Bakak ʔi, woli uraan ubaakan̄tēn ubii, ʔiki te wal mēn̄ʔ p̄juban pi bahamorit paandobi ʔēplēn. »

¹⁷ Wi unuur uyobun, kē bdēm batooti, kē bdoo banjeenun maakan awo na udu uweek na un-kaniya untehanun n̄aʂē mara mara amay amuur ʔi p̄toof pi n̄ntaam n̄anfiun n̄un.

¹⁸ Kē unuur mēn̄ʔ, Nawat Kabuka ado bhojar na Abram, aji na a : « Dluun kawul mboʂ mi p̄ntaali pampēnun ʔi iwi, kapēnna bdēk bi Ejiptu, te kaban bdēk bweek bi Ewufrat.

¹⁹ Mboʂ mēn̄ʔ manwoon mi n̄taak n̄ji bakenit, na mi bakenititaʔ, na mi bakadmonit,

²⁰ na mi bahitit, mi baperitit, mi barefayit,

²¹ na mi bahamorit, mi bakanaan, na mi bagirgaʂit na mi bayebutit. »

16

Kabuka ki Iʔmayel

¹ Faaray ahar Abram aambi buk, ašë ka nalemparul ñaaf alon anwoon i uatak wi Ejiptu i katim kawoon Hagar.

² Kë Faaray ašë ji na Abram : « Tenan, jibi *Yawe Nawat Kabuka awoon aandi mbuk, dkooŋu kooŋ kakan ido kawinar na nalempar naan ; ulome nŋëpna ŋi a nka napoŋ. » Abram atiink uko wi ajakulon.

³ Wi Abram adolon nŋsubal iñeen ŋi afëŋun ŋi uatak wi Kanaan, Faaray aharul kë ašë jej Hagar, nalemparul, awula kë aniimi.

⁴ Abram awinar na Hagar, kë awo na kayin.

Wi Hagar awinun kë awo na kayin, ašë jun pkul Faaray ajugul.

⁵ Kë Faaray ašë ji na Abram : « Iwi iŋun kë Hagar abeehën hënkuŋ. Nji ŋi uleef naan dwuliŋ nalempar naan, kë hënkuŋ wi awoon na kayin ašë beehën. Dñehan *Nawat Kabuka awayŋun nji na iwi. »

⁶ Kë Abram ašë teema aji : « Nalemparu awo ŋi kañen ki nu, dolana uko wi inalon. » Wi wi Faaray akakuŋ ahajan Hagar, kë adoo noor aŋi, kabuurna.

⁷ Uwanjuŋ wi *Nawat Kabuka uyit na Hagar du kañog pliiŋ plon panwoon du *pndiiŋ, pliiŋ mënŋ pawo ŋi bgah bi ŋur.

⁸ Uji na a : « Hagar, nalempar Faaray, iwoona ŋun, ašë aya ŋun? »

Kë ašë teem aji : « Dŋi ŋi kabuurna Faaray, ajug naan. »

⁹ Kë uji na a : « Kakan du ajugu, ido katiinka. »

¹⁰ Uwanjuŋ wi Nawat Kabuka ukak aji : « Ddo babuku baŋum te nin alon aando hil pñen baka.

¹¹ « Tenan, iwo na kayin,

ilun kabuk napoŕ ñiint,
 luŋi iŕu'a katim ki Iŕmayel*,
 ŕiki Nawat Kabuka atiink mnŕëg mi nu.
 12 Alun kawo ji ubuuru unwoon uundomi ;
 anknaŕariin bañaan bti,
 bañaan bti bakak banaŕari'a ;
 alun kalow bayiŕul bti. »

13 Hagar aŕal aji awin na manjoonan anjaan
 awina, aŕë ji wal mënŕ na Nawat Kabuka, anŕiiniin
 na a : « Iwo El-Roy, Naŕibaŕi anwinnun. »

14 Uko waŋ ukaan kë bakdu pliiik mënŕ aji Lahay-
 Roy, dawoon « *Anwoon Aankba awinën. » Pliik
 mënŕ pawo ŕi ptoof pi Kadeŕ na Bered.

15 Hagar abukar Abram napoŕ ñiint, kë Abram
 aŕu napoŕ i Hagar abukarulun katim ki Iŕmayel.

16 Abram aka nŕŕubal iñeen bakreŋ na nŕŕubal paaj
 (86) wi Hagar abukarulun Iŕmayel.

17

Bhoŋar bi Naŕibaŕi na Abram

1 Wi Abram akaan nŕŕubal iñeen kañeen kalon na
 kañeen kalon (99), kë *Yawe Nawat Kabuka aŕë
 pën awinana ŕi kadunul aji na a : « Nji dwoon *El
 ŕaday, Naŕibaŕi Anhiniin iko bti ; doon kaŕaŕën ibot
 ido katiinkën.

2 Ddo bhoŋar na iwi, kabot kawulu pntaali pŕum
 maakan. »

3 Abram ajot wal mënŕ afëŕ kaara ŕi mboŕ,
 Naŕibaŕi kë aŕë ji na a :

4 « Tenan, bhoŋar bi, bi bi nji kadolon na iwi : Nji,
 dlun kado iwo aŕin kntaali ktum.

* 16:11 Iŕmayel : ŕi uhebërë dawoon Naŕibaŕi atiink.

⁵ Iinkak adu'ana Abram^{*}, katimu kawo hënkun Abraham[†], ŧiki ddolu iwo ašin kntaali ktum.

⁶ Ddolu ibuk bañaan batum maakan, banklun kado kntaali, ilun kabuk baših.

⁷ Ddo bhojar na iwi, na pntaali pankmbiin ŧi kafetu woli ikeŧi. Bhojar mënŧ bawo te mnŧo, hënk dlun kawo Našibaŧi i nu na i pntaali pankmbiin ŧi kafetu.

⁸ Mboş mi Kanaan bti mi iwoon nŧa nayaanŧ ŧi ma, dlun kawulu ma ika te mnŧo, iwi na pntaali pankmbiin ŧi kafetu, dlun kawo Našibaŧi i baka. »

⁹ Našibaŧi akak aji na Abraham : « Kë iwi, iwo kamëban bhojar bi ndolun na iwi na pntaali pi ikbukun.

¹⁰ Bhojar ban bi bi nji kadolun na iwi na pntaali pi ikbukun, iwo i kamëban ba. Biinŧ bti banwoon na iwi bawo biki kawala katëmp.

¹¹ Nawo biki kawala katëmp, uwo uko unkyuun bhojar bi nji ndolun na an.

¹² Kë ŧi kntaali ki ikbukun, napoŧ ñiinŧ anwoon awo kawala katëmp ŧi nnuur bakren, kaŧu na bambukiin ŧi itohan këme biki nanugun nug du ñaan alon nayaanŧ, anwoon aanwo i pntaali pi nan.

¹³ Hënk, babukale ŧi katohu këme anugana nugana na itaka yi nu, bawo biki kawala katëmp. Bhojar bankwinaniin ŧi nleef ni nan bawo bhojar banwoon baankba.

¹⁴ Ñiinŧ anwoon aanwala katëmp, alun kadookana ŧi bayiŧul, ŧiki agar bhojar bi naan. »

---

* **17:5 Abram** : ŧi uhebëre dawoon niinŧ antumun na mndëm.

† **17:5 Abraham** : ŧi uhebëre dawoon ašin bañaan batum.

15 Naşibaţi akak aji na Abraham : « Faaray aharu, iinkak ado kadu'a Faaray, ido kadola Faara.

16 Dwula bnuura, kē abot aluŋ kabukaru napoŋ ñiintŋ. Dwula bnuura, aluŋ kawo anin kntaali ktum, aluŋ kabuk başih batum. »

17 Wal mēntŋ, kē Abraham aşē jot afēŋ kaara ŋi mboş aşē muujan. Aşal wal mēntŋ aji : « Ñiintŋ ankaaŋ ŋşubal iñeen-week kabuk napoŋ? Kēme Faara ankaaŋ ŋşubal iñeen kañeen kalonŋ akbukunŋ? »

18 Wi wi aşaaŋ aji na Naşibaţi : « Dkooŋtu kooŋ, wutan Işmayel ayeenk uko wi ihonunŋ! »

19 Kē Naşibaţi aşē teema aji : « A-a, Faara aharu abukaru napoŋ ñiintŋ, i iklunŋ kaŋtu katim ki Itaak. Dluŋ kado bhoŋar na a te mnŋo, kado ba na pntaali pankpēnnunŋ ŋi a.

20 Dkak atiinku ŋi uko wi Işmayel. Tenan, dwula bnuura, ddo kabuk kajoobētŋ na a, pntaali pi nul patum. Aluŋ kabuk başih iñeen na batēb, ddola abuk pntaali ptum maakan.

21 Kē bhoŋar bi naan, ddo ba na Itaak, i Faara aklunŋ kabukaru pkili ŋi wal wi. »

22 Wi Naşibaţi abaaŋ ptiini na Abraham aşē ya aduka.

23 Unuur mēntŋ, Abraham ajej Işmayel abukul, na bañaanŋ bti bambukiinŋ ŋi katohul na biki anuŋunŋ nug, bañaanŋ biinŋ bti banwoonŋ ŋi katohul awalan baka katēmp jibi Naşibaţi ajakulunŋ ado.

24 Abraham aka ŋşubal iñeen kañeen kalonŋ na ŋşubal kañeen kalonŋ (99) wi awaliinŋ katēmp,

25 kē Işmayel abukul aka ŋşubal iñeen na ŋwajanŋ (13) wi awaliinŋ katēmp.

²⁶ Ți unuur uloolan mēnȚan wuȚ wi wi Abraham na Ișmayel abukul bawaliinȚ katēmp.

²⁷ BiinȚ biki kato hul bȚi, bambuknaaniinȚ da na biki banuguȚ nug du ņaaȚ aloȚ nayaanȚ, kē bawala katēmp na a.

18

BayaanȚ bawajanȚ

¹ Unuur uloȚ Abraham aȚo Ți plēman pi kaloona ki nul du mnko mnweek mi Mambre wi unuur udiȚuȚ, kē *Yawe Nawat Kabuka așē pēn awinana Ți kadun ki nul.

² Abraham akat kēș, așē win biinȚ bawajanȚ kē banaȚ du kadunul. Wi awinaȚ win baka, aȚiina du plēman pi kaloona, aya yit na baka ajot afēȚ kaara Ți mboș adēman baka,

³ așē ji na aloȚ Ți baka : « Naweeke, dkooȚu kooȚ, pantan Ți katoh ki nalemparu, idole haȚ kalilan.

⁴ Yoonkaan ddo baȚijan meel, naȚow ihoȚ nașē naȚo nanoorfēn Ți bko bi uȚeēh.

⁵ Dya kaȚijan kapoom nade, naȚișan ņleef, nabaa naȚēp wi nabiinȚ te Ți katoh ki nalemparan. »

Kē bașē ateema aji : « Aa, dolan jibi ijakuȚ. »

⁶ Abraham amint wal mēnȚ aya du kaloona meetȚ di Faara awooȚ, așē ji na a : « Faraan ijeȚ pșon pnuura pankēșuȚ, inag ijuȚ ipoom. »

⁷ Wi wi Abraham așaaȚ amint aya du batani ajeȚ ubay unuura, awul wa nalemparul kē ajuȚ ataran.

⁸ AjeȚ mntow mnaȚ na mntow mnjiilu na ubay wi babomanuȚ wuȚ abēkan iko mēnȚ bȚi Ți kadun ki baka. AnaȚ aȚog baka du pȚeef pi bko kē bașē de.

⁹ Bahepara aji : « Faara aharu awo ȚuȚ ba? »

Kë ateam aji : « Awo du kaloona meet. »

¹⁰ Kë nayaanş aşë ji na a : « Dluņ kabi ți pkili ți wal wi ; uțënk wal mënt Faara aharu abuk napoț ńiint. »

Faara awo du plëman pi kaloona, du kafet ki nayaanş atiink.

¹¹ Bi Abraham na Faara bado bi wo wo baweek, kë Faara akak ațańian kańowa.

¹² Hënk, kë Faara aşë ji ți uşalul, amuujan. Aşal aji : « Hënkun wi ndoonş ațaf, kabaa kawinar na ńiintş naan! Kë ajug katoń naan abot awo națaf! »

¹³ Kë Nawat Kabuka aşë ji na Abraham : « we ukaanş kë Faara ajii ba, aşal aji aanhinan kabuk wi adoonş abi țaf țaf? »

¹⁴ We wi Nawat Kabuka awoonş aanhinan pdo? Pkili, ți wal wi, dkak ți katońu, uțënk wal mëntş Faara abuk napoț ńiintş. »

¹⁵ Faara apok aji : « Mënjii » ți ki alënki, kë Nawat Kabuka ateema aji : « Ijii. »

Abraham ațiińiir Fodom

¹⁶ Biintş banața atool pya, aten ubeeka wi Fodom. Kë Abraham aşë ńooțan baka.

¹⁷ Yawe Nawat Kabuka aji ți uşalul : « Dwo i kamen Abraham uko wi nji kadolonş i? »

¹⁸ Ul ankbuķunş pntaali pțum pankkaanş mnhina, kabot kațu nwul kntaali ki mboş bti bnuura.

¹⁹ Ddata ahilna ado babukul na biki katońul bado kațaş bgah bi naan, kado uko wi nńalunş na uko unwoonş utool ți këş ki naan. Hënk, nşë ndo pa a uko wi mbiinş ahoņa. »

²⁰ Wi wi Nawat Kabuka aŝaan aji : « Batapar biki Todom na Gomora iko iwuŝaan maakan, pjuban pi baka padëm maakan.

²¹ Dya da katen me uko wi bataparun baka uwoha manjoonan, woli uunwo, kame. »

²² Batëb ti biinŝ bukuŝ bapënna da, aŝë ya Todom. Kë Abraham ahum nnaŝ ti kadun ki Nawat Kabuka.

²³ Abi aňog aŝë ji na a : « Na manjoonan, ifin batool kanaakrën na bado buŝaan i?

²⁴ Ulome baňaan iňeen kaňeen batool bawo ti ubeeka? Ifin baňaan biki ubeeka bti i? Kë baňaan iňeen-kaňeen batool banwoon ti ubeeka, baankdo imiir wa i?

²⁵ A-a, iinkdo uko utënt waŝ, kado natool akeŝ na nado buŝaan. Natool awo wo ji nado buŝaan. Iinkdo uko utënt waŝ. Kë iwi nawayëŝ umundu bti ido uko unwoon utool di. »

²⁶ Kë Nawat Kabuka ateema aji : « Woli dťenk du Todom baňaan batool iňeen-kaňeen, katen ti baka kamiir ubeeka bti. »

²⁷ Kë akak aŝiini na a aji : « Nji nwoon pdëpalën na ufob, dňoomuŝ aŝiini na Ajugun.

²⁸ Ulome baňaan kaňeen baŝaanjës ti batool iňeen-kaňeen bukuŝ: Baňaan kaňeen bampënuŝ bukuŝ baŝu itok ubeeka bti i? »

Kë atëem aji : « Woli dťenk da baňaan iňeen űbaakër na baňaan kaňeen mënktok ubeeka. »

²⁹ Abraham akak aŝiini ji uteek aji : « Ulome bawoha iňeen-űbaakër? »

Kë atëem aji : « Baňaan iňeen űbaakër mënt baŝu mënktok ubeeka. »

³⁰ Kë akak aji : « Ajugun awutan kadeebaṭ akaan awutën nṭup : Bahinan kawo iñeen-ṅwajanṭ. »

Kë ateam aji na a : « Mënktok ubeeka woli dṭënk da bañaan iñeen ṅwajanṭ baṭool. »

³¹ Abraham akak aji : « Miiran, wi nkaan aṅoom aṭiini na Ajugun : Bahinan kawo iñeen-ṅṭëb. »

Kë ateam aji : « Bañaan iñeen ṅṭëb bukuṅ baṭu mënktok ubeeka. »

³² Kë aji : « Ajugun awutan kadeebaṭ, dkak aṭiini ubaañṣaani : Bahinan kawo iñeen. »

Kë ateam aji : « Bañaan iñeen bukuṅ bado kë mënktok ubeeka bti. »

³³ Wi Nawat Kabuka abaan pṭiini na Abraham aṣë ya, kë Abraham aṭiṣ katoḥul.

19

¹ Na utaakal, ṅwanjuṭ ṅṭëb ṅuṅ ṅaban du Fodom. Kë Lot aṣë ṭo wal mënṭ ṭi uneej ubeeka. Wi awinan win ṅa aṣë naṭa aya ayit na ṅa ajot afëṭ kaara ṭi mboṣ adëman ṅa.

² Aji na ṅa : « Dkooṭan kooṭ, nabiin nafër du katoḥ ki nalemparan, nañow ihoṭ, na nfa naṣë naya na bgah bi nan. »

Kë ṅaṣë teema aji : « A-a, ṅya kafër du bayiti. »

³ Lot akooṭ ṅa te kë ṅado dinan awala du katoḥul. Ado kë bajun ṅa, aboman ipoom indaṭ kë ṅadee.

⁴ Bahum baandobi piinṭ kë biinṭ biki ubeeka baṣë bi afooy katoḥ, bañaan bti bawo da, du baṭaṣa te baṭaf, nin aloṅ aandukaa.

⁵ Badu Lot aji na a : « Biinṭ bambiinṭ ṭi katoḥu na utejan wi bawo ṭunṭ? Pënaan baka, ṅpiinṭ na baka. »

⁶ Lot apën abi moṅ baka aṣë dët bgah ṭi kafetul.

⁷ Aji na baka : « An banoh naan, dkootan kooṭ nawutan kado buṭaan.

⁸ Natenan, dwo na bapoṭ baat batëb banwoon baandobi me biinṭ. Ddo baka bapën nado baka uko wi naṅaluṅ, naṣë nawut kado biinṭ biki nin uko ulon ṭiki bawo bayaanṭ biki naan. »

⁹ Kë baṣë teem aji : « Totiin ṭi. » Bakak aji na a : « Iwi inwoon nayaanṭ, aṣë ṅal pwo nawayëṣ! Hënkuṅ ṅdolu uko unwuṭnuṅ apel wi ṅkdoluṅ baka. » Bawuuk Lot aṣë tool pya kapaat plëman.

¹⁰ Kë biinṭ banwoon du meeṭ baṣë haabëṣ amob Lot apulad meeṭ aṣë tuh plëman.

¹¹ Bado wal mënṭ biinṭ banwoon du bdiḡ kë bakak bakuul bukal bti, ajunna ṭi bapoṭ te du baṭaf, kë baankak awin plëman.

¹² Nwanjuṭ ṅuṅ ṅaji na Lot : « Ikak awo na ñaan alon ṭi i? Bayootanu, babuku biinṭ na baat, bañaan bti banwoon biki nu ṭi ubeeka, jejan baka napën ṭi wa.

¹³ Nṭok ubeeka wi bti ṭiki na manjoonan baṭup iko iwuṭaan maakan yi bañaan biki wa badoluṅ. Yawe Nawat Kabuka ayilun aji nṭok ubeeka. »

¹⁴ Lot aya aṭiini na bayootanul, banjokuṅ babukul aji : « Nanaṭiin, napën ṭi dko di, ṭiki *Nawat Kabuka abi katok ubeeka. » Kë baṣë ṣal aji abeṅ beṅ.

¹⁵ Wi unuur ujintuṅ na nfa kub, ṅwanjuṭ ṅakak aji na Lot : « Naṭiin, ijej aharu na babuku baat batëb banwoon ṭi këme nakeṭ woli Nawat Kabuka akob biki ubeeka wi. »

¹⁶ Kë jibi Lot ahumuṅ na ṅṣal ṅtëb, kë biinṭ bukuṅ baṣë mëbana ṭi kañen, na aharul na babukul

baaṭ batëb ṭiki Nawat Kabuka añaḡi¹a. Badola kë apën ṭi ubeeka.

¹⁷ Wi bapënanuṅ baka ṭi ubeeka, uwanjuṭ uloṅ ṭi baka kë uşë ji : « Ṭiin ibuuran ubida wi nu! Kten kafet̄ ibot iwut kanaṭ nin dko dloṅ ṭi uṭaak wi, yaan du pnkuṅ iwutna kakeṭ. »

¹⁸ Kë Lot ateam aji : « A-a, Naweeḡ, uunhinan kawo hënk!

¹⁹ Nalemparu awinana bnuura ṭi këş ki nu, kë ibot adiimana mñaḡa mnweek wi ibuuranuluṅ. Kë nji nşë wo mënhil kaṭi kaya du pnkuṅ bë pwuṭan paankbanën nkeṭ.

²⁰ Tenan, iwin ubeeka umpoṭi wi i? Uñaḡi, kë nhil kaṭi kaban da. Wutan nya mmena da mbu-urna, ṭiki uwo umpoṭi! »

²¹ Kë atema aji : « Dkak aṭenu uko waṅ, mënktoḡ ubeeka wi iḡṭiiniyaanuṅ.

²² Faraan iṭi iya imena du wa, ṭiki mënhil kado nin uko uloṅ bë iindobi ban da. » Uko waṅ ukaaṅ kë baṭu ubeeka mënt̄ katim ki Şowar.*

²³ Unuur ujun pjint̄ wal wi Lot abanuṅ du Şowar,

²⁴ kë Yawe aşë do pdëpalën panktëraduṅ[†] kë pa-woona baṭi ajot ṭi Todom na Gomora.

²⁵ Aṭok ṅbeeka mënt̄ na uṭaak mënt̄ bti, afiṅ bañaan na iko bti immayuṅ ṭi mboş.

²⁶ Ahar Lot akok aten du kafet̄ul aşë bi kak kak pnam.

²⁷ Abraham anaṭa na nfa kub aşë ya du dko di abiiṅ anaṭ ṭi kadun ki Nawat Kabuka,

---

* **19:22** Şowar : Ṭi uhebërë dawooṅ *umpoṭi*. † **19:24** *Pdëpalën panktëraduṅ*: “Soufre, Sulfur, Sulfuro.”

28 aten Fodom na Gomora na utaak bti ašë win udu kē ukpën da ji udu wi uyik!

29 Wi Naşibaţi atokuŋ nbeeka nŋuŋ aleş Abraham apënan Lot kē abuur kaţaafa ki bdoo du dko di abiin afëţ.

Lot na babukul baat

30 Lot aya afëţ du pnkuŋ ul na babukul baat batëb ţiki aaññoom pto du Şowar. Baya du pnkuŋ afëţ du bñot banhooruŋ.

31 Unuur ulon, bajeen ñaaţ i Lot aji na aţa'ul : « Aşinun aţaf hënkun, kē nin ñiinţ alon aankak awo ţi utaak anhilun kapiinţ na nja jibi bañaan bti bajaan bado.

32 Biin nŋwul aşin nja poot akuj nşë npiinţ na a nka bapoţ, pntaali pi nul pawutna kaba. »

33 Na utejan mënţ bawul aşin baka poot, kē bajeen aşë bi apiinţ na aşin anwoon aando me upiinţ na unaţa abukul.

34 Wi nfa mambanuŋ, kē bajeen aşë ji na aţa'ul : « Takal na utejan dpiinţ na aşin nja ; biin nkak nŋwula nţa na utejan poot adaan işë iya ipiinţ na a, hënk nşë nbuk bapoţ, pntaali pi nul pawutna kaba. »

35 Bakak awul aşin baka poot utejan mënţ, kē nabaşa apiinţ na a, bē aando me upiinţ na unaţa abukul.

36 Hënk di babak Lot bawoon na iyin, inwoonuŋ du aşin baka.

37 Bajeen abuk napoţ ñiinţ aşë ţu'a katim ki Mohab‡, awoon ateem bamohabit biki nţa.

---

‡ 19:37 Mohab : Ţi uhebërë dawoon anwoonuŋ du aşin.

³⁸ Nabaasha kak abuk napot̄ ñiint̄ aṭu'a katim ki Ben-Ami§; ul awoon̄ atem bahamonit biki nṭa.

20

Abraham na Abimelek

¹ Abraham apenna du umban̄ wi Mamre aya du utaak wi Negeb afet̄ ṭi ptoof pi n̄beeka n̄i Kades̄ na Şur. Abi ya pyaan̄ṭ du Gerar.

² Aji na bañaan̄ kē Faara aharul awo aṭa'ul. Kē Abimelek naṣih̄ i Gerar aṣē do kē bayaarada Faara pa aniima.

³ Na utejan, Naṣibaṭi apēn awinana ṭi kadunul na nṭaafi aji na a : « Ñaṭ̄ i iyeenkun̄ aṭu ikeṭ̄ ṭiki aniimaa. »

⁴ Abimelek ahum aando bi piint̄ na a, aṣē ji : « Ajugun, ifiñ ñaan̄ anwoon̄ aando uko ulon̄ i?

⁵ Abraham ṭi uleeful ajaknun̄ aji awo aṭa'ul kē Faara akak ajakēn̄ aji Abraham awo naweekul. Uko wi ndolon̄ ddo do wa na uhaaṣ ujint̄, mēndo nin uko ulon̄ uwuṭaan. »

⁶ Kē Naṣibaṭi ateema na nṭaafi aji na a : « Aa, n̄i kak dme kē ido uko mēnt̄ na uhaaṣ ujint̄. N̄i dneenaniin̄ p̄juban̄ ṭi kadun̄ naan̄ wi ndolon̄ kē iimbana.

⁷ Hēnkun̄ kakaan̄ ñiint̄ un̄ aharul ṭiki awo *naṭuparaan. Alun̄ kañehandēru ibuurna. Woli iinkakana, kkeṭ̄ iwi na biki katohu bti. »

⁸ Wi unuur ujint̄un̄, Abimelek adu baweek bti biki utaak aṣē ṭup baka uko unṭepun̄, kē baṣē lēnk maakan.

---

§ 19:38 *Ben-Ami* : ṭi uhebērē dawoon̄ *abuk pntaali pi naan*.

⁹ Adu Abraham aşë ji na a : « we wi idolonu bañaan hënk ba? We wi ndoliin kë ido kak i kañjaraan pjoban pweek pi, nji na bañaan biki utaak wi naan bti? Ido uko wi ñaan awoon aanwo kado. »

¹⁰ Akak ahepar Abraham aji : « We ukaan kë ido uko wan ba? »

¹¹ Abraham ateema aji : « Dşal aji bañaan banwoon ti bañoom Naşibaţi, kë kanuura ki ahar naan kahil kaçu bafinën.

¹² Ado woha aña'naan tiki nşok aşinun, baninun biki nwoon nşntoki, kë nşë bi niimar.

¹³ Wi Naşibaţi adolnun kë mpën du katoh ki paapa añaay, djaka aji : “Dñehanu uko ulon: woli injalën, dko di nkyahaan, jakan na bañaan iwo aña'naan.” »

¹⁴ Abimelek ajej nkaneel na npi na nşit, balemp biinş na baat awul Abraham aşë kakana Faara aharul.

¹⁵ Akak aji na a : « Utaak wi naan wii wi, ihinan kafët dko di injalun. »

¹⁶ Aji na Faara kak : « Dwul naweeke itaka itum maakan*. Uko wan ukyuujun bañaan bti banwoon na iwi kë iwo najinş ti uko unşepun. »

¹⁷ Kë Abraham aşë ñehan Naşibaţi ajeban Abimelek na aharul na balemparul baat bahilna babuk,

¹⁸ tiki ado kë baat bti biki katoh ki Abimelek baanhil kabuk ti uko wi adolon Faara ahar Abraham.

---

* **20:16** *Itaka itum maakan* : Iwo uko ji baluk bi nşubal iñeen-week na iñeen nşwajanş (130) ni nayafan.

21

Kabuka ki Itaak

¹ *Yawe Nawat Kabuka ado Taara bnuura jibi abiiṅ aṭupa, ado uko wi abiiṅ ahoṅa.

² Awo na kayiṅ abukar Abraham andoonṅ abi wo wo naṭaf napoṭ ṅiintṅ, ṭi wal wi Naṣibaṭi abiiṅ ajaka.

³ Abraham aṭu napoṭ i Taara abukarulunṅ katim ki Itaak*.

⁴ Wi Itaak abukul adolunṅ ṅnuur bakreṅ, kē Abraham aṣē do jibi Naṣibaṭi ajakulunṅ, awalana katēmp.

⁵ Aka ṅṣubal iṅeen-week (100) wi abukunṅ Itaak.

⁶ Kē Taara aṣē ji : « Naṣibaṭi awulēn uko wi nji kadoonṅ kajiina, baṅaaṅ bti banktiinkunṅ uko wi balilan na nji. »

⁷ Akak aṭiini aji : « In ahilanunṅ ṭfa kaji na Abraham kē Taara abi kabootan? Kē nṣaaṅ abukara ṅiintṅ hēnkunṅ wi aṭafunṅ. »

Hagar na Iṣmayel badookanaa

⁸ Itaak adēm te kē anin ado kayana. Unuur mēntṅ kē Abraham aṣē do ufettu uweek.

⁹ Hagar i utaak wi Ejiptu awo da na napoṭ i abukaruṅ Abraham. Taara awin napoṭ kē aknoha†,

¹⁰ aṣē ji na Abraham : « Dookan nalemp i na abukul, abuk nalemp i aanwo kayeenk ṭi iko yi ikdukarunṅ Itaak abuk naan. »

¹¹ Uko mēntṅ ude Abraham maakan ṭiki Iṣmayel awo kak abukul.

---

* **21:3** *Itaak* : dawoonṅ ṭi uhebērē ajii. † **21:9** *Kē aknoha* : Balonṅ bapiit aji *Kē akbeṅ Itaak*.

12 Kë Naşibaţi aşë ji na a : « Kţoo kaţaaaf abuku na nalemparu, uko wi Faara akhepariin bti dolan wa, ţiki ţi İtaak di di pntaali pi nhoŋiin pakpënnuŋ.

13 Kë abuk nalemp, ddola abuk pntaali pweek maakan, ţiki awo kak abuku. »

14 Abraham anaţa na nfa kub, ajej kapoom na ubuuli wi meel awul Hagar, kë aţu ţi feţ, akak awula napoţ aşë dola kë ayaa. Kë Hagar aya añaay na *pndiiş pi Bertabe.

15 Wi meel manyaan aba, kë aşë bëkan napoţ ţi bko bloŋ uţeeh,

16 aya alow btiişu aţo aşë jun ŋwooni aji : « Mënnal pwin pkeţ pi napoţ naan. »

17 Naşibaţi atiink napoţ kë akwooni, kë uwanjut wi nul uşë duuna Hagar du baţi aji na a : « Hagar, we wa ba? Klënk, Naşibaţi atiink ŋwooni ŋi napoţ du dko di ibëkanuluŋ.

18 Jejana ibot imëbana bnuura ţiki ddo babukul batum, bawo pntaali pweek. »

19 Naşibaţi ahaabëş wal mëntş këş ki Hagar kë aşë win pliik. Wi wi ayaan aliik ubuuli atuman awul napoţ kë adaani.

20 Naşibaţi ayen napoţ kë akdëm. Afëţ du pndiiş akak ñaan anhiluŋ kaşuuri maakan.

21 Wi afëţuŋ du pndiiş du Paran, anin kë aşë la'ara ñaaţ anwoon i utaak wi Ejiptu.

Bhoŋar bi Abraham na Abimelek

22 Unuur uloŋ, Abimelek na Fikol naşih i bangoli biki nul baya du Abraham aji na a : « Naşibaţi awo ţi kafetu ţi iko bti yi ikdolun.

23 Hënkun mehniin ţi kadunul iji iinkguurën nin, nji na babak naan na babak baka, kë ido bnuura

na nji na utaak wi iwoon nayaan wi, jibi nwoon bnuura na iwi. »

²⁴ Kë Abraham ateem aji : « Dhoŋ uko mënŋ. »

²⁵ Wi wi Abraham aŋaan aleŋana pliik plon pi balempar Abimelek babiin ateha.

²⁶ Kë ateema aji : « Mëmme ñaan andolon uko waŋ. Inŋupën, dbaan atiink tiink nŋa uko mënŋ. »

²⁷ Wi wi Abraham aŋaan ajeŋ ŋkaneel, ŋpi, na ŋgit awul Abimelek, kë baŋë do bhoŋar.

²⁸ Abraham apënan ŋkaneel ŋmpoŋi ŋwaaŋ paaj na ulon.

²⁹ Kë Abimelek aŋë hepara aji : « we ukaan kë ipaŋëŋ ŋkaneel ŋmpoŋi ŋwaaŋ paaj na ulon ŋi ba? »

³⁰ Kë ateema aji : « Yeenkan ŋkaneel paaj na ulon ŋi, uwo uko unkdiiimanuŋ kë nji djipuŋ pliik pi. »

³¹ Uko waŋ ukaan kë badu dko mënŋ aji Beerŋeba‡ ŋiki bukal batëb bti bahonaruŋ da amehna.

³² Wi badolon bhoŋar du Beerŋeba aba, Abimelek na Fikol naŋih i bangoli biki nul banaŋa akak du utaak wi bafiliten.

³³ Abraham atepi du Beerŋeba bko bi bajaan bado Tamarit aŋë dëman da *Yawe Nawat Kabuka anwoon aankba.

³⁴ Wi wi Abraham aŋaan aŋo ajon du utaak wi bafiliten.

22

Bŋeŋan bi Abraham

‡ **21:31** Beerŋeba : ŋi uhebëre dawoon pliik pi kamehna.

¹ Wi iko yan itëpuŋ, Naşibaŋi aŋal pten me Abraham afiyaara kado uko wi akjakuluŋ aşë ji na a : « Abraham. »

Kë ateem aji : « Nji wi. »

² Kë aji na a : « Jejan abuku, aloolan tañ i ikaan, İtaak i inaluŋ maakan, iya du utoak wi Moriya du pnkuŋ pi nji kaluŋ kayuuju. Woli iban da, kjeja kafinŋaraan kabot katëra kadolën btejan. »

³ Abraham anaŋa na nfa kub, atan ubuuru ajej balemparul batëb na abukul, abot atib imul yi akyaan katërna'a, aşë tool pya dko di Naşibaŋi ajakuluŋ.

⁴ Wi bapoşuŋ ado ŋnuur ŋwajanŋ, kë Abraham aşë win dko di bajakuluŋ du kalowan.

⁵ Aji wal mënŋ na balemparul : « Nadukiin ŋi na ubuuru. Nji na napoŋ ŋya kadëman Naşibaŋi kaşë kakak. »

⁶ Abraham ajej imul yi akyaan katërna İtaak abukul awula kë akuŋaa, ul ŋi uleeful kë aşë mëban bdoo na umbañ. Wi wi baŋooluŋ bukal batëb.

⁷ İtaak aŋiini wal mënŋ na Abraham aşin aji : « Paap! »

Kë ateema aji : « Abuk naan, dtiinku! »

Kë akak aji na a : « Bdoo bii bi, kë imul yii yi, unkaneel wi btejan ubaa wo tuŋ ba? »

⁸ Kë ateem aji : « Abuk naan, Naşibaŋi akyaan kawul unkaneel » kë başë tool bukal batëb bti.

⁹ Wi babanuŋ du dko di Naşibaŋi ajakuluŋ, Abraham aboman *bliit bi mngur, apaf da imul aşë tan İtaak abukul aŋu ŋi imul duuŋ.

¹⁰ Atoolan kañen ajej umbañ kafinŋa abukul.

¹¹ Kë uwanjuŋ wi *Yawe Nawat Kabuka uşë du-una du baŋi aji na a : « Abraham! Abraham! »

Kë ateen aji : « Nji wi! »

¹² Kë uşë ji na a : « Kdeen kañen ti napoŕ! Kdola nin buŕaan! Dme hënkunj kë iji ktiink Naşibaŕi : Idinan pwulën abuku aloolan ŕañ i ikaan. »

¹³ Abraham akat kës aşë win unkaneel ukaş ulonj wi itiim ihoŕunj ti bgof. Aya ajej wa afiŕar Naşibaŕi atër ado bŕejan, kë ukeŕar abukul.

¹⁴ Abraham adu dko mënŕ aji : « Adonay Yire » uwoonj Ajugun awul. Uko waŕ ukaanj kë hënkunj baji baji : « Du pnkunj Ajugun awul. »

¹⁵ Uwanjut wi Nawat Kabuka ukak aduuna Abraham du baŕi,

¹⁶ aji na a : « Dmehna ti bkow naan, nji Nawat Kabuka aji : jibi idolunj uko wi, adinan pwulën abuku aloolan ŕañ i ikaan,

¹⁷ dwulu bnuura bweek maakan, ddo pntaali pankpënnunj ti iwi paŕum ji njah ni baŕi na pyiw panwoonj ti kabaŕ ki bdëk. Pntaali pi nu pawat başoorad pa, payeenk nbeeka ni baka.

¹⁸ Dŕëpna ti pntaali pi nu kawul kntaali ki mboş bti bnuura, ŕiki itiinkën. »

¹⁹ Abraham awuğsa akak du balemparul, kë baŕool pkak Beerşeba. Abraham afëŕ da.

Babuk Nahor

²⁰ Wi iko yaŕ iŕëpunj, baŕup Abraham aji Milka kak, ahar Nahor aŕa'ul abukara bapoŕ biinŕ.

²¹ Bajeen awo katim ki Uŕ, aŕu na But aŕa'ul, na Kemuwel aşin Aram,

²² na Keted, na Hato, na Pildaş, na Yidlaf, na Betuwel.

²³ Betuwel abukun Rebeka. Bukun bawoon bapoṭ biinṭ bakren biki Milka abukarun Nahor, aṭa Abraham.

²⁴ Nahor abi do baniw na ñaaṭ alon i katim ki Rewuma, ankaan abuk bapoṭ biinṭ, bawo : Teba, Gaham, Tahaṣ na Maaka.

23

Pkeṭ pi Faara na umoy wi nul

¹ Faara ado nṣubal iñeen-week na nṣubal iñeen nṭëb na paaj na ulon (127); hënk di di nnuurul nalinun.

² Wi wi aṣaan akeṭ du Kiriyat-Arba (dawoon Hebron) du utaak wi Kanaan ; Abraham awoonira abot aṭëga.

³ Abraham apën du meet di puum pi aharul papiinṭanun aṣë ya du bahitit aji na baka :

⁴ « Dwo nayaanṭ anfëṭun na an, nayuujaan dko dlon di nhili kanug kamoyna ahar naan. »

⁵ Kë bahitit baṣë teema aji :

⁶ « Naweeek tiinkun : Naṣibaṭi adëmanu kë iwo ṭi ptoofun, tenan ṭi dko bṭi di nbomanun aji nmoyna, datan dannuurnaaniin imoy aharu, nin alon ṭi un aankneenanu dko di nul. »

⁷ Abraham anaṭa wal mënṭ abi anup ṭi kadun ki bañaan biki utaak mënṭ, bahitit.

⁸ Aṭiini na baka aji : « Woli nadinan mmoy ahar naan, natiinkaan, nabot naṭënkën naṭiini na Efron abuk Fohar.

⁹ Dnal awulën du Makpela dko di abomanun du kaban ki uṭeehul kado kamoyna ; awulaan da, dluka itaka yi dakwaaparun ṭi kadunan, dakak dko dmoyni di naan. »

¹⁰ Kë Efron aşë Ƨo Ƨi ptoof pi bahitit batëntul wal mënt. Ateem Abraham Ƨi kadun ki bahitit bti banwoonj du bayiti aji na a :

¹¹ « A-a naweek, tiinkan! Dženu uťeeh kabot kaťenu dko dmoyni danwoonj du wa meet. Dženu da Ƨi kadun ki bańaanj bti : moyan aharu da. »

¹² Kë Abraham aşë kak anup Ƨi kadun ki bańaanj biki uťaak.

¹³ Aji na Efron Ƨi kadun ki baka : « Dkooťu kooť duni itiinkën. Wutan nnug uťeeh : yeenkan itaka, nšë mmoy ahar naan da. »

¹⁴ Kë Efron aşë teema aji :

¹⁵ « Naweek, tiinkaan! Preeš pi mboš mi pawo [ktaka ińeen week ŋbaakër ki baťaknuj untaam.] Kë itaka mënt, iwo we Ƨi ptoofun? Moyan puum pi aharu. »

¹⁶ Abraham atiink Efron, afën itaka yi Efron ajakuj Ƨi kadun ki bahitit : ktaka ińeen week ŋbaakër (400) ki baťaknuj untaam.

¹⁷ Hënk, kë uťeeh wi Efron du Makpela dantaanuj na Mamre, uťeeh na dko dmoyni danwoonj da, na mnko bti manwoonj Ƨi uťeeh meet

¹⁸ kë ikak yi Abraham Ƨi kadun ki bahitit bti banwoonj du bayiti.

¹⁹ Wi uko waŋ uťëpun, kë Abraham aşë ya amoy Faara aharul du bhër banwoonj du uťeeh wi Makpela ataanj na Mamre, dawoonj Hebronj du uťaak wi Kanaan.

²⁰ Hënk, kë bhër na uťeeh bti, ŋapën Ƨi ińen yi bahitit akak bka bi Abraham, kë ado da pnguran.

24

¹ Abraham aṭaf wal mēntṭ maakan, kē *Yawe Nawat Kabuka akak awula bnuura ṭi iko bti.

² Abraham adu anwoonunṭ naweek ṭi balemparul, abot awo namali i nul aji na a : « Dkooṭu, ṭuun kañen ṭi pnkant pi naan uṭeeh* .

³ Mehniin ṭi kadun ki Nawat Kabuka Naṣibaṭi anṭakunṭ baṭi na mboṣ, iji iinklunṭ kalaar abuk naan napoṭ ṭi biki Kanaan biki nfēṭunṭ ṭi ptoof pi baka ṭi.

⁴ Luṅi iya du uṭaak wi naan, du bayiṭ naan, idat da ṭi naaṭ pa Itaak abuk naan. »

⁵ Kē nalemparul ahepara aji : « Kē woli ṭi naaṭ aanlunṭ adi pṭaṣēn te ṭi uṭaak wi, wal mēntṭ, kañooṭ abuku du uṭaak wi iwoonunṭ i? »

⁶ Kē Abraham ateema aji : « A-a. Ṭaafaraan kakakan da abuk naan.

⁷ Nawat Kabuka Naṣibaṭi ampēnanaanunṭ du katoḥ ki paapa na du uṭaak wi bayiṭ naan, anjakunṭ abot amehna aji alunṭ kawul pntaali pi naan mboṣ mi, alunṭ kayil uwanjut wi nul ṭi kadunu, ijejna ṭi naaṭ i uṭaak naan pa abuk naan.

⁸ Aṣē wo woli ṭi naaṭ aandi pṭaṣu, iinkwo angaranṭ kamehna. Ṭaafaraan kakakan abuk naan da. »

⁹ Kē nalemp aṭu kañeen ṭi pnkant pi Abraham uṭeeh, amehna ṭi uko mēntṭ.

¹⁰ Nalemp unṭ ajej ṭi naam ṭi pnkunkaali iñeen ṭi Abraham abot aya na iko inuura iṭum yi akaanṭ, aṣē ṭool aya du ubeeka wi Nahor afēṭunṭ du uṭaak wi Metopotamiya.

---

* **24:2** Ṭuun kañen ṭi pnkant pi naan uṭeeh : Ṭi udolade wi baka ṭi naan aji do haṅ woli amehna uko uweek.

11 Wi abanuŋ da, ado ŋntaam kē ŋaknoorfēn du upēn ubeeka kañog pliik. Uwo utaakal, ʒi wal wi baaʒ bajaan bapēn kabi pliik.

12 Wal mēnt ʒ kē aʒē ʒi : « Nawat Kabuka, iwi Naʒibaʒi i Abraham ajuŋ naan ajaan adēman, dkooʒu kooʒ dolan iko iʒēp bnuura, ibot idiiman Abraham ajuŋ naan bnuura bi nu!

13 Dwo ʒi kañog pliik, kē baaʒ biki ubeeka bakpēn pbi kaliik meel.

14 Dolan poonu i nʒi kajuŋ awalan pdunk pi nul aʒenēn ndaan aʒē teemēn aʒi : “Daanan, mbot nwul ŋntaam ŋi nu ŋadaan,” awo ŋaaʒ i iŋaluŋ pa Iʒaak nalemparu ; kawin kē idiiman ajuŋ naan bnuura bi nu. »

15 Aando bi ba pʒiini aʒē win poonu aloŋ kē akbi na pdunk ʒi pgaŋan. Katimul kawo Rebeka, awo abuk Betuwel, ŋiiniŋ abuk Milka, ahar aʒa Abraham anwoon katim ki Nahor.

16 Napoʒ ŋaaʒ mēnt awo neegani nannuura maakan, anwoon aando bi me biiniŋ. Aya du pliik, aliikar pdunk aʒē tool pkak.

17 Nalempar Abraham aʒi aya ayit na a aʒi : « Dkooʒu kooʒ, ʒenaan meel mntiinku ʒi pdunku ndaan. »

18 Kē aʒem aʒi : « Naweeek, daanan » aʒē taran awalan pdunk awula kē adaani.

19 Wi adaanuŋ aba, kē poonu akak aʒi na a : « Dkak aya kaliik, ŋntaam ŋi nu ŋadaan ŋado ŋateban. »

20 Aʒaran aʒeeʒ ŋntaam meel mandukiin muŋ ʒi kambēŋan akak aʒi aya aliik meel mnlon pa ŋntaam bti.

21 Ñiint̃ awo ʈi p̃ʂalana byompan aʂë ʂal me Nawat Kabuka ado kē bgahul banuuraa.

22 Wi ñntaam ʈi pnkunkaali ʈadaanuŋ ado teban, ñiint̃ kē aʂë jej brinku bi uwuuru bdiʈ abot aʈu'a kak inguuri itēb yi wuuru idiʈ.

23 Wi wi aʂaan aji na poonu : « Iwo abuk in ba? ʈupaan, dkooʈu kooʈ, dko dfēr dawo du uko ʂaaʂ ʈhilna ʈwala da i? »

24 Kē ateem aji : « Dwo abuk Betuwel, ñiint̃ i Milka abukaruŋ Nahor. »

25 Akak aji na a : « Ñwo na ujaagal wi ʈhiluŋ kaʂeef ipiint̃anaan ñntaam ʈi nu na uko ude utum pa ʈa, akuʈ awo na dko di nahiluŋ kafēr. »

26 Ñiint̃ nalempar Abraham aŋup wal mēnt̃ adēman Nawat Kabuka

27 aji : « Dbeeb *Yawe Nawat Kabuka, Naʂibaʈi i Abraham ajuŋ naan ajaan adēman, anwooñ aant̃aʈan p̃diiman ajuŋ naan bnuura na pdo uko wi ahoñuluŋ. Kē ñji, Yawe aʈijēn du katoh ki bayiʈ ajuŋ naan. »

28 Poonu aʈi aya du uko anin, aʈup uko unʈepuŋ.

29 Ul Rebeka, aka naweekul ñiint̃ i katim kawooñ Laban, Laban mēnt̃ aʈi aya du ñiint̃ du pliik.

30 Wi Laban awinaŋ win brinku na inguuri yi aʈa'ul ñaaʈ awohuŋ abot atiink kē Rebeka aji : « Hēnk di di ñiint̃ mēnt̃ aʈiiniiñ na ñji aji » aya du a, aʈēnk kē ahuma nnaʈ aʈog ñntaam ʈi pnkunkaali du pliik.

31 Laban aji na ñiint̃ : « Biini, iwi i Nawat Kabuka awuluŋ bnuura bi nul! we ukaañ kē iduka du bdig ba te dboman katoh ala dko di ikʈuuñ ñntaam ʈi nu? »

32 Ñiint̃ abi awala ʈi katoḥ, kē Laban afēnēša ḡntaam, aṣeef ujaagal abot awul ḡa uko ude. Awul ñiint̃ na bangakandēruḡ na a meel bañowna ihoṭ.

33 Baṭij pde abēkana, kē nalempar Abraham aṣē ji : « Mēnkde bē mēnt̃up uko wi nji nwooñ i kaṭup. »

Laban kē aji na a : « Ṭupan keeri. »

34 Kē aji : « Dwo nalempar Abraham.

35 Nawat Kabuka awula bnuura maakan, kē akak nayok. Awula ḡkaneel na ḡgit, unṭaam na uwuuru, balemp biint̃ na baaṭ, na ḡntaam ḡi pnkunkaali na ḡbuuru.

36 Faara, ahar ajug naan abukara napoṭ ñiint̃ wal wi adoḡ abi ʈaf ʈaf kē awul abukul mēnt̃ iko bti yi akaaḡ.

37 Ajug naan adolēn kē mmehna aji : “Iinklaar abuk naan ñaaṭ ʈi babak bañaḡ biki utaak wi Kanaan wi nfēṭuḡ.

38 Mehniin iji iya du bayiṭ naan, du katoḥ ki paapa kadat da ñaaṭ pa abuk naan.”

39 « Kē nṣē hepar ajug naan aji na a : “Kē woli ñaaṭ aandi pbi na nji kado hum?”

40 « Kē ateem aji : “Nawat Kabuka i njaḡ kaṭaṣ aluḡ kayil uwanjuṭ wi nul, uṭiju te du dko di njakuḡ iṣē idat wal mēnt̃ ñaaṭ pa abuk naan ʈi bayiṭ naan, du katoḥ ki paapa.

41 Iinkwo angaruḡ kamehna ki nṭu'iiñ pdo : iya du bayiṭ naan, kē woli bapok pwulu ñaaṭ iṭij, iinkwo angaruḡ kamehna ki nṭu'iiñ.”

42 « Dban nṭa du pliiḡ aṣē ji : “Nawat Kabuka, iwi Naṣibaṭi i Abraham ajug naan ajaḡ adēman, dkooṭu kooṭ dolaan iko iṭēp bnuura, nwin uko wi mbiiñ pla!

⁴³ Dnaṭ aṅog pliiḱ, napoṭ ñaaṭ anḱmbiinṭ pliiḱ da i nḱi kajakuṅ: ‘Dkooṭu kooṭ, ṭenaan meel mntiinku ṭi pdunku, ddaan’,

⁴⁴ kē ateemēn aḱi : ‘Daanan, mbot nya nliik meel pa ḱntaam ḱi nu’, kdola awo i iwi Nawat Kabuka adatuṅ pa awo ahar abuk ajuḱ naan.”

⁴⁵ « Mēndo bi ba pñehan Ajugun ṭi uṣal naan, kē Rebeka aṣē bi na pdunkul ṭi pḱaṅan, aya du pliiḱ, aliiḱ meel, kē nṣē jaka : “Dkooṭu kooṭ, ṭenaan meel mntiinku ddaan.”

⁴⁶ Aṭaran awalan pdunk, aṣē jakēn : “Daanan mbot nya nliik meel, ḱntaam ḱi nu ḱadaan.” Ddaan, kē akak aliiḱ ḱntaam meel.

⁴⁷ « Kē nhepara aḱi : “Iwo abuk in ba”?

« Kē ateem aḱi : “Dwo abuk Betuwel i Milka abukaruṅ Nahor.” Wal mēnṭ wi wi nṭu'uluṅ brinku ṭi byiṣ abot aṭu'a inguuri ṭi iñen.

⁴⁸ Dṅup adēman Nawat Kabuka abot abeeba, ul Naṣibaṭi i Abraham ajuḱ naan anṭijnunṭ ṭi bgah bi bnuura pyeenḱ abab aṭa ajuḱ naan pa awo ahar abukul.

⁴⁹ Hēnkuṅ woli naṅal pdo ajuḱ naan bnuura naṭupaan, kē woli naankak ahil naṭupēn mmee jibi nḱi kadoli. »

⁵⁰ Laban na Betuwel kē baṣē ṭiini na a aḱi : « Uko uwoona du Nawat Kabuka, ḱēnhil kaḱi uko ulon da, kadinan kēme kapok.

⁵¹ Rebeka awuṅ ṭi kadunu : jejana iyaanaan akak ahar abuk ajugu jibi Nawat Kabuka ajakuṅ.
»

⁵² Wi nalempar Abraham atiinkuṅ uko waṅ aṣē fēṭ kēṣ ṭi mboṣ adēman Nawat Kabuka.

53 Apënan wal mënt̄ uwuuru na untaam na imiṣa awul Rebeka, akuṭ aṭen naweekul ñiint̄ na anin iko itum inuura.

54 Ul na biint̄ bangakandëruṅ na a bade, adaan abot afër da.

Na nfa wi banaṭiin, kë aṣë ji : « Nawutaan nṭiis̄ du uko ajug naan. »

55 Naweek Rebeka na anin kë baṣë ji na a : « Wutan napoṭ aduka na un uko ji ṅnuur iñeen abaa aya. »

56 Kë aṣë teem baka aji : « Nakjonanaan, wi Nawat Kabuka aṭijnun̄ kë ndo win uko wi mbiin̄ pla. Nawutaan nkak du ajug naan. »

57 Kë baṣë ji na a : « Nawulën ṅdu poonu ṅhepara uko wi aṣaluṅ. »

58 Hënk di baduun̄ Rebeka ahepara aji : « Injal kaya na ñiint̄ i i? »

Kë atees̄ aji : « Dṅali. »

59 Bawut wal mënt̄ Rebeka aṭa baka na nalemp anyewi'ulun̄, kë baya na ñiint̄ nalempar Abraham un̄ na biint̄ bangakandëruṅ na a.

60 Bañehandër Rebeka bnuura aji na a :
« Iwi aṭa'un, yaan

ibuk bapoṭ batum maakan
babuku baji bawat baṣoorad baka
kajej ṅbeeka ṅi baka. »

61 Rebeka na balemparul banaṭa apaya ṭi ṅntaam ṅi pnkunkaali aṭaṣ̄ ñiint̄. Hënk di di nalempar Abraham ajejun̄ ñaṭ̄ aya.

62 Iṭaak awoona du pliik pi Lahay-Roy, afët̄ wal mënt̄ ṭi Negeb.

63 Aya na utaakal apën p̄tar ihoṭ du uṭeēh, aṣë win ṅntaam ṅi pnkunkaali kë ṅakbi.

⁶⁴ Rebeka akak awin Itaak. Alut awala ti untaam,
⁶⁵ ašë ji na nalempar Abraham : « Ñiint ahon
 akwoonuŋ du uŧeeh abi pkitun hënk ba? »

Kë ñiint ateema aji : « Ajug naan a. » Wi wi ašaan
 ajej uleent agur bkow.

⁶⁶ Ñiint nalempar Abraham aŧup Itaak iko bti jibi
 iŧëpari.

⁶⁷ Kë Itaak ašë jej Rebeka aneejan du kaloona ki
 Faara anin : ajeja kë awo aharul, abot aŋala. Hënk
 di di Itaak aŧaŋanuŋ pŧëga pkeŧ pi anin.

25

Pntaali pi Ketura

¹ Abraham akak abi niim ñaaŧ alon i katim ka-
 woon Ketura.

² Kë abukara Fimran na Yokšan na Medan, na
 Majaan na Yišbah na Šuwah.

³ Yokšan abuk Šeba na Dedan, kë bubuk Dedan
 bawoon bahašurit na baletuŧim na balewumin.

⁴ Babuk Majaan bawo : Efa na Efer na Hanok na
 Abida na Eldaa. Bukuŋ bti bawoon bubuk Ketura.

⁵ Abraham adukar Itaak bka bi ŧul bti.

⁶ Kë wi ahumuŋ aandobi keŧ, aŧen bubuk iniwul
 iko ilon ašë do baka kë balow Itaak aya du uŧaak
 unwoon du umayar unuur.

⁷ Abraham ado ŋšubal iñeen-week na ŋšubal iñeen
 paaj na iñeen na kañeen (175) ti mboŧ.

⁸ Wal mënt wi wi ašaan akeŧ wi aŧafuŋ aba ŋnuur
 abot awo ti mnlilan, kë bamoya kë aya du bajugul.

⁹ Itaak na Iŧmayel bubukul bamoya du bhër bi
 Makpela, kaŋog Mamre du uŧeeh wi Efron abuk
 Fohar nahitit.

10 Uṭeeh mēnt Abraham abiin anug wa du bahitit. Dul di amoyiin ul na Faara aharul.

11 Wi Abraham akeṭun, Naṣibaṭi awul Itaak anfēṭun du kañog pliik pi Lahay-Roy bnuura.

Babuk Iṣmayel

12 Hagar ñaat i Ejiptu, nalempar Faara, abukar Abraham Iṣmayel. Babuk Iṣmayel biki biki.

13 Itim yi baka jibi baṭaari yii yi : bajeen awo Nebayot aṭu na Kedar, na Adbeel na Mibtam,

14 na Miṣma, na Duma, na Maata

15 na Hadad na Tema, na Yetur na Nafiṣ na Kedema.

16 Bukun bawoon babak Iṣmayel iñeen na batēb, andoli awo naṣih i pntaali pampēnnun ṭi a. Bawul itim yi baka ṣntanka na ṣfēt ṣi baka.

17 Iṣmayel ado ṣṣubal iñeen-week na ṣṣubal iñeen ṣwajanṭ na paaj na ulon (137) ṭi mboṣ. Wi wi aṣaan akeṭ amoya aya du bajugul.

18 Pntaali pampēnnun ṭi a pafēt du uṭaak unwoonun Hawila te ṣur danwoon du umayar unuur wi uṭaak wi Ejiptu. Pntaali pi Iṣmayel paantiinkar na biki kntaali ki babak aṣin.

Kabuka ki bi Eṭawu na Yakob

19 Uko wi Itaak abuk Abraham wii wi :

Abraham abuk Itaak,

20 kē Itaak aka ṣṣubal iñeen ṣbaakēr wi aniimun Rebeka aṭa Laban abuk Betuwel. Betuwel na Laban bawo baharameen banwoonun Padan-Aram.

21 Itaak añehan *Nawat Kabuka pa aharul ṭiki aanhil pbuk. Kē Nawat Kabuka aṭiinka, Rebeka aharul kē awo na kayin.

22 Bapoŕ baŕınŕar ŕi kayınul meet, kē aŕē ji « we ukaanŕ kē uko waŕ uwo ba? » Aya wal mēnŕ ahepar Nawat Kabuka.

23 Kē Nawat Kabuka aŕē ji na a :

« Kntaali ktēb kawoonŕ ŕi kayınu
kē kntaali ktēb kamkpēnuŕ ŕi iwi,
kaluŕ kagarna du kayın meet.

Plonŕ pabi kadēm kapel pundu,
pi naweek pabi kado kalempar pi nampoŕi. »

24 Wi wal wi kabuk ubanuŕ, kē kbet kapēn ŕi kayınul.

25 Nateek ampēnuŕ ajeenk jud awo ji umanta wi pfaal ; kē badu'a aji Eŕawu*

26 Wi akpēnuŕ, kē aŕa'ul aŕē bi kak, amēbana mēban ŕi pŕoñ ; kē badu'a aji Jakob†. İtaak aka nŕsubal inēen-paaj (60) wi babukiinŕ.

27 Bapoŕ badēmi, kē Eŕawu akak najan naweek, anŕaluŕ uŕeeh. Jakob ul kē awo ñaanŕ any-ompandēruŕ abot aji ŕal pŕo du kaloona meet.

28 İtaak ul amagan Eŕawu ŕiki anŕal uyemaŕ wi pjan, kē Rebeka aŕē magan Jakob.

29 Unuur ulonŕ, Jakob awo ŕi pjuŕ poŕ, kē Eŕawu aŕē woona uŕeeh akeŕ ubon.

30 Aji na Jakob : « Faraan, wulaan nde ŕi poŕ bjeenkal buŕ! Ubon ude'ēn. » Ukaanŕ kē bakak adu'a kak aji Edom, uwoonŕ najeenkal.

31 Jakob kē aŕē ji na a : « Waapaan duna pweek pi nu‡. »

---

* 25:25 Eŕawu :ŕi uhebērē daŕok katiinkare na pjab uwel. † 25:26 Jakob : ŕi uhebērē daŕok katiinkare na pŕoñ. ‡ 25:31 Pweek pi nu : ŕi bukal nateek anjaanŕ abuka ŕi kbet awoonŕuŕ naweek.

³² Kë Etawu ateema aji : « Tenan, dkeṭ abaa dolna we pweek ba? »

³³ Kë Yakob akak aji na a : « Duni imehna ṭi kadun naan. » Kë amehna, awaap Yakob pweek pi nul.

³⁴ Wal mēnt, kë Yakob aṣë naṭa awula kapoom na poṭ bi ujoṣar, kë ade adaan aṣë naṭa aya. Hēnk di di Etawu abeehuṅ pweek.

26

Itaak du Gerar

¹ Ubi ka wal mēnt ṭi utaak wuṅ ubon uweek, umpaṭuṅ na uteek umbiinṅ awo ṭi wal wi Abraham, kë Itaak aṣë ya du Abimelek naṣiṅ i bafilittenṅ du utaak wi Gerar.

² *Yawe Nawat Kabuka apēn awinana ṭi kadunul aṣë ji na a : « Wutan kaya du utaak wi Ejiptu! Ṭoon du utaak wi nji kaluṅ kayuuju.

³ Ṭoon ṭi utaak wi, dwo na iwi kabot kawulu bnuura. Aa, dwulu mboṣ mi ṅtaak ṅi bti iwi na pntaali pankpēnnuṅ ṭi iwi. [Hēnk] ddo wal mēnt kahoṅ ki mbiinṅ ado Abraham ṣaaṣ.

⁴ Ddo pntaali pankpēnnuṅ ṭi iwi paṭum ji ṅjah ṅi baṭi kaṣë kawul pa ṅtaak ṅi bti. Dṭēpna ṭi pntaali pi nu kawul kntaali ki mboṣ bti bnuura.

⁵ Ddo haṅ ṭiki Abraham aṭiinkēn abot ado uko wi njakuluṅ, aṭaṣṣ pjukan pi naan na bgah bi naan. »

⁶ Kë hēnk di di Itaak aṭoonṅ du Gerar.

⁷ Bañaanṅ biki dko mēnt bahepara jibi awoori na aharul, kë aṣë ji na baka awo aṭa'ul. Aṭi pji na baka awo aharul, ṭiki aṣal aji Rebeka abi kaṭu bafiṅa ṭiki anuura maakan.

⁸ Wi baṭoon ajon ṭi uṭaak, kē Abimelek naṣih i bafilitten aṣē naṭ unuur ulon ṭi ujaneel wi nul aṣē win Itaak na Rebeka aharul kē baknoha.

⁹ Ado kē badu Itaak aṣē ji na a : « Dwin kē Rebeka awo aharu, kē ibaa ji awo aṭa'u? »

Itaak kē aṭeem aji : « Dṣal aji uko wi nul uhil kaṭu bafinēn. »

¹⁰ Kē Abimelek aṣē kak aji na a : « Imeha uko wi idolon un hēnk i? Uduka ntiinku alon ṭi uṭaak wi apiinṭ na aharu, ido wal mēnṭ nṭuban pṭuban pweek. »

¹¹ Abimelek ado wal mēnṭ kē baṭup ṭi uṭaak bti aji ankdolon ṅiinṭ i kēme aharul uko uwuṭaan ado bafinā.

¹² Itaak ajaar ṭi uṭaak wun aṣē kit uṣubal mēnṭ, ṅyaaṣ iṅeen week uko wi aṭepiinṭ. Nawat Kabuka awula bnuura,

¹³ kē akak nayok, abot yoka yok pya ado wo nayok naweek maakan.

¹⁴ Aka itani yi ṅntaam ṅmpoṭi na yi ṅntaam ṅweek, abot aka balemp baṭum. Kē bafilitten baṣē kak akuja.

¹⁵ Bamoy mnliik mi balemp biki Abraham aṣin babinṭ aṭip wi ahumon najeb.

¹⁶ Abimelek aji na Itaak : « Pēnan ṭi dko di nun ikak hēnkun ṅnaan naweek pa pṭo ṭi na un. »

Mnliik mi umban wi Beerṣeba

¹⁷ Itaak apēn da, aya du dko danwoon ṭi uṭeēh wi inkun yi Gerar aṭo da.

¹⁸ Amoyēṣ mnliik mi Abraham aṣin, mi bafilitten babinṭ amoy, wi akeṭun, abot aṭu ma itim yi abiin awul ma.

19 Wi balempar Itaak bakjipuŋ du uŋeeh wi inkun du Gerar bawuj du ukumpëş wi meel manktiin.

20 Kë bayafan biki Gerar başë neej pŋom na biki nul, baji meel muŋ manwo mi baka. Ukaaŋ kë Itaak awul ukumpëş mënŋ katim ki Eteka*, ŋiki baŋomna wa.

21 Kë bakak ajip pliiik ploŋ kë bakak aŋomna pa, aŋu pa katim ki Fitna†.

22 Apën da aya jipan pliiik ploŋ kë başë wo baanŋomna pa, kë awul pa katim ki Rehobot‡ aşë ji : « Nawat Kabuka ajeehanun bgah ŋhilna nyok ŋi dko di. »

23 Dul di apënuŋ aya Beerşeba.

24 Kë Yawe Nawat Kabuka aşë pën awinana ŋi utejan mënŋ aji na a :
« Nji dwoon Naşibaŋi i Abraham şaaş ajaan adëman, wutan kalënk, dwo na iwi.
Dwulu bnuura kabot kado pntaali pankpënnuŋ ŋi iwi patum,
ŋiki dleş Abraham nalempar naan. »

25 Itaak aboman da *bliit bi mngur adëman da Naşibaŋi adu'a Nawat Kabuka.

Atar da kaloona ki nul ; kë balemparul başë jip da pliiik.

Bhoŋar na Abimelek

26 Abimelek, na Ahuŋat aŋŋoguluŋ, na Pikol naweek i bangoli biki nul, bapëna Gerar aya pwin Itaak.

---

* 26:20 ŋi uhebërë Eteka dawoon pŋom. † 26:21 ŋi uhebërë, Fitna dawoon pşoor. ‡ 26:22 Rehobot : ŋi uhebërë dawoon dko danhaanuŋ këme danjeehuŋ.

27 Itaak aji na baka : « we ukaaŋ kē nabi ʔi nji? An nanʂoornuŋ adoo dookēn du utaak wi nan. »

28 Kē bateem aji : « Nʂwin hēnkuŋ bnuura kē *Yawe Nawat Kabuka awo na iwi, aʂē ji ŋwo i kamehna un bʔi ŋhilna ŋdo bhoŋar na iwi.

29 Mehniin kē iinkdolun nin buʂaan bloŋ, jibi ŋbiin awo ŋēndolu nin buʂaan, bnuura ʂaŋ bi bi ŋdoliin abot awutu kē iya, kē ŋēnooranu. Kē Nawat Kabuka aʂē wulu bnuura hēnkuŋ. »

30 Itaak Ajuŋar baka bnuura kē bade abot adaan.

31 Wi banaʂiin na nfa aʂē do andoli kahoŋ. Kē Itaak aʂē wut baka kē bayaa, aya na iʂēb ijoob.

32 Kē ʔi unuur mēntʂ wi wi balemparul banwoon ʔi pjiip pliik ploŋ, babiin ajaka kē bawuj du meel.

33 Kē Itaak aʂē ʂu pliik mēntʂ katim ki ʂibaʂ, dul di katim ki ubeeka wi Beerʂeba* kawoonuŋ te hēnkuŋ.

Baaʂ biki Eʂawu

34 Wi Eʂawu akaaŋ ŋʂubal iŋeen ŋbaakēr aniim baaʂ bahitit batēb : Judit abuk Beeri, na Batmat abuk Elon.

35 Bukal batēb bʔi banooran Itaak na Rebeka.

27

Itaak aŋehan Naʂibaʂi awul Jakob bnuura

1 Itaak abi ʂaf, kēʂ kē kafēl na a, kē aando kak awin. Adu Eʂawu abukul bajeen aji na a : « Abuk naan. » Kē uŋ ahepna aji na a : « Nji wi. »

---

§ 26:33 ʂiba : ʂi uhebērē dawoon kahoŋ kēme paaj na uloŋ ʔi uʂup wi uhebērē. * 26:33 Beerʂeba : ʂi uhebērē dawoon pliik pi kahoŋ kēme pliik pi paaj na uloŋ. Natenan kak ʔi Ujuni 21.31.

² Kë ašë ji na a : « Tenan, dɔaf hënkuŋ, mëmme unuur wi nji kakeɕuŋ.

³ Jejan iŝuuri yi nu, iya uɕeeh ijanën uko uloŋ,

⁴ ibi ijuŋën pde plil jibi njaan kaŋal, biin iwulën pa, ndele kašë ñehandëru Našibaɕi awulu bnuura. »

⁵ Kë Rebeka ašë tiink Itaak wi akɕiiniin na Etawu abukul. Etawu aya du uɕeeh pjan ašin uko uloŋ.

⁶ Kë Rebeka ašë ji na Yakob abukul : « Dtiink hënkuŋ kë šaaš akji na Etawu naweeuku,

⁷ aya ajana uko uloŋ ajuŋa pde plil, adele ašë ñehandëra *Yawe Nawat Kabuka awula bnuura ji abi keɕ.

⁸ Hënkuŋ abuk naan, tiinkaan ibot ido uko wi nji kajakiin.

⁹ Yaan du batani itijën ŋpi ŋtëb ŋmpoɕi ŋnuura, djuŋ šaaš pde plil jibi ajaan aŋal.

¹⁰ Iya kawula pa ade, ašë ñehandëru Našibaɕi awulu bnuura ji abi ado kakeɕ. »

¹¹ Yakob aji na Rebeka anin : « Iwin kë Etawu abuk paapa ajab uleef kë nji nšë wo na katël kajinɕ.

¹² Paapa ahilan kalaalanaan, kašë kawin kë ddo na pguura, wal mëntɕ afëpën nin aankñehandëren Našibaɕi. »

¹³ Anin kë ašë ji na a : « Afëpule, uko mëntɕ ukaknën. Abuk naan, tiinkaan ŧañ, yaan itijën ŋpi. »

¹⁴ Yakob ayaarad ŋa abi awul anin kë ajuŋar Itaak pde plil jibi ajaan aŋal.

¹⁵ Rebeka ayaar iko innuurnaaniin ɕi yi Etawu bajeenul awoonaanun ɕi katoh abi woharan Yakob abukul nabaaša.

¹⁶ Akak ajej kanjan ki ŋpi ŋuŋ agura ɕi iñen na dko danwoon djuŋ ɕi kaɕuɕ,

17 aşë wul pde plil na kapoom yi ajuṇuṇ Jakob abukul.

18 Kë Jakob aya du aşin aji na a : « Paap! »

Kë uṇ ahepna aji : « Wo, iwi in ul a abuk naan? »

19 Aji na aşin : « Nji Etawu abuku nateek a, ddo uko wi ijaknuṇ. Dkooṭu naṭiin iṭo ide uko wi nyaan ajan, idele aba kşë ñehandëren Naşibaṭi. »

20 Kë ateema aji : « Iba tar we ṭi pjan pi iyaan ba? »

Kë aji na a : « Nawat Kabuka Naşibaṭi i ijaan kdëman awoon na nji. »

21 Kë Itaak aşë ji na a : « Ñogan nlaalanu nten me iwi Etawu abuk naan a ha. »

22 Kë abi aṅog aşin, kë alaalana aşë ji : « Pdiim pawo pi Jakob kë iñen işë wo yi Etawu. »

23 Aanyikrën Jakob ṭiki iñen ijab ji yi Etawu naweekul. Adun ahepara ji abi ado kañehandëra Naşibaṭi aji :

24 « Iwoha Etawu abuk naan i? » Kë adinani.

25 Itaak kë aşë ji na a : « Abuk naan, wulaan nde uko wi iyaan ajan nşë ñehandëru Naşibaṭi awulu bnuura. »

Ayişã kë adee abot awula poot kë adaani.

26 Aşin aji na a : « Abuk naan, biin iñogën imookën. »

27 Kë abi ñoga amooka, kë Itaak aşë ñëfnṭëna imişã aşë ñehandëra Naşibaṭi aji :

« Aa, pṭëkëñ pi abuk naan pawo ji pi mboş mnëk mi Nawat Kabuka awuluṇ bnuura. »

28 Dñehan Naşibaṭi awulu upoş wi baṭi, na mboş mnëk mankwuluṇ ṇdeey ṇtum maakan na mnko mndolni ubiñu mntum maakan

29 Kntaali kado kalemparu
bañaan bado kaɲup ʒi kadunu.

Iwo naʒih i babak ʒaaʒ,
babuk naan babot bado kaɲup ʒi kadunu.

Ankñehandëriiɲ buʒaan afëpana,
Bnuura pa ankñehandëriiɲ bnuura. »

30 Itaak aba pñehandër Jakob Naʒibaʒi, kë wi
Jakob akpënuɲ du uko aʒin kë Etawu naweekul aʒë
pënna pjan.

31 Ul kak ajuɲ aʒin pde plil aʒë ʒija pa. Aji na a
: « Paapa anaʒiin ade uko wi abukul ayaan ajana,
hënk aʒë ñehandëra Naʒibaʒi awula bnuura. »

32 Kë aʒin ahepara aji : « Iwi in ul a? »

Kë atëem aji : « Nji Etawu abuku nateek a. »

33 Kë uleef uʒë lënk na Itaak maakan kë aʒë hepar
aji : « Kë in ayaan ajan aʒijën kë ndee? Dnaʒa ade
abot añehandëra Naʒibaʒi awula bnuura ji ibi ido
kabi. Bnuura mëntɲ baankpën ʒi a. »

34 Wi Etawu atiinkuɲ uʒup wi aʒin, ajooʒan abot
adeebaʒ aʒë ɲajar maakan aji na aʒin : « Kak
iñehandëren Naʒibaʒi awulën bnuura. »

35 Kë uɲ aʒë tëema aji : « Abuk ʒaaʒ ado mntit abi
yeenk bnuura bi nwoon kañehandëru. »

36 Kë Etawu akak aji : « Uyaaʒ utëbantën wi akgu-
urnuɲ wi. Wom wi katimul kawoon Jakob nagu-
uru ukaan. Abi yeenkën pweek abot ayeenkën
hënkun uko wi iwoon kañehandëren Naʒibaʒi. »

Etawu akak aji : « Kë iinkak ahank nin uko ulon
wi ihinanuɲ kañehandëren Naʒibaʒi i? »

37 Itaak kë aʒë ji : « Ddo kë awo naʒih i nu, ddo kë
babuk aʒin bti bawo balemparul. Dwula ɲdeey na

poot. Abuk naan, we wi nkaan ahil kañehandëru Naşibaţi? »

³⁸ Kë Etawu aşë ji na aşin : « Kë wañ wi wi ihi-nanun kañehandër ñaan ţañ? Ñehandëraan Naşibaţi, Paap » aşë jun ŋwooni.

³⁹ Kë Itaak aşë ji na a :
« Iya kafëţ kalow mboş mnuura,
kalow upoş wi baţi.

⁴⁰ Ido kadeena kakej ki nu,
ido kalempar abuk şaaş

kë unuur wi ikpataţiin
ibuur ţi ptal pi aţu'iin ţi kaţuţ. »

Pţi pi Yakob

⁴¹ Etawu adeebaţër Yakob maakan ţi uko wi aşin añehandërun Naşibaţi aşë ji ţi uşal : « Wal wi Paapa akkeţun uñogi. Wal mënţ dfin Yakob aţa'naan. »

⁴² Wi babiin aţup Rebeka uţup wi Etawu abukul bajeen, kë aşë do kë badu'a Yakob abukul nabaasha aji na a : « Naweeuku anjal kafinju kalukanaan.

⁴³ Hënkun abuk naan, tiinkaan bnuura : ţiin, iya du ubeeka wi Haran du Laban abuk paapa.

⁴⁴ Ţoon da te udeeb wi ţmaku udoo uba,

⁴⁵ wal wi udeeb wi nul ukbaan, aţilma uko wi idolon, dyil babiiradu da. Dwo i kawaan an batëb bti unuur uloolan i? »

⁴⁶ Rebeka aya aji na Itaak : « Baat bahitit biki banooranaan maakan. Woli Yakob akak aniim ţi baat biki utaak wi, baat batënt bahitit biki, kahokan kakeţ. »

28

¹ Kë Itaak adu Yakob añehandëra Naşibaţi aşë ji na a : « Kjej ñaaţ ţi babuk Kanaan.

² Naţiin iya uţaak wi Padan-Aram du Betuwel aşin naan, yaan idat ñaaţ ţi babuk Laban naan ñiint.

³ Dñehan *El Şaday, Naşibaţi Anhiniin iko bti awulu bnuura, ado kabuk kajoobët na iwi ibuk kntaali ktum.

⁴ Awulu bnuura iwi na pntaali pankpënnuţ ţi iwi, bnuura bi awuluţ Abraham, ihilna ika uţaak wi iwoon nţa hënk nayaanţ, wi Naşibaţi awuluţ Abraham. »

⁵ Itaak ado kë Yakob aya Padan-Aram du Laban abuk Betuwel naharameeţ naweek Rebeka anin bi Yakob na Etawu.

⁶ Etawu awin kë Itaak añehandër Yakob bnuura abot adola kë aya Padan-Aram pla ñaaţ, akak ame kë wi aşin akñehandëru luţ bnuura aji na a awut kaniim baat biki Kanaan,

⁷ kë Yakob atiink uko wi aşin na anin bajakuluţ.

⁸ Wal mënţ kë Etawu aşë yikrën kë Itaak aşin aanŋal baat biki Kanaan.

⁹ Kë aşë naţa aya du Işmayel abuk Abraham, aniiim Mahalat abukul, aţa Nebayot, ahoţelëş ţi biki adooŋ abi niim.

Nţaafi ŋi Yakob

¹⁰ Yakob apën ţi Beerşeba atool pya Haran.

¹¹ Aya aban ţi dko dloŋ aşë naţ da kafër ţiki unuur udo bi jot jot. Ajej plaak ploŋ apafna bkow aşë ŋoyënt.

¹² Wi akñoyëntuñ ašë ʒaafi awin uko ji ɳdiir kē ɳatēf ʒi mboš te baʒi, ɳwanjuʒ ɳi Našibaʒi kē ɳakpaya awala.

¹³ Kē *Yawe Nawat Kabuka ašë pēn awinana aji : « Nji dwoon Yawe Nawat Kabuka, Našibaʒi i Abraham ateemu na Itaak bajaan badēman. Mboš mi ipiintuñ mi dwulu ma iwi na pntaali pankpēnnuñ ʒi iwi.

¹⁴ Pntaali mēnt paʒum ji pyiw pi mboš, paʒum kaniink dko bti ʒi mboš, kntaali ki umundu bti kaʒēpna ʒi iwi na pntaali pi nu kayeenkna bnuura bi Našibaʒi.

¹⁵ Tenan, dwo na iwi kayeɳu du dko bti di ikyaan, dlun kakakanu kak ʒi utaak wi. Mēnkwatanu, ddo uko bti wi nhoñiñ. »

¹⁶ Jakob alēnk aten ašë ji : « Na manjoonan Nawat Kabuka awo ʒi dko di, kē nšë wo mēmme. »

¹⁷ Alēnk ašë ji : « Dko di dayimani. Dawo dko di Našibaʒi, plēman pi baʒi pa. »

¹⁸ Anaʒa na nfa kub ajeʒ plaak pi apafnuñ bkow atēf pa ašë tul ukēra ʒi pa duuʒ.

¹⁹ Awul dko mēnt katim ki Betel*, katim ki ubeeka mēnt kabi wo Lut.

²⁰ Kē Jakob ašë mehna aji na Yawe Nawat Kabuka : « Woli iwo na nji amēbanaan bnuura ʒi bayaaš bi nji kayaan, awulēn uko ude na uwohara,

²¹ woli dkak najeb du uko paapa, iwi, Yawe Nawat Kabuka, ikwoon i nji kadoon kadēman.

²² Kē plaak pi pakwoon katoh ki Našibaʒi, kē iko bti yi ikwulnuñ ddo ya ifah iñeen kapēnan kalon

---

* **28:19** *Betel* : ʒi uhebērē dawoon katoh ki Našibaʒi.

kawulu. »

29

Yakob ayit na Rakel

¹ Yakob akak ajej bgah apoş aya umban wi ŋtaak ŋi umayar unuur.

² Unuur ulon awin pliik plon du uŋeeh, itani iwajanŋ yi ŋnkaneel na ŋpi ipiinŋ aŋog ŋi pa : ŋi pliik mēnŋ di di bajaan badaananaan itani yun ; kē plaak pi bajaan badētna pa paşē wo pweek.

³ Woli itani bti ibi ayit, baji bakēl plaak, ka-haabēş pliik kaşē danaan ŋntaam. Babale baji bakakan plaak kadēt pa.

⁴ Yakob ahepar bayafan aji : « Bayiŋ naan, nawo biki ŋun ba? »

Kē bateema aji : « Nwo biki Haran. »

⁵ Kē akak aji na baka : « Naamme Laban abab Nahor i? »

Kē baji : « Nme'a. »

⁶ Kē akak aji : « Uleef uwo ujoob na a? »

Kē bateem aji : « Uwo ujoob na a. Tenan, Rakel, poonu abukul adoon abi hēnk na ŋntaam. »

⁷ Kē aji na bayafan : « Unuur uhoji, wal uundobi ban wi pŋiŋan ŋntaam. Nadolan ŋa ŋadaan naşē nakakan ŋa pŋaar. »

⁸ Kē bukuŋ başē teema aji : « Nēnhil kado han, ŋji ŋyoonk itani bti iyit, kabaa kēl plaak pandētnun pliik kadaanan ŋntaam. »

⁹ Bahum kaŋēlşēr kē Rakel aşē ban na batani bi aşin, awo nayafan.

¹⁰ Wi Yakob awinan win Rakel, abuk Laban aninul ŋiinŋ, na batani bi aşin, aşē ya du pliik,

akël plaak pandëtnuḡ pa adaanan ḡntaam ḡi Laban aninul ḡiintḡ.

¹¹ Abi amook Rakel aḡë jun ḡwooni.

¹² Aḡupa kē awo ayiḡ aḡin, awo abuk Rebeka, kē poonu ḡnaaḡ uḡ aḡë ḡi aya aḡup aḡin.

¹³ Wi Laban amehaḡ me kē Yakob, abuk aḡa'ul, i i Rakel akjakuḡ, aḡë ḡi aya ayit na a, abaan amooka aḡë ḡija katohul. Yakob akakalēḡa uko unḡëpuḡ bti.

¹⁴ Kē Laban aḡë ji : « Na manjoonan, pḡnaak pankḡiḡ ḡi intaaḡ yi naan pawoonḡ ḡi iwi. » Yakob aḡo du katohul aba pli.

Baaḡ biki Yakob

¹⁵ Laban aji na Yakob : « Pwo ayimi naan paḡu ido kalemparaan bē iinkdo kaluka i? ḡupaan uko wi iḡaluḡ nluku. »

¹⁶ Kē Laban aḡë ka bapoḡ baaḡ batëb : katim ki nateek kawo Leya kē ki nabaasḡa kawo Rakel.

¹⁷ Leya anuura kēḡ, kē uleef na kaara yi Rakel iḡë nuura.

¹⁸ Kē Yakob aḡë ḡal Rakel, aji na Laban : « Dlemparu ḡḡubal paaj na uloḡ iḡë wulën Rakel nabaasḡa i nu nniim. »

¹⁹ Kē ateema aji : « Dhokan pwulu a kē di pwula ḡiintḡ aloḡ, ḡoon ḡi katoh ki naan. »

²⁰ Kē ḡḡubal paaj na uloḡ ḡi Yakob alempuḡ pyeenkna Rakel ḡaḡëp ji ḡnuur, ḡiki aḡala maakan.

²¹ Aji na Laban : « Wulaan ḡnaaḡ naan, ḡiki dlemp ḡḡubal ḡi nwoonḡ i kalemp. Wulaana, nhilna nniima. »

²² Laban adu baḡnaaḡ biki utaak mēntḡ bti ado ufettu.

²³ Kē wi utejan ubanuḡ, ajej Leya abukul awul Yakob, kē uḡ awinar na a.

24 Laban apënan Filpa nalemparul ñaaṭ awul Leya kë aklempara.

25 Wi nfa mambanuṅ kë Yakob aṣë win kë Leya i i afëranaanuṅ aṣë ya aji na Laban : « we wi idolnuṅ hënku ba? Mëntṣ Raket akaanṅ kë nleemparu i? We ukaanṅ kë idaarën ba? »

26 Kë ateem aji : « Ṭi utaakun, ñaanṅ aanji ni-imandën nabaasha uteek.

27 Baañëṣan kanëm ki ñaanṅ ajaanṅ aṭo na aharul, nṣë wulu kak nabaasha ; ilemparaan kak ṅṣubal paaj na ulonṅ pa a. »

28 Yakob ado uko wi ajakuluṅ, kë wi kanëm kabaanṅ kë awula Raket kë aniimi.

29 Laban apënan Bila nalemparul ñaaṭ awul Raket kë aklempara.

30 Yakob awinar na Raket, aṣë ṅala apel Leya ; aṭo kak ṅṣubal paaj na ulonṅ alempar aninul ñiintṣ.

Babuk Yakob

31 *Yawe Nawat Kabuka awin kë Leya aanṅalanaa, aṣë do kë kabuk kajoobëṭ na a, kë Raket aṣë wo aankbuk.

32 Leya amobana kayiṅ aṣë buk napoṭ ñiintṣ i aṭuuṅ katim ki Ruben*, ṭiki aji : « Nawat Kabuka awin pñagan pi naan, hënkuṅ ayin naan aṅalën. »

33 Akak amobana kayiṅ abuk napoṭ ñiintṣ aji : « Nawat Kabuka aṭiink kë mëṅalanaa, aṣë kak awulën i. » Aṭu'a katim ki Timeonṅ†.

34 Amobana kak kayiṅ abuk napoṭ ñiintṣ aṣë ji : « Ṭi byaaṣ bi, ayin naan amëbanaan bnuura ṭiki

* 29:32 *Ruben* : Ṭi uhebërë daṭu kanaam katiinkare na awin.

† 29:33 *Timeonṅ*: Ṭi uhebërë daṭu kanaam katiinkare na aṭiink.

dbukara bapoŕ biinŕ bawajanŕ. » Awula katim ki Lewi‡.

³⁵ Akak amobana kayinŕ abuk napoŕ ñiinŕ, aji : « Ŧi byaaŕ bi ddëman Nawat Kabuka. » Ukaanŕ kē aŕu'a katim ki Yuda§, aŕë ŕaňan kabuk.

30

¹ Wi Rakel awinuŕ kē aanhil pbukar Yakob bapoŕ, aŕë kak akuj ŕmakul, aji na ayinul : « Woli iinwulën bapoŕ, kakeŕ. »

² Kē Yakob aŕë deebaŕ aji : « Nji dwoonŕ Naŕibaŕi anneenaniinŕ pka bapoŕ i? »

³ Kē aji : « Bila nalempar naan awi, winaran na a, abuk ŕi inkant naan*, nŕë woona ŕi a nka bapoŕ nji kak. »

⁴ Awul ayinul Bila nalemparul kē adola ñaaŕul. Awinar na a,

⁵ kē Bila amobana kayinŕ abukar Yakob napoŕ ñiinŕ.

⁶ Rakel aji : « Naŕibaŕi awayëŕaan, atiinkën, awulën napoŕ ñiinŕ. » Ukaanŕ kē aŕu'a katim ki Dan†.

⁷ Bila nalempar Rakel akak amobana kayinŕ abukar Yakob napoŕ ñiinŕ, uŕ mënŕan awoonŕ natëbantën i Bila.

⁸ Rakel aji : « Dgut na naweeek naan ugut unŕëpuŕ unŕup kē nji dŕaanŕ awat. » Aŕu'a katim ki Neftali‡.

⁹ Wi Leya awinuŕ kē aŕaňan kabuk, ajeŕ Filpa, nalemparul, awul Yakob kē ado ñaaŕul.

‡ **29:34** *Lewi* : Ŧi uhebëre daŕu kanaam katiinkare na pmëban.

§ **29:35** *Yuda* : Ŧi uhebëre daŕu kanaam katiinkare na ddëman.

* **30:3** *Abuk ŕi inkant naan* : Napoŕ i Bila akbukunŕ awo i Rakel. Uwo woŕi Rakel abukulunŕ. † **30:6** *Dan* : Ŧi uhebëre dawoonŕ awayëŕaan.

‡ **30:8** *Neftali* : Ŧi uhebëre dawoonŕ ugut wi naan.

10 Filpa nalempar Leya abukar Yakob napoŕ ñiintŕ.

11 Leya aji : « Ni nji nnuurëndani! » aŕu'a katim ki GadŠ.

12 Filpa nalempar Leya, abukar Yakob napoŕ ñiintŕ, uŕ mënŕ awoonŕ natëbantŕn i Filpa.

13 Leya aji : « Mnlilan mi naan mandëmi! Baaŕ bado kadolën annuurandënuŕ. » Kë waŕ ukaanŕ kë aŕu'a katim ki Ateer*.

14 Na pubël, Ruben aya du nŕteeh aŕë win mnko mi kabuk. Aŕij ma Leya anin. Kë Rakel aŕë ji na a : « Dkooŕu kooŕ, ŕenaan ŕi mnko mi abuku aŕijiiŕ. »

15 Kë ateema aji : « Uunkëŕu wi itehuŕ ayin naan, ikak aŕal pjeŕ mnko mi abuk naan. »

Rakel akak aji : « Keeri iwulën mnko mi abuku, ayin nja aŕë fër nŕa du meeŕ di nu. »

16 Kë wi Yakob akpënnuŕ uŕteeh na utaakal, kë Leya aŕë pën akita aji na a : « Meeŕ di naan di di ikfëruŕ nŕa, ŕiki dwul wul mnko mi abuk naan ihilna ibi na nji. » Kë afër na a uteŕan mënŕ.

17 Naŕibaŕi atiink Leya, kë amobana kayiŕ abuk napoŕ ñiintŕ. Bapoŕ biintŕ biki abukaruŕ Yakob bawo kañeen.

18 Aji : « Naŕibaŕi alukën, ŕiki dwul ayin naan nalempar naan. » Aŕu abukul katim ki Itaakar†.

19 Leya akak amobana kayiŕ, napoŕ ñiintŕ i abukuŕ awoonŕ napaajanŕn i abukaruŕ Yakob.

Š 30:11 Gad : ŕi uhebërë Gad daŕu kanaam katiinkare na dnuurandëni. * 30:13 Ateer : ŕi uhebërë daŕu kanaam katiinkare na dlilani. † 30:18 Itaakar : ŕi uhebërë daŕu kanaam katiinkare na baluk bi naan.

²⁰ Aji : « Naşibaŋi aŋenën uko unuura, uyaaş wi ayin naan adëmanaan ŋiki dwula bapoŋ biinŋ paaj. » Awula katim ki Tabulon‡.

²¹ Akak abuk napoŋ ñaaŋ i aŋuun katim ki Dina.

²² Naşibaŋi aleş Rakel abot atiinka, adola kë akak abuk.

²³ Amobana kayin abuk napoŋ ñiinŋ, aji : « Naşibaŋi ahil apënanaan mnkow. »

²⁴ Aŋu'a katim ki Yotef§ aşë ji : «*Yawe Nawat Kabuka akaan ahoŋalëşën napoŋ ñiinŋ alon kak. »

Batani bi Jakob

²⁵ Wi Rakel abukaan buk Yotef kë Jakob aşë ji na Laban : « Wutanaan nŋiiş, nya du utaak wi naan.

²⁶ Wulaan babak naan na bahar naan banŋuun kë nlemparu, nşë nya. Ime ulemp wi ndolon pa iwi bnuura. »

²⁷ Kë Laban ateema aji : « Woli dwinana bnuura ŋi kës ki nu, kŋo ŋi na nji, ŋiki pŋoori paŋupën kë iwi iŋuun kë *Yawe Nawat Kabuka awulën bnuura. »

²⁸ Akak aji : « ŋupaan uko wi inalon uwo baluk bi nu, dluku wa. »

²⁹ Kë ateem aji : « Ime ŋi bkowu jibi nji nlempariin na jibi batani bi nu bakakuŋ wi bawoon ŋi iñen yi naan.

³⁰ Bka bi nu babi wo btiişu ji ndo kabi, hënkuŋ iwin jibi batumuŋ maakan na jibi Nawat Kabuka awuliin bnuura wi mbiinun ŋi katohu. Hënkuŋ, kë nji lum di di nji kalemparuŋ katoh ki naan ba? »

³¹ Laban ahepara aji : « Kë we wi nji kawuliin? »

‡ **30:20** *Tabulon* : ŋi uhebërë daŋu kanaam katiinkare na adëman.

§ **30:24** *Yotef* ŋi uhebërë dawoon akaan ahoŋalëş.

Kë ateam aji : « Iinkwulën nin uko ulonj. Woli idinan uko wi nji kajakiinj, kawohara nayafan kabot kayen nntaam ni nu.

³² Dya nta batani bi nu, katen nntaam bti nanwoonj da, kapaş nntaam bti nanwoonj na ndampu keme npiit na nkaneel njenal bti, njul nakwoonj baluk bi naan*.

³³ Hënk di ikhilun pten me nwo natool ti uko wi njakiinj: itënkle du nji nntaam nanwoonj naanwo na ndampu keme npiit, na nkaneel nanwoonj naanwo njenal keme kë dkiij kiij na. »

³⁴ Laban atema aji : « Uwo bnuura, uwoon jibi ijakun. »

³⁵ Unuur mënt kë Laban aşë ya du batani apënan npi ndow bti nanwoonj na ndampu keme npiit, na nkaneel nwaat njenal na nanwoonj na uko unaakirun na ufaatal, awul babukul.

³⁶ Kë baya na na uko unlowiirunj ji nnuur njwajantj ni poş na dko di Yakob akyafanaanun nntaam ndukiinj ti batani bi Laban.

³⁷ Yakob aji ya ti nkko njwajantj nanwoonj ti utaak mënt katib inah, kafejal dko dlonj ti ya dadoo kak dfaatal.

³⁸ Aji jej inah infejalun yunj kaşu ya ti kadun ki nntaam ti dko di njajaan njadaanna ; nntaam naji nawo ti pay woli nabi udaan.

³⁹ Woli nawo ti pay naji naten inah yi afejalun, kaşë buk nmpoşti nanwoonj na ndampu keme npiit.

⁴⁰ Apaş nkaneele aşu na kë nataan na nntaam nanwoonj na ndampu na njenal. Hënk di awoonj ti pka batani, aannaakrën nntaam ni nul na ni Laban.

---

* **30:32** *Nkaneel njenal na nntaam nanwoonj na ndampu keme npiit: Ti utaak wi baka naantumi.*

41 Akak aji yoonk woli n̄ntaam n̄kēm n̄nuura n̄awo ʔi pay ašē jej inah yi afejalun ʔaʔu ʔi kadun ki n̄a.

42 Ušale wo n̄bon n̄awoon ʔi pay aanji do han, hēnk di di n̄ntaam n̄bon n̄awoon n̄i Laban kē n̄kēm n̄nuura n̄awo n̄i Jakob.

43 Hēnk, kē Jakob akak ayok maakan, aka n̄ntaam n̄tum, aka na balemp baaʔ na biinʔ, na n̄ntaam n̄i pn̄kunkaali na n̄buuru.

31

P̄ʔi pi Jakob

1 Wal mēnʔ Jakob atiink kē babak Laban baktup aji : « Jakob ajej bka bi ašin n̄a b̄ti, bka bi ašin n̄a bi bi ayoknun ʔ hēnk. »

2 Akak win ʔi kaara ki Laban kē aankak wo jibi abiiŋ awo na a ʔi kateeku.

3 Kē *Yawe Nawat Kabuka ašē ji na a : « Kakan du utak wi bašinu, du bayiʔu, n̄i dwo na iwi. »

4 Jakob ado kē badu bi Rakel na Leya baya baʔenka du uʔeeh wi awoon na batani bi nul.

5 Aji na baka : « Dwin ʔi kaara ki ašinan kē aankak awo na n̄i jibi abiiŋ awo ʔi kateeku, kē Našibaʔi i paapa ajaan adēman ašē wo na n̄i.

6 An ʔi ikowan name kē dlempar ašinan jibi nhiniŋ b̄ti.

7 Ašinan, ul kē ašē guuraarēn guur : aʔelēš uko wi n̄ʔiinkaraanun aji uwo baluk bi naan n̄yaaš iŋeen. Kē Našibaʔi ašē wo aandi adolēn buʔaan.

8 N̄yaaš b̄ti n̄i ajakun; N̄ntaam n̄anwoon na n̄ndampu n̄akwoon baluk bi naan, n̄ntaam n̄aji n̄abuk n̄mpoʔi n̄anwoon na n̄ndampu. Kē akale ji : N̄anwoon

ηπιιτ ηakwoon baluk bi naan, ηntaam ηaji ηabuk ηπιιτ.

⁹ Hēnk, kē Naşibaţi apēnan ηntaam ηi aşinan awulēn.

¹⁰ « Ți wal wi ηntaam ηawoon Ți pay, dkat kēş kē kahaabēşa na nji, kē nwin kē ηdow ηanjaan ηapaya kē ηaji ηawo na ηndampu, ηπιιτ kēme ηataprēn.

¹¹ Kē uwanjut wi Naşibaţi udu ēn aji : “Yakob,” kē nteem aji : “Nji wi.”

¹² Kē uji na nji : “Katan kēş, iwin kē ηko bti ηankpayiη ηawo na ηdampu na ηπιιτ kēme ataprēn Țiki dwin uko wi Laban akdoliη.

¹³ Nji Naşibaţi ampēnuη awinana Ți kadunu du Betel a, di ituluη ukēra Ți plaak pi itēfuη abot amehna aji iţaşēn. Hēnkuη naţiin ipēn Ți utaak wi, ikak du utaak wi kabuka ki nu.” »

¹⁴ Bi Rakel na Leya bateema aji : « Nĥuma nka kafah kalon kēme bka blon Ți iko yi aşinun i?

¹⁵ Ndo kak kak hēnkuη bayaanȚ Ți kēş ki nul, wal wi ajejuη un, awaapu abot ade uko wi awaaparun un.

¹⁶ Aa, bka bti bi Naşibaţi ajejuη Ți aşinun bawo bi nun na babukun. Hēnkuη doon uko bti wi Naşibaţi ajakiη. »

¹⁷ Yakob anaţa apayan babukul na baharul Ți ηntaam ηi pnkunkaali.

¹⁸ Ajej ηntaam ηi nul, bka bi nul bti bi akaan wi awoon Ți Padan-Aram, ajej ba pa pȚiηş du uko Itaak aşin du utaak wi Kanaan.

¹⁹ Laban aya wal mēntȚ ppuunk ηnkaneel, kē Rakel aşē kiij itu yi aşin.

²⁰ Yakob aya amena mena, kē Laban naharameeη aammee.

21 Aṭi na bka bi nul bti aya amuur bdëk bi Ēfrat, aṣë ya umbaṇ wi inkuṇ yi Galad.

Laban adookar na Jakob

22 Wi udoluṇ ṇnuur ṇwajanṭ, kë baṣë ṭup Laban kë Jakob aṭii.

23 Ajej babuk aṣin adookar na a ado ṇnuur paaj na uloṇ abaa moba du inkuṇ yi Galad.

24 Na utejan, Naṣibaṭi apën ṭi ṇṭaafi awinana ṭi kadun ki Laban naharameeṇ, aji na a : « Ṭaafaraan, meen jibi ikyaan kaṭiini na Jakob. »

25 Laban aban du dko di Jakob ataruṇ kaloona ki nul du inkuṇ yi Galad, aṣë tar kak kaloona ki nul da, ul na bañaan biki nul.

26 Aji na Jakob : « we umobiin ba? We ukaan kë iguurën ba? Adoo ya na babuk naan ji bawo bakalabuṣ biki ikaanuṇ du ugut.

27 We ukaan kë imena mena aya ba? Iwo i lah kaṭupën nṣë nwutu iya na mnlilan, ññooṭanan na iyeeh na ṇntambër na bntuni.

28 Iindo wutën mmook babab naan na babuk naan. Na manjoonan ido do ji napën.

29 Dhilan lah kadolu buṭaan, kë Naṣibaṭi i ṣaaṣ ajaan adëman aṣë jakën na utejan utakal : “Ṭaafaraan, meen jibi kyayi kaṭiini na Jakob.”

30 Kë woli iwo i pya ṭiki inuh katoh ki ṣaaṣ, we ukaan kë ikiij itu yi naan? »

31 Jakob ateema aji : « Iwinle kë nya amena mena, dṣal kë iteehën babuku.

32 Kë du ñaan i iṣaan aṭënkna itu yi nu, aṇ mënṭan akeṭ. Neejan iten, bañaan biki nja bawo bamaar, iwinle uko wi nu kjej wa. » Jakob aamme kë Rakel akiijun itu mënṭ.

³³ Laban aya neej du kaloona ki Jakob, apën aya du ki Leya, akak apën aya du iloona yi balempar babukul batëb aanwin nin uko ulonj. Wi akpënuj ti kaloona ki Leya, ašë neej du ki Rakel.

³⁴ Kë Rakel anjejuj ktu kuŋ ašë jej ka aŋu ti uko uŋoori wi bajaan baŋu ti feŋ di untaam wi pnkunkaali ašë ʒo ti wa duuŋ. Laban aten tenan ti kaloona bti aanwin nin uko ulonj.

³⁵ Kë Rakel ašë ji na ašin : « Ajug naan awutan kadeebaŋ woli mënaŋa wi aneejuj, dwin pli. » Hënk, kë Laban ala anoor aanwin nin uko ulonj.

³⁶ Wal mëntj kë Jakob ašë deebaŋ ašë noman na Laban aji : « Uko uwuŋaan uhonj wi ndoliinj ba? We wi njubaniinj ba? Kë ido bi duka duka ti kafet naan.

³⁷ Iten ti iko yi naan bti bë iinwin win nin kako kalonj ki nu. Iwinle kalonj, kpënan ka ti kadun ki bañaan biki nu na biki naan, bawo bamaar.

³⁸ Nşubal iñeen nŋëb ni ni nwoonj ti katohu, nŋkaneel ni nu na npi ni nu njaambaan kapara, kë mënde nin udow ti batani bi nu.

³⁹ Woli nŋko ni uŋeeh nŋafinj untaam ulonj mënji kaŋiju wa, nji djaan kaluk wa. Iji kŋu'ën pluk nŋtaam ni bakiijuj na pnak këme na utejan.

⁴⁰ Bnuur baji batëren na pnak, ujonŋ kaneenanaan bnjoj na utejan.

⁴¹ Nşubal iñeen nŋëb ni ni nji nwoonj du katohu : dlemparu nşubal iñeen na nbaakër pa babuku, abot alemparu paaj pa batani bi nu, kë iwi iŋëlëš uko wi nŋtiinkaruŋ aji uwo baluk bi naan nŋyaaš iñeen.

⁴² Woli Naşibaŋi, i Paapa na Abraham ašin bajaan badëman, Naşibaŋi i Itaak akŋiinj, aanwo lah na nji, kdolën nŋiis iñen ijinj. Kë Naşibaŋi ašë win unoor wi

naan na ulemp wi iñen yi naan, kē utejan unṭepun kē aṣē wayēṣ nja. »

Bhoṅar bi Yakob na Laban

⁴³ Laban ateema aji : « Baatṭ biki bawo babak naan, kē bapoṭ biki bawo biki naan. Nṅtaam ṅi bti ṅawo ṅi naan. Uko wi ikwinunṅ hēnk bti uwo wi naan. Kē ṅi we wi nhilanunṅ kado pa babak naan na bapoṭ biki babakunṅ?

⁴⁴ Joh ṅdo bhoṅar ṅi na iwi. Nṅdo uko mēntṭ uyuuṅ kē andoli ahoṅ atēntul uko ulonṅ. »

⁴⁵ Kē Yakob aṣē tēf plaak,

⁴⁶ akak aji na bañaanṅ biki nul bajejēntṭ mṅlaak. Kē bajejēntṭ mṅlaak ado bnjunṅ, aṣē ṭo ade bukal bti ṭi mṅlaak mēntṭ.

⁴⁷ Laban adu dko mēntṭ Yegar Fahaduta*, kē Yakob adu da Galeed†.

⁴⁸ Laban aji : « Bnjunṅ bi mṅlaak bi bakyyuunṅ kē ṅhoṅar ṅṭa ṅi na iwi. » Ukaanṅ kē badu da aji Galeed.

⁴⁹ Bakak adu da aji Miṣpa‡, ṭiki Laban aji : «*Yawe Nawat Kabuka akdoonṅ kayeṅ nja, nja batēb bti, woli ṅēnkak awinar.

⁵⁰ Woli inooran babak naan kēme ajej baatṭ balonṅ ahoṭalēṣ ṭi baka, mēntṭ ṅaanṅ akwayēṣunṅ nja, li-pariin, Naṣibaṭi akwayēṣunṅ nja. »

⁵¹ Akak aji na Yakob : « Iwin bnjunṅ bi mṅlaak bi na plaak pantēfunṅ pi ṭi ptoof pi nja,

⁵² ikwoonṅ uko unkyunṅ uko wi ṅdolunṅ ṅṭa di. Mēnwō i kaṭēp bnjunṅ bi na plaak pi kaya du umbanṅ

---

* **31:47** *Yegar Fahaduta* : ṭi uṭup wi baharameeṅ dawoonṅ Bnjunṅ bi bamaar. † **31:47** *Galeed* : ṭi uhebērē danaam katiinkare na Bnjunṅ bi bamaar. ‡ **31:49** *Miṣpa* dawoonṅ dko dyeṅi ṭi uhebērē.

wi nu na uşal uwuţaan. Kë iwi kak iinwo i kaţep pa kabi di umban wi naan na uşal uwuţaan.

⁵³ Naşibaţi i Abraham, i Nahor na i bateem baka akwayeşun nja. »

Yakob amehna ţi katim ki Naşibaţi i Itaak aşin akţiin.

⁵⁴ Afınar Naşibaţi untaam du pnkuş aşe du bayiţul babi bade. Bade aşe fër du pnkuş.

32

¹ Laban anaţa na nfa kub, aya amook bababul na babukul ańehandër baka bnuura aşe ţiiş kato hul.

² Yakob aya na bgahul, kë nwanjut ņi Naşibaţi ņaşe bi ayit na a.

³ Kë wi awinan win ņa aşe ji : « Pntuk pi bańaan biki Naşibaţi pii pi! » Adu dko mënţ Mahanayim*.

Yakob abomandër pyit na Etawu

⁴ Yakob ayil bańaan du Etawu abuk aşin, bajota kadun, aya du a du inkun yi Feyir du utaak wi Edom.

⁵ Aji na baka : « Uko wi, wi nakyaan kaţup Etawu ajug naan, najakana : “Uko wi, wi wi Yakob nalemparu ajakuş, aji : Dya du uko Laban aţo da te hênkuş.

⁶ Dya ka da ņngit, ņbuuru, ņpi, ņnkaneel na balemp biinţ na baaş. Dņal ajug naan ame wa nhilna nwinana bnuura ţi kadunul.” »

⁷ Bayili bakak du Yakob aji na a : « Npenna du Etawu abuk şaaş. Ul ţi uleeful abi pyit na iwi awo na biinţ ińeen uweek ņbaakër (400). »

---

* **32:3 Mahanayim** : ņi uhebëre dawoon kntuk ktëb.

⁸ Wal mēnt̄ kē Yakob ašē lēnk maakan abot ahaa-jala. Afaaş bañaan̄ banwoon̄ na a, na ŋnkaneel na ŋpi na ŋngit na ŋntaam ŋi pnkunkaali, ado ifah itēb.

⁹ Aşal aji : « Woli Etawu aya jotna bañaan̄ biki kafah kalon̄, bañaan̄ biki kandukiin̄ bahil kaṭi na iko yi bawoonaan̄. »

¹⁰ Añehan Naşibaṭi aji : « Naşibaṭi i Abraham ateem naan na i Itaak paapa bajaan̄ badēman, iwi *Yawe Nawat Kabuka ijakuṅ na ŋji : “Kakan du utaak wi başinu du bayiṭu ddolu bnuura.”

¹¹ Dpoṭēṭ maakan pa uko na bnuura bti yi ik-dolaan̄ do nalemparu. Wal wi mbiin̄ amuur bdēk bi Yordan bi, dwoha aloolan na pmul, kē hēnkun̄ nşaan̄ awo na bañaan̄ ado hil afaaş baka ado kntuk ktēb.

¹² Dkooṭu kooṭ buranaan̄ ṭi Etawu abuk paapa. Dṭi abi ajotnaan̄ afiṅ baat̄ biki naan na babak baka.

¹³ Kē iwi işaan̄ ajakēn̄ iwulēn̄ iko inuura katuman kabot kado pntaali pankpēnnun̄ ṭi ŋji patum ji pyiw pi bdēk, pi nin ñaan̄ alon̄ awoon̄ aanhil pfēn. »

¹⁴ Yakob afēr ṭi dko mēnt̄. Ajej uko wi ahilanun̄ kaṭen Etawu abuk aşin ṭi uko wi awoonaan̄.

¹⁵ Ajej ŋpi ŋwaat̄ iñeen uweek ŋtēb (200) na ŋdow iñeen ŋtēb, na ŋnkaneel ŋwaat̄ iñeen uweek ŋtēb (200) na ŋnkaş iñeen ŋtēb.

¹⁶ Ajej kak ŋntaam ŋi pnkunkaali iñeen ŋwajan̄ na ŋmpoṭi ŋankbootun̄, ŋngit ŋwaat̄ iñeen ŋbaakēr na ŋnkaş iñeen, ŋbuuru ŋwaat̄ iñeen ŋtēb na ŋnkaş iñeen.

¹⁷ Apaṭēş ŋntaam ŋandoli aşē wul ŋa balemparul aji na baka : « Najotan kadun, batani başē bado kaduk btēnt̄ uko unṭuun̄ kalow. »

¹⁸ Uko wi aţuunŋ nalemparul nateek pdo wii wi, aji na a : « Woli iyit na Eţawu abuk paapa, k  aheparu  naaŋ iklemparuŋ, dko di ikyaanŋ, na anwoon ajug batani bi igakanuŋ,

¹⁹ kteema kaji : “Iwo yi Yakob nalemparu, aţenu  ten ya iwi E awu ajug naan, ul  ti uleeful adoo bi, awo  ti kafe un.” »

²⁰ Akak a u nat ban ten na nawajant ten na banwoon na itani bti ba up uko wi ajakuŋ na nateek wi bakwinuŋ E awu.

²¹ Akak aji na baka baji : « Yakob nalemparu abi  ti kafe un. » A al wal m nt  aji : « Ddo udeeb uwala na a na iko yi nji ka enuluŋ, wal m nt  mbaa nhil nwinana  ti kadunul. Ahilan kamiir n. »

²² Ajotan iko bti yi awoon i ka en abuk a in kadun, a e duka du pntuk na ba aaŋ biki nul.

Kamp tar ki Yakob na Na iba i

²³ Na utejan m nt an wuŋ, Yakob ana a ajej baat bat b biki nul, na balempar baka, Bila na  ilpa, na babukul biint  i een na aloolan, amuur na baka kabuul ki Yabok.

²⁴ Wi adoluŋ k  bamuuri, abot amuuran bka bi nul bti,

²⁵ aduka aloolan. K   iint  alon a e bi ap tar na a te mnjint .

²⁶ Wi uŋ m nt  awinuŋ k  aanhil pwata a e koba  ti pnkuunt , k  pabuur na a.

²⁷ Aji na Yakob : « Wutanaan nya, mnjint  mam-bani. »

K  ateem aji : « M nkwutanu b  i    hand raan bnuura. »

²⁸ Ahepara aji : « Katimu kawo hum? »

K  ateem aji : « Yakob. »

29 Kë ašë ji na a : « Baankak kado kadu'u Yakob, iwo Itrayel†, ƚiki ipëtar na Našibaƚi abot apëtar na bañaan, kë iwi išaan awat. »

30 Yakob aji na a : « Dkooƚu kooƚ ƚupaan katimu. »

Kë atëem aji : « we ukaan kë ikheparaan katim naan? » Ašë ñehandëra bnuura ƚi dko mëntan duŋ.

31 Yakob aƚu dko mënt katim ki Penuwel‡, ƚiki aji : « Dwin Našibaƚi na këš naan ašë wo mënkeƚi. »

32 Wi unuur ujintuŋ, aƚëp kabuul du Penuwel ašë jiink.

33 Uko mënt ukaan kë bañaan biki Itrayel baanji bade kantaañ ki pnkuunt ƚiki dul di Našibaƚi akobuŋ Yakob.

33

Pyit pi Yakob na Etawu

1 Yakob akat këš ašë win kë Etawu akbi, awo na biint iñeen uweek nbaakër (400), kë Yakob ašë jej bapoƚ apaƚëš, awul baka banin baka, Leya, Rakel, na balemp biki baka Bila na Filpa.

2 Aƚu baat balemp na babak baka ƚi kadun, kë Leya ayeenk na biki nul, Rakel kë abaañsaan na Yotef.

3 Ul kë ašë jot kadun, aya ašë nƚup adoo do nyaaş paaj na ulon ašë aňog abuk ašin.

4 Etawu aƚi aya ayit na a, alut amooka, kë bašë wo ƚi nwooni.

5 Etawu akat këš awin baat na bapoƚ ašë hepara aji : « Bañaan biki bawo bahon ba? »

† 32:29 *Itrayel* : ƚi uhebëre daƚu kanaam na apëtar na Našibaƚi.

‡ 32:31 *Penuwel* : ƚi uhebëre dawoon kaara di Našibaƚi.

Kë atëem aji : « Bapoŕ biki Naŕibaŕi ŕi pjoob bkwow pi nul awuluŕ nalemparu. »

⁶ Balemp baatŕ baŕog na babak baka, abi aŕup ŕi kadun ki Eŕawu.

⁷ Leya kē aŕog na biki nul, abi aŕup ŕi kadunul. Kē Yotef akak aŕog na Rakel abi aŕup.

⁸ Wal mēntŕ kē Eŕawu aŕē ji na Jakob : « Kē we uwoonŕ pntuk pi baŕaaŕ na ŕntaam ŕi nyitanaanuŕ ba? »

Kē atëem aji : « Dŕal ŕal pwinana bnuura ŕi kēŕ ki ajug naan ukaaŕ. »

⁹ Kē Eŕawu aji na a : « Abuk paap, iko yi nwoon-aanuŕ ikēŕi, dukiin na bka bi nu. »

¹⁰ Kē atëema aji : « A-a, woli dwinaana bnuura ŕi kēŕ ki nu, kdinan kayeenk uko wi nwuliinŕ. Hēnk di uwoonŕ, dpēn awinaana ŕi kadunu jibi ŕaaŕ ajaanŕ apēn kawinaana ŕi kadun ki Naŕibaŕi, kē iyeenkēn na uhaaŕ ujintŕ.

¹¹ Keeri idinan iyeenk uko wi nwuliinŕ, wi nwinaniinŕ bnuura ŕi kēŕ ki Naŕibaŕi awo na uko bti wi nnumiinŕ. » Aŕiini ŕiini haŕ te kē uŕ adoo dinan.

Bi Jakob na Eŕawu bawayēŕi

¹² Wi babanuŕ ŕuŕ, kē Eŕawu aŕē ji na Jakob : « Joh ŕnaŕa ŕya, ddo kapoŕ ŕi kadun na baŕaaŕ biki naan. »

¹³ Kē atëema aji : « Ajug naan ame kē bapoŕ baŕeeŕēŕi kē nkak awo i kaŕu uŕal ŕi ŕntaam ŕankbootuŕ. Woli dmint mintan ŕa unuur uloolan ŕntaam bti kakeŕ.

¹⁴ Ajug naan akeeri jot nalemparul kadun, ŕi ddo kapoŕ btiŕu na batani bi ŕgakanuŕ na bapoŕ te kadoo kaban du ajug naan du Feyir. »

15 Kë Etawu aji na a : « Ddukaru bañaan balonj ʒi bangakanderunj na nji. »

Kë atees aji : « Ndolna we? Uko unkaanj udooni uwo nwinana bnuura ʒi kēs ki ajug naan. »

16 Kë Etawu ajeje unuur mēntj bgah aya Feyir,

17 kë Yakob, ul ašē ya Fukot. Aniw da katoh abot ado impen pa nntaam. Uko mēntj ukaanj kë baʒu dko mēntj katim ki Fukot*.

Yakob aban du Fikem

18 Wi Yakob apēnnunj Padan-Aram, aban najoob du ubeeka wi Fikem du utaak wi Kanaan. Afētj ataanj na ubeeka.

19 Anug dko di atarnunj kaloona ʒi babak Hamor ašin Fikem. Anugar da ktaka iñeen uweek ki baʒaknunj untaam.

20 Aboman da *bliit bi mngur, ašē ʒu ba katim ki « El Elohe Itrayel†. »

34

Uko wi Dina

1 Dina napoʒ n̄aaʒ i Leya abiiñ abukar Yakob apēn pya kawin baaʒ biki utaak wi bawoonj.

2 Kë Fikem, abuk Hamor nahitit naših i utaak ašē wina. Amoba, aʒupana.

3 Kë uhaaš ušē wo ʒi Dina poonu abuk Yakob kë aʒala ala'a baniw.

4 Aya aji na Hamor ašin : « Yaan iñehandērēn poonu unj nniima. »

---

* **33:17** Fukot : ʒi uhebērē dawoonj impen. † **33:20** El Elohe Itrayel : Dawoonj Našibaʒi awo Našibaʒi i Itrayel.

⁵ Baɔup Yakob kē baɔopan Dina abukul, kē jibi babukul biinɔ bawoonɔ du uɔeeh na batani aanji nin uko ulonɔ kē bado pēna uɔeeh.

⁶ Hamor, ašin Fikem, aya du uko Yakob kaya kaɔiini na a.

⁷ Uɔēnk wal mēntɔ kē babak Yakob biinɔ bakamɔii, bame uko unɔpūnɔ. Uko mēntɔ ude baka, kē badee-baɔ maakan ɔiki Fikem ado Itrayel uko unwuɔunɔ maakan wi apiinɔunɔ na abuk Yakob. N̄aanɔ aanwo kado haɔ.

⁸ Kē Hamor aɔē ji na baka : « Fikem abuk naan aɔal poonu abukan na manjoonan. Nawulana a aniiim.

⁹ Nawulan n̄tiinkar n̄bot n̄mēbandēr : nawulun babukan baatɔ n̄niim, un kak n̄wulan biki nun naniim.

¹⁰ Naɔoon ɔi na un, uɔaak wi uwo wi nan, nafēt na un nado kapoɔ jibi naɔali. »

¹¹ Wal mēntɔ Fikem aji na ašin poonu na baweekul : « Nawutan nwinana bnuura ɔi kadunan, dwulan uko bti wi nakheparaanunɔ.

¹² Ddo uko bti wi naɔalunɔ, uko uloolan ɔañ wi wi n̄ɔalunɔ, nawulaan abukan nniim. »

¹³ Babuk Yakob bateem Fikem na ašin, bado mntit na baka ɔiki aɔopan abuk ašin baka.

¹⁴ Baji na baka : « N̄ēnhilan kawul abuk ašinun n̄iintɔ anwoonɔ aanwala katēmp aniiim. Uko mēntɔ uwo mnkow pa un.

¹⁵ N̄dinanan uko wi naheparunɔ woli nado uko wi : nakakan ji un, nawalan biinɔ biki nan katēmp bti.

¹⁶ Wal mēntɔ n̄wulan babakun baatɔ, kabot kajej babukan baatɔ, n̄ɔto na an kak, n̄wo pntaali ploolan.

17 Aşë wo woli naandi ptiinkun, njej abuk aşinun kaya na bgahun. »

18 Uţup wi baka ulil bi Hamor na Fikem abukul.

19 Fikem awoon anwinaniin bnuura ʒi katoḥ ki aşin bti, aanwo na nşal ntëb ʒi uko wi bajakulun, ʒiki aḅal poonu abuk Yakob maakan.

20 Hamor na Fikem abukul baya du uneej ubeeka aţiini na biinţ biki wa aji :

21 « Bañaan biki bawo na uşal unuura : Baţoon ʒi uţaak wi na nja, udëmi, bado kapoş jibi baḅali ḅdo kaniim baat biki baka, bado kaniim biki nja.

22 Kë uko uloolan ukţuun badi pţo na nja bti, ḅwo pntaali ploolan. Uko mënt wii wi : biinţ biki nja bti bawo kawala katëmp jibi bukal bawaliin ka.

23 Itani yi baka, bka bi baka na ḅntaam ḅi baka bti iinkkak wal mënt yi nja i? Nawulan ḅdinan baka uko wi bajakun, başë baduka na nja. »

24 Baweek biki ubeeka baţiink uko wi Hamor na Fikem abukul bajakun. Kë biinţ biki ubeeka bti baya wala katëmp.

Plukan pi Fimeon na Lewi

25 Unuur uwajanţën wi ḅleef ḅakdeen banwaliin katëmp kë banoori, kë bi Fimeon na Lewi, babuk Yakob biinţ, baweek Dina, başë naţa ajej ikej yi baka apoş aneej ʒi ubeeka kë nin ḅnaan aankit baka, adëpa ʒi biinţ bti aḅin.

26 Baḅin kak bi Hamor na Fikem abukul ajej Dina apënan ʒi katoḥ ki Fikem aşë ya.

27 Babuk Yakob babi abaañëş banklaan pkeţ, ajej iko bti inwoon ʒi ubeeka, ʒiki bakowandën aţa baka.

28 Bajej ŋpi na ŋnkaneel na ŋgit na ŋbuuru ŋi baka na iko inwoon du ubeeka na ŋteeh.

29 Bajej bka bi baka bti, babuk baka na bahar baka, na iko bti yi bakaan ŋi itoh yi baka.

30 Yakob aji na bi Timeon na Lewi : « Naŋjaraan bŋup. Naŋu kē nkak ñaan nawuŋaan maakan ŋi kēŋ ki bañaan biki uŋaak wi bakanaan na wi baperitit. Woli batiinkar abi agutan na nja bafiñen na biki katoh naan bti ŋiki batum apel nja maakan. »

31 Kē baŋe teema aji : « Nwo kawut bado aŋa'un ji awo naŋuunk i? »

35

Yakob du Betel

1 Naŋibaŋi aji na Yakob : « Naŋiin iya Betel iya iŋo da. Yaan ido da *bliit bi mngur pa nji Naŋibaŋi, nji mpēnuŋ awinana ŋi kadunu wi iŋŋiin Etawu abuk ŋaaŋ. »

2 Yakob aji na bañaan biki katohul na bangakandēruŋ na a bti aji : « Napēnaan itu yi najaan nadēman ŋi ptoofan, nadolan bañow nakakna najinŋ ŋi kēŋ ki Naŋibaŋi. Naŋelŋan kak imiŋa.

3 Najoh ŋya Betel ddo da bliit pa Naŋibaŋi antiinknuŋ wi nwoon ŋi mntēg, antēnknuŋ ŋi bayaaŋ bi ndoluŋ. »

4 Bapēnan itu yi bawoonaanuŋ na irinku yi baŋuun ŋi ibaŋ* awul Yakob kē amoy ŋi bko bweek banwoon ŋi kañog Fikem.

5 Wal mēnt kē baŋe naŋa atool pya. Naŋibaŋi aŋu palēnk ŋi ŋbeeka ŋanfooyuŋ dko di babinŋ awo, kē bañaan banwoon da baandookar na baka.

---

* 35:4 *Irinku yi baŋuun ŋi ibaŋ*: Baji baŋu ya buŋaan bawutna kajotna baka.

⁶ Yakob na bañaan biki awoonaanun bti baban du Lut du utaak wi Kana. Dko mēnt dawoon Betel.

⁷ Aboman da bliit bi mngur ašē du dko mēnt El Betel†, ŧiki dul di di Našibaŧi apēnun awinana ŧi kadunul wi akŧiin abuk ašin.

⁸ Wi bawoon da kē Debora, ñaaŧ ambiin ayewi Rebeka ašē keŧ, kē bamoya du Betel du pŧeef bi bko bweek banwoon da. Uko waŧ ukaaŧ kē Yakob adu bko mēnt aji bko bweek bi ŋwooni.

⁹ Našibaŧi akak apēn awinana ŧi kadun ki Yakob wi apēnnun Padan-Aram, awula bnuura.

¹⁰ Aji na a : « Katimu kawo Yakob, kē bašē wo baankak ado kadu'u Yakob ; katimu kawo Itrayel‡. » Kē hēnk di aŧu'u luŧ katim ki Itrayel.

¹¹ Našibaŧi akak aji na a : « Nji dwoon *El Ŗaday, Našibaŧi Anhiniin iko bti. Kabuk kajoobēŧ na iwi ibot ibuk ituman. Pntaali pankpēnun ŧi iwi pawo utaak, pado wo ŋtaak ŋtum ; baših babot bapēnna ŧi iwi.

¹² Utaak wi nwulun Abraham na Itaak dwulu wa, kabot kawul pntaali pankmbiin ŧi kafetu apēnna ŧi iwi utaak wi. »

¹³ Kē Našibaŧi ašē pēn ŧi kadunul aya.

¹⁴ Yakob ajej plaak atēf ŧi dko di Našibaŧi abiin aŧiiniyaan na a, ajatan ŧi pa abot atul ukēra ŧi pa.

¹⁵ Adu dko di Našibaŧi abiin aŧiini na a aji Betel§.

Kabuka ki Benyamin na pkeŧ pi Rakel

---

† 35:7 *El Betel* : ŧi uhebēre dawoon Našibaŧi i Betel. ‡ 35:10 *Itrayel* : ŧi uhebēre danaam na apētar na Našibaŧi. § 35:15 *Betel* : ŧi uhebēre dawoon katoŧ ki Našibaŧi.

16 Yakob na bañaan biki nul bapën du Betel aya. Baankak alow Efrata, kë Raketel ašë buk. Kabuk kanoorana maakan.

17 Wal wi akhaju na pdo na kabuk kë ñaaŋ ankbuk bukanuluŋ ašë ji na a : « Wutan kalënk, ikak abuk napoŋ ñiinŋ. »

18 Anoor maakan ado ñogan pkeŋ, kë wi abanuŋ ŋi pjëmša ašë wul napoŋ katim ki Ben-Oni*, kë Yakob ašë wula katim ki Benyamin†.

19 Raketel akeŋi, kë bamoya du bgah bi Efrata, dko mënŋ dawoon Betleyem.

20 Yakob atëf plaak ŋi bhër bi nul. Plaak pi bhër bi Raketel mënŋ pawoon da hënk te nŋa ayuuŋ dko di amoynaaniinŋ.

Pjuban pi Ruben

21 Yakob i bakakuŋ ado Itrayel anaŋa na bañaan biki nul aya aŋep Migdal-Eder ašë tar kaloona ki nul.

22 Wi bawoon ŋi utaak wuŋ kë Ruben ašë ya apiinŋ na Bila, ñaaŋ i ašin awoonaanuŋ, kë baŋup ašin uko mënŋ.

Babuk Yakob

Babuk Yakob biinŋ bawo iñeen na batëb.

23 Biinŋ biki abukuŋ na Leya bawo : Ruben bajeenu, Timeyoŋ, Lewi, Yuda, Itaakar, na Tabulon.

24 Kë biki abukuŋ na Raketel bawo : Yotef na Benyamin.

---

* **35:18** *Ben-Oni* : ŋi uhebëre dawoon napoŋ i unoor wi naan.

† **35:18** *Benyamin* : ŋi uhebëre dawoon napoŋ i kañen naan kadeenu.

²⁵ Kë biki Bila nalemp i Rakel bawo : Dan na Neftali. Kë biki Tilpa nalemp i Leya bawo : Gad na Ater.

²⁶ Bapoŋ bukuŋ biki Yakob abukuŋ wi awoonŋ du Padan-Aram.

Pkeŋ pi Itaak

²⁷ Yakob aban du uko aŋin du Mamre du Kiriyat-Arba, dul dawoonŋ Hebronŋ. Dul di Abraham na Itaak babiinŋ afëŋ.

²⁸ Itaak aka ŋŋsubal iñeen-week na iñeen bakrenŋ (180),

²⁹ aŋë noorfën aya du bajugul. Wi akkeŋuŋ, aŋafi, kë ŋnuur ŋi nul ŋabot atum. Eŋawu na Yakob babukul kë bamoya.

36

Baaŋ na bapoŋ biki Eŋawu

¹ Pntaali pampënnuŋ ŋi Eŋawu pii pi, pul pawoonŋ Edom :

² Eŋawu aniim baaŋ biki Kanaan, baaŋ mëntŋ biki biki : Ada na Oholibama na Baŋmat. Ada awo abuk Elon nahitit, kë Oholibama awo abuk abot awo abab Fibeyonŋ nahiwit.

³ Baŋmat awo abuk Iŋmayel. Nebayot awo abuk aŋin.

⁴ Ada abukar Eŋawu Elifaŋ, kë Baŋmat abuk Reuwel.

⁵ Oholibama abuk Yewuŋ, Yalam na Korah. Bukuŋ bawoonŋ biinŋ babuk Eŋawu bambukiinŋ du utaak wi Kanaan.

⁶ Eŋawu ajej baharul, babukul na bañaanŋ biki katohul bti, itani yi nul na ŋntaam ŋi nul bti na iko

bti yi akaaŋ wi awoon ɥi utaak wi Kanaan aya utaak wi Feyir alow Yakob abuk aŋin.

⁷ Itani yi baka idem wal menɥ maakan ke utaak wi bafetuŋ uunhil pkesh baka ɥiki itani yi baka itum maakan.

⁸ Henk, ke Etawu aya afetu du dko di pnkuŋ du Feyir. Etawu dawoon Edom.

Babuk Etawu du Feyir

⁹ Pntaali pi Etawu aŋin bahedomit anfetun du dko di pnkuŋ du Feyir pii pi :

¹⁰ Itim yi biintɥ babak Etawu yii yi : Elifat awo abuk Ada ahar Etawu, ke Reuwel awo abuk Batmat ahar Etawu kak.

¹¹ Elifat abuk Teman, Omar, Œefo, Gatam, na Kenat.

¹² Elifat abuk Etawu akak awo na naaɥ alon i awoon aanniimi, ke abukara Amalek. Bukunɥ bawoon babab Ada ahar Etawu.

¹³ Ke biki Reuwel bawo : Nahat, Ferah, Œama, na Mitaa. Bukunɥ bawoon babab Batmat ahar Etawu.

¹⁴ Ke Etawu abuk na Oholibama aharul abuk Ana, poonu abuk Fibeyon, bi YewuŒ, Yalem na Korah.

Baweek biki Edom

¹⁵ Baŋaŋ banwoon baweek ɥi pntaali pampennunɥ ɥi Etawu biki biki :

Baweek bampennunɥ ɥi Elifat bajeenul bawo : Teman, Omar, Œefo, Kenat, Korah,

¹⁶ Gatam na Amalek. Bukunɥ bawoon baweek bampennunɥ ɥi Elifat abuk Ada.

¹⁷ Ke bampennunɥ ɥi Reuwel abuk Etawu bawo : Nahat, Ferah, Œaama, Mitaa. Bukunɥ bawoon

baweek bampënnuŋ ƚi Reuwel abuk Baŋmat ahar Eŋawu du uŋaak wi Edom.

¹⁸ Kë baweek bampënnuŋ ƚi Oholibama abuk Ana, ahar Eŋawu bawo : Yewuŋ, Yalam, na Korah. Bukuŋ bawooŋ baweek biki Eŋawu abukuŋ na Oholibama abuk Ana.

¹⁹ Bukuŋ bawooŋ babuk Eŋawu baweek biki Edom.

Babuk Feyir nahorit

²⁰ Babuk Feyir nahorit bawooŋ banfëŋuŋ uteek ƚi uŋaak wuŋ, bawo : Lotan, ŋobal, Fibeyoŋ, Ana

²¹ Diŋon, Eŋer, na Diŋan bukuŋ bawooŋ baweek biki bahorit, babuk Feyir du uŋaak wi Edom.

²² Babuk Lotan bawo : Hori, na Heman, kë abuk aŋin Heman ŋaaŋ awo Timnah.

²³ Babuk ŋobal bawo : Alwan, Manahat, Ebal, ŋefo na Onam.

²⁴ Babuk Fibeyoŋ bawo : Aya na Ana. Ana mënŋ ayaan awin du *pndiiŋ dko di meel mnyik wi akyafanuŋ ŋbuuru ŋi Fibeyoŋ aŋin.

²⁵ Babuk Ana bawo : Diŋon, na Oholibama abukul ŋaaŋ.

²⁶ Biki Diŋon bawo : Hemdan, Eŋban, Yitran na Keran.

²⁷ Babuk Eŋer bawo : Bilhan, Tawan na Akan.

²⁸ Babuk Diŋan bawo : Uŋ na Aran.

²⁹ Baweek biki bahorit bawo : Lotan, ŋobal, Fibeyoŋ, Ana,

³⁰ Diŋon, Eŋer, na Diŋan. Bukuŋ bawooŋ baweek bahorit du uŋaak wi Feyir.

Baŋih biki Edom

31 Bañaan biki bawoon banşihun du utaak wi Edom ji naşih alon ʔi biki İtrayel abi ado kaşih.

32 Bela abuk Bewor aşih du Edom, kë ubeeka wi nul uwo katim ki Dinhaba.

33 Bela akeʔ, kë Yobab abuk Ferah i ubeeka wi Botra ayeenk aşih.

34 Wi Yobab akeʔun, kë Huşam i utaak wi batemanit ayeenk aşih.

35 Wi Huşam akeʔun, kë Hadad, abuk Bedad ayeenk aşih. Ul agutun na bamadiyanit abot akob baka du nʔteh ʔi Mowab, katim ki ubeeka wi nul kawo Awit.

36 Wi Hadad akeʔun kë Falma i Maşreka ayeenk ʔi a aşih.

37 Wi Falma akeʔun kë Şawul i Rehobot-ha-Nahar aşë yeenk aşih.

38 Wi Şawul akeʔun kë Baal-Hanan, abuk Akbor aşë yeenk ʔi a aşih.

39 Wi Bal-Hanan abuk Akbor akeʔun kë Hadar ayeenk aşih, ubeeka wi nul uwo Pawu ; aharul awo Mehetabel abuk Matred abuk Meh-Fahab.

Baweek biki Edom kak

40 Itim yi baweek bampënnun ʔi Eʔawu yii yi ; baduuna baka andoli ʔi katoh ki apënnun na ʔi dko di afëʔun: Timnah, Alwa, Yetet,

41 Oholibama, Ela, Piñon,

42 Kenat, Teman, Mibşar,

43 na Magdiyel, na Iram. Bukun bawoon baweek bampënnun ʔi Eʔawu aşin bahedomit. Baduuna baka andoli ʔi utaak wi afëʔun.

37

¹ Kë Yakob ul aşë duka du utaak wi Kanaan wi aşin abiin awo.

Yotef na babak aşin

² Uko wi katoh ki Yakob wii wi : Yotef aka nşubal iñeen na paaj na ulon aji yafan nkaneel na npi na babak aşin. Ado kpoť ki nul na babak Bila na Filpa bahar aşin. Yotef abi řup aşin baka aji baji bado iko iwuřaan.

³ Kë Yakob i bakakuř ado Itrayel aşë řal Yotef apelan babakul bti řiki abuka wi awoon nařaf, ado kë badola kamiřa kanuura.

⁴ Kë babak aşin bařë win kë aşin baka ařala apel baka, kë bařë řoor Yotef adoo wo baanji bařiini na a bnuura.

⁵ Unuur ulon, Yotef ařaafi aşë řup řa babak aşin, kë bukal babaa řoora řoor maakan apel.

⁶ Yotef aji na baka : « Natiinkan nřaafi ři ndolonj:

⁷ Dřaafi kë řwo wo ji řwo ři ptan intooliin du uřeeh, kë bdaaj bi intooliin bi naan bařë mara mara awo bnař kë idaaj yi nan iřë fooy ba aşë wo wo ji iko inřupunj ři kadun ki bi naan. »

⁸ Babuk aşin bateema aji : « Woon iřal aji iwo nařih i nun kë řwo i kado kado uko wi ijakuř? » Nřaafi ři nul na nřup ři nul řado kë bařoora kak maakan.

⁹ Yotef akak ařaafi kak ařup babak aşin aji : « Natenan, dkak ařaafi kak kë uwo wo ji bnuur, pli na nřah iñeen na uloolan nřanup ři kadun naan. »

¹⁰ Ařup uko wař aşin kak, kë un aşë řoman na a aji : « Kë nřaafi nřun ři idolonj! Nji, naan na babak řaař řbi kařup ři kadunu i? »

11 Babuk aşin bakuja maakan kë aşin aşë hank uko wan ți uşal.

Yotef awaapanaa

12 Unuur ulon, babak aşin Yotef baya byafan bi batani bi aşin baka du Fikem.

13 Yakob aşin i bakakuş ado Itrayel aji na Yotef : « Babuk şaaş bawo du byafan du Fikem. Biin dyilu du baka. »

Kë ateem aji : « Nji wi. »

14 Yakob akak aji na a : « Yaan iten jibi bawoori bukai na ņntaam işë ibi itupën. » Ayilna du dko danwoon du uşeeh wi inkun du Hebron kë Yotef aşë ya aban Fikem.

15 ņiint alon ayit na a, kë akņaay na uşeeh aşë hepara aji : « We wi iklaan ba? »

16 Kë ateem aji : « Dla babak paapa. Dkooşu kooş ņupaan dko di bakyafanaanun ņntaam ņi baka. »

17 Kë ņiint aji na a : « Bapën ți, dtiink kë baji baya Dotan. » Kë Yotef apën ala babak aşin aya ņenk baka du Dotan.

18 Bawina kë akbi du kalowan aşë tiinkar ji abi ado kaban du baka aji bafiņa.

19 Baņiini aji : « Natenan ajug ņņaafi akbiin hënk.

20 Hënkun, najoh ņfiņa ņşë ņfëla du bhër blon, ņyale ņya ji uko ulon ujooş wi uşeeh udohulun. Wal mënş ņten uko wi ņņaafi ņi nul ņakkakuş. »

21 Kë Ruben aşë tiink baka, anjal pbuuran Yotef. Aji na baka : « ņwut kafifiņa.

22 Naktul pņaak! Nafëlana du bhër blon du *pndiiş, nawutan kafifiņa këme kakoba. » Ruben ado do han kahilna kabuurana kakakana du aşin.

²³ Wi Yotef abanuŋ kē babak ašin bašë wohëša kamiša kanuura ki awohuŋ ašë

²⁴ jeja awat du bhër blonj. Bhër mēntŋ baanwo na meel. ²⁵ Baya wal mēntŋ aya aŋo ade. Wi bakatuŋ kēš ašë win pntuk pi bahiŝmayelit* kē pakpëna Gilaad. Nntaam ŋi pnkunkaali ŋi baka ŋajij iko itum itaabanaani pde, ilil ptekēñ na ikuraaraani yi baŋijun kaya kawaap du Ejiptu.

²⁶ Kē Yuda ašë ji na babak ašin : « We wi ŋkkaan ŝem ŋfiŋ abuk ašin nja abot amen pkeŋ pi nul ba?

²⁷ Nawulën ŋwaapa bahiŝmayelit, ŋwut kafina. Awo abuk ašin nja, ŋwo biki pñaak ploolan. » Kē batiinka.

²⁸ Kē bawaap bahiŝmayelit bašë tēp. Kē baweekul bašë pënana ti bhër, awaapa baka itaka inliŋuŋ na baluk bi ŋŝubal ntēb na kli paaj bi nayafan, kē bukuŋ bañooŋa Ejiptu.

²⁹ Kē wi Ruben akakuŋ du bhër, aanŋenk da Yotef. Atow imiŝa yi nul,

³⁰ ašë kak du babak ašin aji na baka : « Napoŋ aanwo du bhër, hum di di nji kadoluŋ hēnkuŋ? »

³¹ Babuk ašin Yotef bajej wal mēntŋ upi udow afiŋ, ašë jej kamiša ki Yotef ayek ti pñaak.

³² Bañooŋ kamiša kanuura kuŋ ašin baka ašë ji na a : « Paap, uko wi ŋyaan awin wii wi, tenan me kawo kamiša ki abuku. »

³³ Kē uŋ aten ka ašë ji : « Kamiša ki abuk naan ka. Uko ulonj ujooŋ wi uŋteh upitēŝ Yotef adoha. »

³⁴ Yakob atow imiŝa yi nul wal mēntŋ awohara iko yi puum†. Aŋëga pkeŋ pi abukul ajon.

---

* **37:25** *Bahiŝmayelit* : Bakak aji badu baka bamadiyanit. † **37:34** *Atow imiŝa* : Uko mēntŋ uji udiiman kē ñaanj awo ti puum.

³⁵ Babukul bti, biinṭ na baaṭ, babi pyompana, kë aṣë pok aji : « A-a dṭëga ṭëga te kado kaluṅ kaya kaṭënk abuk naan du mnkeṭ. » Yakob awooni'ara wooni abukul.

³⁶ Bahiṣmayelit baya waap Yotef ñiinṭ alonṅ i katim ki Potifar du Ejiptu. Ñiinṭ mënṭ awo ṭi baweek biki pṣih pi Farawuna naṣih i Ejiptu, ul awoonṅ naṣih i bayenṅ biki nul.

38

Yuda na Tamar

¹ Ṭi wal mënṭ, Yuda aduk babuk aṣin aya du ñiinṭ alonṅ i uṭaak wi Adulam i katim kawoonṅ Hira.

² Awin da poonu abuk ñiinṭ alonṅ i katim kawoonṅ Ṣuwa i uṭaak wi Kanaan. Ajej poonu mënṭ aniiṃ. Awinar na a,

³ kë poonu awo na kayiṅ abuk napoṭ ñiinṭ, Yuda kë aṭu'a katim ki Er.

⁴ Ñaaṭ akak amobana kayiṅ abuk napoṭ ñiinṭ kë aṭu'a katim ki Onan.

⁵ Akak amobana kayiṅ uyaas uwajanṭën abuk napoṭ ñiinṭ aṣë ṭu'a katim ki Ṣela. Wal wi Ṣela abukiṅ, Yuda awo du Keṭib.

⁶ Yuda ajejar Er abukul bajeen, ñaaṭ i katim ki Tamar.

⁷ Kë Er bajeen i Yuda aṣë wo nawuṭaan ṭi këṣ ki *Yawe Nawat Kabuka, kë aṭiṅa.

⁸ Kë Yuda aṣë ji na Onan : « Ime uko wi iwoonṅ i kado wi iwoonṅ aṭa Er : yaan iwinar na aharul ibukar naweeeku bapoṭ. »

⁹ Kë Onan aṣë me kë bapoṭ biki akbukunṅ baankwo biki nul. Aji woli awinar na ahar

naweekul, aji pënan bduun katoon du mboş kahilna kawo aankbukar naweekul bapoŧ.

¹⁰ Uko wi ajaanŋ ado uunlil Nawat Kabuka, kē afiŋa ul kak.

¹¹ Kē Yuda ašë ji na Tamar ababul : « Țoon du uko şaaş iwo nayoŧ. Yoonkan Şela adēm nşë nwulu a aniimu. » Aşal aji : « Abuk naan i aanwo kak i kakeŧ ji baweekul. » Hēnk, kē Tamar akak du uko aşin.

¹² Baŧo ajon, kē ahar Yuda, anwoonŋ abuk Şuwa, ašë keŧ. Wi Yuda aŧëgiinŋ ayomp, aya na Hira nanohul i utaak wi Adulam du Timnah kaya du bankpuunkunŋ ŋkaneel ŋi nul.

¹³ Baŧup Tamar aji : « Tenan, ayootanu aya Timnah ppuunk ŋkaneel ŋi nul. »

¹⁴ Awin kē Şela adēmi akak ŋiintŋ kē başë wo baanwula a kē aniima. Apënan imişa yi pyiman, ajej uleentŋ agur bkow, agurada hēnk ašë ŧo du uneeji wi Enayim du bgah bi Timnah.

¹⁵ Yuda aŧëp awina ašë nuŋ kē awo ŋaaŧ ankwaa-punŋ uleeful, ŧiki agur kaara di nul na uleentŋ.

¹⁶ Abi añoga ašë ji na a : « Wutan nya na iwi. » Aamme kē ababul a.

Kē Tamar ateema aji : « Woli dya na iwi we wi ikwulnuŋ? »

¹⁷ Kē ateema aji : « Dyilbanu upi umpoŧi du batani. »

Kē ašë kak aji na a : « Wulaan uko ulonŋ wi iwoonaanunŋ ŧi mmëban, ibile wulën upi kaşë kakanu wa. »

¹⁸ Kē ahepara aji : « we wi inŋalunŋ nwulu? »

Kë ateen aji : « Paneel panwoon na katimu na ptal pi pa, na pjuuti pi iwoonaanun ti kañen. » Awula ya, kë baya awinar, kë aduk ñaaŋ na kayiñ.

¹⁹ Tamar anaŋa akak kato hul, apënan uleent wi agurun ti kaara, awoh imiŋa yi pyiman.

²⁰ Yuda ado Hira nanohul i Adulam aňooŋ upi umpoŋi wi ahoñun, kahilna kayeenk iko yi adukarun ñaaŋ, kë un aŋe wo aanwina.

²¹ Ahepar bañaan biki Enayim ñaaŋ nawaap uleef ambiin awo ti bgah ti, kë baŋe teema aji uumbaana kaka'aara ñaaŋ nawaap uleef ti dko mënŋ.

²² Kë akak du Yuda aji na a : « Mënya wina, bañaan biki Enayim bajakën uumbaana kaka'a nawaap uleef da. »

²³ Kë Yuda aji : « Adukiin na iko mënŋ, ñwut kado kalaar ikow yi nja mnkow, dbubara me kë dyilu na upi kë iya wo iinwina. »

²⁴ Uko mënŋ udo uko ji kli kwajanŋ kë baŋe bi aji na Yuda : « Tamar ababu aya awaap uleeful ado mobana kayiñ ti buŋaan bi adoluñ. »

Kë Yuda aŋe ji : « Nadoon bapënana bdig batëra najeb. »

²⁵ Kë wi bakpënanuluñ kaŋe yil baya baji na ayootanul : « Niinŋ ajug iko yi, awulun kayiñ. Dkooŋu kooŋ tenan bnuura paneel na ptal pi na pjuuti, iŋal aji iwo yi in ba? »

²⁶ Yuda ayikrën ya aŋe ji : « Ñaaŋ i awo natool apelën ; na manjoonan mëndi pwula Œela abuk naan aniima. » Wi wi Yuda aŋaan ado kë bawutana, awo aankak apiinŋ na a.

²⁷ Kë wal wi Tamar abanun ti kabuk, abuk kbet.

28 Wi akbukunɔ alon ʒi bapoʒ adun apënan kañen, kë ñaaʒ ankbuk bukanulunɔ atan ptal pjeenkal ʒi ka aʒë ji : « I apënuɔ uteek. »

29 Kë napoʒ aʒë bi kakan kañen kë natëbanʒën apën uteek. Kë ñaaʒ ankbuk bukanulunɔ kë aʒë ji : « Ihaabëʒ bgah aʒëpna! » Ukaanɔ kë Yuda aʒu'a katim ki Peret*.

30 Kë abuk aʒin anwoonɔ na ptal pjeenkal abaa pën, kë baʒu'a katim ki Ferah.

39

Yotef du Ejiptu

1 Wi baiʒmayelit baʒijunɔ Yotef du utaak wi Ejiptu bawaapa ñiinɔ alon i katim kawoonɔ Potifar. Awo ʒi baweek biki pʒih pi Farawuna naʒih i Ejiptu, ul awoonɔ naʒih i bayeɔ biki nul.

2 Kë *Yawe Nawat Kabuka aʒë wo na Yotef, kë iko bti yi ajaanɔ aʒu kañeen iji iʒëp bnuura. Afëʒ du uko Potifar i utaak wi Ejiptu.

3 Kë jibi unɔ awinunɔ kë Nawat Kabuka awo na a, abot aji do uko bti wi aʒuunɔ iñeen yi nul kë uji uʒëp bnuura,

4 amëbana bnuura, aʒu'a kë aklempara ul ʒi bkowul. Adola kë awo namali i nul, aʒu bka bi nul bti ʒi iñen yi nul.

5 Yotef aʒu kë Nawat Kabuka awul katoh ki Potifar bnuura, wi adolulunɔ kë awo namali i nul. Awula bnuura ʒi iko bti yi akaanɔ ʒi katoh na du uʒëh.

6 Hënk, kë Potifar aʒë ʒu bka bi nul bti ʒi iñeen yi Yotef, uko ude wi nul ʒañ wi wi adukiinɔ akaanaan.

---

* 38:29 Peret ʒi uhebërë dawoonɔ bgah bʒëpni.

Yotef na ahar Potifar

Kë Yotef ašë wo ñaaŋ annuuriin uleef abot anuura kaara.

⁷ Wi ŋwal ŋloŋ ŋaṭëpuŋ, kë ahar ñiint i aklem-paruŋ ašë ɥu këš ɥi a. Aji na a : « Joh ŋpiint. »

⁸ Kë Yotef apoki ašë ji na a : « Ayinu, ajug naan aɥu bka bi ɥul bti ɥi iñen yi naan, aando ji heparaan uko unṭëpuŋ ɥi katoh.

⁹ Ul ɥi uleeful aando pelanaan nin uko uloŋ ɥi katoh ki. Aanneenanaan nin uko uloŋ ɥi katoh bë mënt iwi, ɥiki iwo aharul. Kë hum di di nhiniin kado uko uwuɥaan wuŋ kajuban ɥi kadun ki Našibaɥi ba? »

¹⁰ Kë ñaaɥ ašë bi duka duka ɥi pɥiini na Yotef ŋnuur bti, kë un apoka pok ppiint na a, pwo na a.

¹¹ Unuur uloŋ kë Yotef ašë neej ɥi katoh pya kado ulempul, nin ñaaŋ aloŋ aanwo da ɥi balemp bandukiin.

¹² Ñaaɥ ahar Potifar amëbana ɥi kamiša ašë ji na a : « Joh ŋpiint! » Kë Yotef ašë ɥi apën bdig kë kamiša kaduka ɥi iñen yi ñaaɥ.

¹³ Wi ñaaɥ awinuŋ kë adukara kamiša, apën bdig,

¹⁴ ahuuran wal mënt adu balemp biki nul aji na baka : « Nabiin naten, nahebërë i ayin naan aɥijuŋ nja abi pnoha na nja. Abi aji apiint na nji kë nšë huuran maakan.

¹⁵ Wi atiinkuŋ kë nŋajari, kë ašë ɥi aduk kamiša ki nul ki, apën bdig. »

¹⁶ Ajej kamiša abëkan ayoonkna ayinul abi.

¹⁷ Wi abanuŋ kë ašë ɥupa uko wi aɥupuŋ balemp : « Nalemp nahebërë i itijuŋ un abi pnoha na nji. Abi ala ppiint na nji,

- ¹⁸ wi nɲajarun̄ kē ašë ɲi apën bdig aduk kamiša ki.
»
¹⁹ Wi ajug Yotef atiinkun̄ kē aharul aɲupa uko wi nalemparul adolulun̄, adeebaɲ maakan.
²⁰ Ado kē bamob Yotef awat ukalabuš du dko di bakalabuš biki naših bawoon̄.

Yotef du ukalabuš

Kē hēnk di Yotef awoon̄ du ukalabuš.

²¹ Kē *Yawe Nawat Kabuka ašë wo na a, awula bnuura abot adola kē awinana bnuura ɲi kēš ki naweek i ukalabuš.

²² Naweek un̄ aɲu'a kē awo naweek i bakalabuš bti, uko bti unkdolaniin̄ da uji uɲēpna ɲi iñeen yi nul.

²³ Naweek i ukalabuš aankak aji do do nin uko ulon̄ wi baɲu'u lun̄ pdo, ɲiki Nawat Kabuka awo na Yotef, abot ado kē iko yi ajaan̄ ado bti iji iɲēp bnuura.

40

Nɲaafi ɲi naboman poot na ɲi najun̄ i naših

¹ Wal wi iko yan̄ iɲēpun̄ ajon, ubi ka unuur ulon̄ kē naweek i baboman poot na naweek i bajun̄ biki Farawuna naših i utaak wi Ejiptu kē bajuban ajug baka.

² Farawuna adeebaɲēr baka,

³ adoo wat baka ukalabuš wi naših i bayen̄. Du ukalabuš mēnt̄ di di Yotef awoon̄.

⁴ Naših i bayen̄ ado kē Yotef aklempar baka.

Bajon ntiinku du ukalabuš.

⁵ Uka utejan ulon̄ wi bukal batēb bti, naboman poot na najun̄ baɲaafiin̄, nɲaafi ɲi andolun̄ ɲaka uko wi ɲajaki.

⁶ Na nfa, wi Yotef abiin du baka ašë win ti kaara di baka kë bahaajalaa.

⁷ Ahepar baka aji : « we ukaan kë ikaara yi nan itëla tëlää ba? »

⁸ Bateema aji : « Ntãafii, kë nin alon ti ašë wo aanhil hil ptupun uko wi ntãafi njakuñ. »

Kë Yotef ašë aji na baka : « Našibaṭi ajaan aṭup uko wi ntãafi njakuñ, kë nšë kooṭan, naṭupaan ṇa. »

⁹ Naweeek i baboman poot aji na a : « Dṭãafi kë bko banjaan badolna ubiñu kë banaṭ ti kadun naan,

¹⁰ bawo na inah iwajanṭ. Iṭeeñi abuk mnko, kë manjeenki.

¹¹ Dmëban pnkalame pi Farawuna, amar mnko muñ apooñ ti pa ašë jej pa awul Farawuna. »

¹² Yotef aji na a : « Uko wi ntãafi njakuñ wi : inah iwajanṭ iwo ṇnuur ṇwajanṭ.

¹³ Ti na ṇnuur ṇwajanṭ, Farawuna adeenju, kakakanu du ulemp wi nu. Ido kawula pnkalame pi uko udaan jibi ibiin aji kdo wi iwoon naweeek i babomana poot.

¹⁴ Dkooṭu kooṭ, kṭilmi'aan wal wi iko bti ikkakuñ bnuura na iwi, ñagi'aan iṭiini na Farawuna uko wi naan, ado mpën ti ukalabuṣ wi.

¹⁵ Hënk di utëpun aji : bamëbën apënan du utaak wi bahebërë, kë ti utaak wi mendo do nin uko ulon unhilanuñ kaṭu bawatën ukalabuṣ. »

¹⁶ Naweeek i bajuñ awin kë pwin ntãafi pi Yotef pawo pnuura ašë ji na a : « Nji kak dṭãafii. Dmara mara akunja icah iwajanṭ inwoon na ipoom na iko ilon itënt ya.

17 Iko ilil impoŋi yi bajuŋuŋ Farawuna iwoon du kakah kanwoon du bko duuŋ, kē ŋkaŋ ŋašē ji ŋabi kade iko mēntŋ ŋi kakah. »

18 Yotef ateema aji : « Uko wi ŋŋaafi ŋajakun wi : icaŋ iwajanŋ yuŋ iwo ŋnuur ŋwajanŋ.

19 ŋi kak na ŋnuur ŋwajanŋ, Farawuna adeeŋu kafal bkow, kado bayoontu ŋi bko, ŋkaŋ ŋašē ŋabi ŋado katibu. »

20 Wi aŋupun ŋŋaafi ado ŋnuur ŋwajanŋ kē ušē wo unuur unjaan ulešan unuur wi kabuka ki Farawuna, kē adu balemparul baweek bti ufettu, awutan naweek i baboman poot, na naweek i bajuŋ ado kē banaŋ ŋi kadun ki baŋaan.

21 Akakan naweek i baboman poot ŋi ulemp, kē awula pnkalame kē adaani,

22 kē naweek i bajuŋ, ado kē bayoonta, jibi Yotef abiiŋ aŋup baka.

23 Kē naweek i baboman poot ašē wo aanleš Yotef, aŋilmi'a.

41

Nŋaafi ŋi Farawuna

1 « Wi iko yaŋ iŋepun udo ŋšubal ŋtēb kē *Farawuna naših i Ejiptu ašē ŋaafi. Aŋaafi amara mara anaŋ du kaŋog bdēk bi bajaan bado Nil,

2 ašē win uko ji ŋngit paaj na ulon ŋnuura ŋmag kē ŋapēnna du bdēk, abi afeer ŋi kaban ki ba.

3 Akak awin kē ŋngit paaj na ulon kē ŋapēnna du bdēk abi ŋi kafet ki ŋteek, ŋawo ŋwuŋaan ŋbon maakan. ŋabi anaŋ ŋi kaŋog ŋteek du kaban ki bdēk bi Nil,

⁴ ašë doh ɲngit ɲnuura ɲmag paaj na uloɲ ɲuɲ. Wal mënɲ kɛ Farawuna ašë lɛnk aten.

⁵ « Anɔyɛnɲ kak ašë kak aɲaafi. Aɲaafi kɛ uko uwo wo ji ɲdeey ɲnuura ɲmag ɲapɛn ɲi kantoliin kaloolan atag adoo do ɲyaaš paaj na uloɲ.

⁶ Uwo kak ji ɲdeey ɲwuɲaan ɲi uyook wi umayar unuur utɛruɲ ɲapɛn ɲi kafɛɲ ki ɲteek atag ado do ɲyaaš paaj na uloɲ.

⁷ ɲdeey ɲwuɲaan ɲafiiklɛn ɲdeey ɲnuura ɲmag paaj na uloɲ ɲuɲ. Wal mënɲ kɛ Farawuna ašë lɛnk aten, awin kɛ aɲaafi ɲaafi.

⁸ Na nfa ahaajalaa, ašë du baɲɛɲan na baɲaan bakowɲaan bti ɲi Ejiptu. Aɲup baka ɲɲaafi ɲi adoluɲ kɛ nin aloɲ aanhil pɲupa ɲa.

⁹ Kɛ naweek i baboman Farawuna poot ašë ji na a : Dbaan alesh uko wi mbiin awo i kado.

¹⁰ Farawuna abi deebaɲɛr balemparul, ɲji na naweek i bajuɲ. Ajejun awat ukalabuš du naših i bayeɲ biki nul.

¹¹ ɲɲaafi un batɛb bti ɲi utejan uloolan, kɛ uko wi ɲɲaafi ɲi nun ujakuɲ ušɛ paɲ.

¹² Uka du ukalabuš naɲaša aloɲ nahebɛrɛ, anwoon nalemp i naših i bayeɲ. ɲkakalɛša ɲɲaafi ɲi nun, kašɛ ɲupun uko wi ɲajaki. Aɲup andoluɲ ɲɲaafi ɲi nul.

¹³ Kɛ jibi aɲupuɲ un, hɛnk di utɛpuɲ: bakakanaan du ulemp wi naan, kɛ undu bašɛ yoonta. »

¹⁴ Kɛ Farawuna ašë do kɛ badu Yotef, kɛ bašɛ ɲaran apɛnana du ukalabuš. Bapuunka, aɲɛlɛša imiša ašë ɲija ɲi kadun ki Farawuna.

¹⁵ Farawuna aji na a : « Dɲaafi, kɛ nin aloɲ ašë wo aanhil pɲupɛn uko wi ɲajakuɲ. Kɛ bašɛ ɲupɛn aji iji

kwin n̄taafi. »

¹⁶ Kē Yotef ašë teema aji : « Mēnt̄ n̄ji dhilun̄ pdo uko mēnt̄! Našibaṭi akt̄upun̄ Farawuna uko wi n̄taafi n̄i nul̄ n̄ajakun̄. »

¹⁷ Kē ašë ji na a : « D̄taafi kē uwo wo ji dnaṭ̄ ṭi kabaṅ ki bd̄ek bi Nil,

¹⁸ ašë win n̄ngit̄ paaj na ulon̄ n̄nuura n̄mag kē n̄ap̄enna du bd̄ek bi Nil abi afeer ṭi kabaṅ.

¹⁹ Dkak awin kak kē n̄ngit̄ paaj na ulon̄ n̄wuṭaan, n̄bon n̄kay maakan kē n̄ap̄en̄ ṭi kafet̄ ki n̄teek, mēmbaan̄ kawina n̄ngit̄ n̄anwuṭi ji n̄an̄ ṭi Ejiptu bti.

²⁰ N̄ngit̄ n̄wuṭaan n̄bon n̄adoh n̄ngit̄ paaj na ulon̄ n̄teek n̄anwoon̄ n̄nuura.

²¹ Kē wi n̄ayoorun̄ n̄a, iindo ji kwin win me n̄ayoor n̄undu, ṭiki n̄abona bon awuṭet̄ ji kateeku. Wal mēnt̄ kē n̄šë l̄enk aten.

²² Dkak anoyēnt̄ ašë ṭaafi kak, d̄taafi awin kē uwo wo ji n̄deey n̄nuura n̄mag n̄ap̄en̄ ṭi kantoliin kaloolan atag ado do n̄yaaš paaj na ulon̄.

²³ Kē n̄deey n̄wuṭaan n̄kay n̄i uyook wi umayar unuur ut̄erun̄ n̄akak ap̄en̄ ṭi p̄ntooliin mēnt̄ atag ado do n̄yaaš paaj na ulon̄.

²⁴ N̄deey n̄wuṭaan n̄afiikl̄en̄ n̄deey n̄nuura paaj na ulon̄ n̄un̄. D̄ṭup n̄taafi n̄i baṭeṅan, kē nin̄ alon̄ aanhil p̄ṭup̄en̄ uko wi nhilun̄ katiink. »

²⁵ Yotef aji na Farawuna : « N̄taafi n̄i Farawuna adolon̄ n̄awo n̄loolan. Našibaṭi aṭupa uko wi ak-dolon̄.

²⁶ N̄ngit̄ paaj na ulon̄ n̄nuura n̄awo n̄šubal paaj na ulon̄, n̄deey n̄nuura n̄amp̄enun̄ ṭi p̄ntooliin atag te n̄yaaš paaj na ulon̄ n̄awo n̄šubal paaj na ulon̄: n̄taafi n̄awo n̄loolan.

²⁷ Kë nngit nbon nwuṭaan paaj na ulon nankbiin ṭi kafet ki nteek na nḍeey nwuṭaan nantagun ṭi kantoliin te nyaas paaj na ulon ni uyook wi umayar unuur uterun nakak awo nṣubal paaj na ulon. Uko menṭ yuuj kë uka nṣubal paaj na ulon ni ubon uweek.

²⁸ « Jibi nṭupun Farawuna, Naṣibaṭi ayuuja yuuj uko wi akdolun.

²⁹ Udun aka nṣubal paaj na ulon, pyok pweek pawo ṭi utaak wi Ejiptu bti.

³⁰ Woli nṣubal menṭ naṭepi, nṣubal paaj na ulon ni ubon uweek naṣe bi. Baṅaṅ bado ṭilma ṭilma pyok pambiiṅ awo ṭi utaak wi Ejiptu. Ubon menṭ unooran, uhajan utaak maakan.

³¹ Baṅaṅ bado ṭilma ṭilma pyok pambiiṅ awo ṭi utaak, ubon menṭ uhajan wa maakan.

³² Woli iwin kë Farawuna aṭaafi nyaas nṭeb uwo kë Naṣibaṭi ado uko menṭ na manjoonan, adoo taran taran kado wa.

³³ « Hēnkun Farawuna alaan ṅaṅ natit anwoon na uṣal untuṅa aṭu'a ṭi bkow bi utaak wi Ejiptu bti.

³⁴ Farawuna anaṭiin, aṭuun balemp biki nul ṭi utaak, ṭi nṣubal paaj na ulon ni pyok, baṭuun baṅaṅ badoki bafaṣ uko wi bakitun kado ifah kaṅeen kapēnan kalon kaluku.

³⁵ Baṭonkan nḍeey bti ṭi nṣubal ni pyok. Farawuna aṭuun baka pṭu nḍeey du inkuti du nḍeeka bahank ṅa da.

³⁶ Nḍeey ṅun bahank ṅa pa nṣubal paaj na ulon ni ubon ṭi utaak wi Ejiptu ; hēnk baṅaṅ biki utaak bawutna kakeṭ wal wi ubon ukbiin kabi. »

Pdēm pi Yotef

³⁷ Ntup ni Yotef njalil *Farawuna na banjaan baŕenka pŕih bti.

³⁸ Farawuna aji na baka : « Njhilan kawin ñaan alon atënt i i? Anwoon na Uhaaş wi Naŕibaŕi? »

³⁹ Aji na Yotef : « Wi Naŕibaŕi adoliin kē ime uko wi, uunka nin ñaan antitun, anwoon na uŕal untunja ji iwi.

⁴⁰ Iwi ikwoon naweek i katoŕ ki naan, bañaan biki utaak bti bado kado uko wi ijakuŕ, pŕij pi pŕih ŕaŕn paktuun mpelu.

⁴¹ Dtu'u ŕi kadun ki utaak wi Ejiptu bti. »

⁴² Farawuna apēnan wal mēnt paneel panwoon ŕi kañen ki nul awoh Yotef. Awoharana imiŕa yi patenda pdaan abot aŕu'a bkitrēn bi wuuru ŕi kaŕuŕ.

⁴³ Apayana ŕi ukaaru wi nul utēbantēn wi njmpēlēt njakpulun unwoon wi nalemparul aŕñognulun. Kē baŕē huuran ŕi kadunul aji : « Naŕēpaana! » Kē hēnk di di Farawuna aŕu'u lun ŕi kadun ki utaak wi Ejiptu bti.

⁴⁴ Aji na Yotef : « Nji dwoon Farawuna, kē nin alon ŕi Ejiptu aŕē wo aankdo uko wi iwoon iindinani. »

⁴⁵ Wi wi aŕu'ulun katim ki ŕafnat Paneya aŕē wula Atenat abuk Potifera naŕenjan i On kē aniimi. Kē Yotef aŕē ñaay na utaak wi Ejiptu bti.

⁴⁶ Yotef aka njŕubal iñeen njwanŕun wi baŕijulun ŕi kadun ki Farawuna naŕih i Ejiptu. Apēn aduk Farawuna aŕē ñaay na utaak wi Ejiptu bti.

⁴⁷ ŕi njŕubal paaj na ulon ni pyok, mboŕ manwul njdeey njtum maakan.

⁴⁸ Kē Yotef ado kē baŕoonkan njdeey ni njŕubal paaj na ulon njun aŕu ŕa ŕi njbeeka. Aji ŕu ŕi ubeeka undoli njdeey ni njŕeeh njanfooyun wa.

49 Ahank ɲdeey kë ɲatum ji pyiw pi bdëk, ɲatum p̄tum paɲ kë badoo ʒañan p̄niib ɲa, ʒiki ɲatum p̄tum pweek maakan.

Babuk Yotef

50 Ji uʒubal wi ubon udo kabi, Atenat abuk Potifera naʒenjan i On, abukar Yotef bapoʒ biinʒ batëb.

51 Yotef awul nateek katim ki Manate*, aji : « Naʒibaʒi ado kë nʒilma unoor wi naan bti, abot ado kë nʒilma katoɲ ki paapa bti. »

52 Awul natëbantën katim ki Efrayim†, aji : « Naʒibaʒi ado kë kabuk kajoobëʒ na ɲji ʒi uʒaak wi pjuuk pi naan. »

53 Wal mënʒan kë ɲʒubal paaj na ulon ɲi pyok ʒi Ejiptu kë ɲaʒë ba,

54 kë ɲi paaj na ulon ɲi ubon uweek ɲaʒë jun, jibi Yotef abiinʒ aʒup. Ubon uwo ʒi ɲʒaak bti, kë uko ude uʒë wo ʒi Ejiptu.

55 Wi bañaan biki Ejiptu bawoon baankak aka uko ude, baya du *Farawuna ahuuran ahepara uko ude, kë aji na baka : « Nayaan du Yotef, nado uko wi akjakaanɲ. »

56 Ubon uwo ʒi uʒaak bti. Kë Yotef ahaabëʒ inkuti yi bahankunʒ ɲdeey aʒë waap ɲa bañaan biki Ejiptu. Ubon ubaa kak adëma dëm du uʒaak.

57 Bañaan bapënna ɲʒaak bti abi Ejiptu pnug ɲdeey du Yotef ʒiki ubon udëm ʒi ɲʒaak bti.

42

Pyit pi Yotef na babak aʒin

---

* **41:51** *Manate* : ʒi uhebërë danaam katiinkare na p̄ɲilma. † **41:52** *Efrayim* : ʒi uhebërë danaam katiinkare na kabuk kajoobëʒ na ɲji.

¹ Wi Jakob atiinkuŋ kē bawaap ɲdeey du Ejiptu, aji na babukul : « we wi naŋoon atenaŋ ba? »

² Dtiink kē baji bawaap ɲdeey du Ejiptu! Nayaan da naya nanug ɲdeey ɲwutna kakeŋ ubon. »

³ Kē babak aŋin Yotef iñeen baya Ejiptu pnug ɲdeey.

⁴ Kē Jakob aŋe wo aando kē baya na Benyamin aŋa Yotef ŋiki aji buŋaan baanwo i kajotna.

⁵ Babuk *Itrayel baya wal mēntŋ pnug ɲdeey anaakiir na bañaan bankyaan kak pla ɲdeey, ŋiki ubon uwo kak du utaak wi *Kanaan.

⁶ Wal mēntŋ Yotef aŋijanun utaak, ul ajaan awaap biki utaak bti ɲdeey. Babuk aŋin babi aŋup ŋi kadunul afēŋ kaara ŋi mboŋ.

⁷ Wi Yotef awinaŋ win babak aŋin aŋe yikrēn baka, ado ji ñaan anwoon aambaan kawinara baka. Aŋiini alēbar na baka aji : « Napēnna ŋun? »

Kē bateem aji : « Npēnna utaak wi Kanaan, ɲbi bi pnug ɲdeey. »

⁸ Yotef ayikrēn babak aŋin kē bukal baŋe wo baanyikrēna.

⁹ Wal mēntŋ aleŋ ɲŋaafi ɲi abiin ado ŋi baka aŋe ji na baka : « An nawo bañaan bammeniin abi pten umban wi nahilanun kakobna utaak woli nabi ugut. »

¹⁰ Kē baŋe pok aji : « Naweeek, mēntŋ hēnk da, ɲbi bi pnug ɲdeey.

¹¹ Jibi ɲwoon hēnk ñiintŋ aloolan abukuŋ un, ɲwo bañaan baŋool, un balemparu ɲenwo bañaan biki ijakuŋ. »

¹² Kē ul aŋe ji na baka : « Aa, nabi pten dko di nahilnun kakobna utaak, woli nabi ugut. »

13 Kë bateem aji : « Balemparu babi wo iñeen na batëb, awo bti babuk ñiint̄ aloolan du utaak wi Kanaan : nampoṭi aduka na ašinun kë alon̄ aneemi. »

14 Yotef kë aji na baka : « Dṭijan ṭi uko wi njakuṅ.

15 Uko unṭṭuun̄ n̄ji naṭup manjoonan wi : dmehna ṭi bkow bi Farawuna kë naankpën ṭi woli aṭa'an aambi ṭi.

16 Nahilan alon̄ ṭi an aya aṭija ; kë an naduka ṭi kawo ukalabuṣ te ndo ten me nṭup n̄i nan n̄ajoonani, woli naandi wa kamehna kak ṭi bkow bi Farawuna kaji nawo bañaan̄ biki njakuṅ aji nawoo. »

17 Ajej baka bti awat ukalabuṣ, kë bado n̄nuur n̄wajanṭ.

18 Unuur uwajanṭën Yotef aji na baka : « Nji dji kadëman Naṣibaṭi na manjoonan, ukaan̄ kë n̄ji kaṭupan uko wi nakdolun̄ kahilna kawo naankkeṭ.

19 Woli naṭup manjoonan, alon̄ ṭi an kaduka ṭi, kawo ukalabuṣ, bandukiin̄ bayaan na n̄deey n̄i banumiin̄ pa itoh yi baka inwoon̄ na ubon.

20 Naṭijan aṭa'an n̄hilna nwin kë nṭup n̄i nan n̄ajoonani. » Kë badinani.

21 Baṭëlṣër aji : « Na manjoonan, n̄wo ṭi pluk uko wi n̄dolun̄ abuk ašin n̄ja : n̄win m̄naga ṭi këṣ ki nul wi akjakuṅ na n̄ja n̄miira, kë n̄ṣë wo n̄ëndi ptiinka. Ukaan̄ kë m̄naga mënṭ mamëb n̄ja. »

22 Ruben ateem baka aji : « Mënjakan aji nawut kado napoṭ buṭaan i? Kë naṣë wo naandii, hënkuṅ n̄luk pkeṭ pi nul. »

23 Baamme kë Yotef ate uko wi bajakuṅ, ṭiki ado ñaan̄ alon̄ kë aji ṭëlëṣ na uṭup wi Ejiptu uko wi bajaan̄ baṭup na uhebërë.

24 Yotef aya alow ašë wooni. Wi akakuņ, ašiini na baka ašë do kē bamob Timeoņ atan ți kadun ki baka.

25 Yotef ado kē batuman nšaaku ņi babiinaanuņ ņdeey, abot ado kē bakakan andoluņ itaka yi ašijuņ ți ušaaku wi nul wi ņdeey. Awul baka uko uya kade na bgah.

26 Kē bapaf ņdeey ți ņbuuru ašë ya.

Pkak du utaak wi Kanaan

27 Kē wi bašaan aya naṭ du dko dloņ kafër, alon ți baka ahaabëš ušaaku wi ņdeey wi nul pa pwul ubuuru wi nul ude, ašë win itaka kē ipaf ți ņdeey duuṭ.

28 Aji na babak ašin : « Bakakanaan itaka yi naan, dwiın ya du ušaaku naan meet. » Wal mēnt kē palēnk pweek pašë mob baka kē bakkat kat ašë ji : « we wi Našibaṭi abaan ado nja hēnk ba? »

29 Wi babanuņ du Yakob ašin baka du utaak wi *Kanaan, baṭupa uko bti unṭepuņ, aji :

30 « Ņiint anwooņ ajuę utaak wi ņyaan, alēbar na un aji ņwo bañaan bammeniıı abi pten utaak wi baka kame dko di ņkkobnuņ wa woli ņbi ugut.

31 Ņji na a kē ņwo bañaan baṭool, kē ņēnwo bañaan biki ajakuņ.

32 Ņjaka aji ņbi wo bañaan iñeen na batēb biki ņiint aloolan. Kē alon ašë neem, kē alon aduka du ašinun du utaak wi Kanaan.

33 Kē ņiint ajuę utaak ašë teemun aji uko unkaan ame kē ņṭup ņi nun ņajoonani uwo ņdukara alon ți un, ņjeę ņdeey ņi ņnumiıı pa itoh yi nun ņya.

34 Kē ņšë wo i kaṭija aṭa'un, wal mēnt ame kē ņēnwo bañaan biki ajakuņ aji ņwoo, ņwo bañaan

batool. Wal mēnt̄ akakanun abuk ašinun, ŋbot ŋhil kado kañaay na utaak. »

³⁵ Kē jibi bakpēnanun ŋdeey ti ŋšaaku ŋi baka, kē andolon ašē win itaka yi nul ti umbootu wi atanun ya, balēnk maakan bukal na ašin baka.

³⁶ Wal mēnt̄ kē Yakob ašē ji na baka : « Naŋal pdo nwaan babuk naan : Dneemandēn Yotef, abot aneemandēn Timeon, kē našē ŋal kak kaya na Benjamin! Ti nji i i iko yun bti ikjoton. »

³⁷ Kē Ruben ašē ji na ašin : « Ihilan kafin babuk naan batēb woli mēnt̄iju a. Ťu'ana ti kañen ki naan, dkakanu a! »

³⁸ Kē aji : « Abuk naan aankya na an, abuk anin aneemi kē aduka aloolan. Woli buṭaan daya jotna du bgah, mnhaj kafinēn, nji ndoon abi ṭaf ṭaf. »

43

Benjamin na babak ašin baya du Ejiptu

¹ Ubon udēma dēm pya ti utaak.

² Wi Yakob na babakul babaan ŋdeey ŋi baṭijnun Ejiptu, kē ašē ji na baka : « Nakakan naya nanug ŋdeey ŋlon. »

³ Kē Yuda ašē teem aji : « Ņiint̄ i utaak wi Ejiptu aṭup na mntumul aji : “Nawutan kabi ti kadun naan kē naanwo na aṭa'an.”

⁴ Woli iwutun kē ŋya na aṭa'un, ŋya kaya nug ŋdeey,

⁵ kē iṣale wo iinwuta, ŋēnkya, ṭiki Ņiint̄ aji : “Nawutan kabi ti kadun naan kē naanwo na aṭa'an.” »

⁶ Yakob i bakakun adu *Itrayel aji na baka : « we ukaan kē najaka naṭaa ba? Nji i i najubanun. »

⁷ Kë bateem aji : « Ñiint̃ aheparaarun hepar iko itum ʒi biki katohun, aji na un : “Aşinan ahuma najeb i?” “Naka aʒa an aloŋ i?” Hënk kë ɳʒupa, ɳënhilan kame kë abi kajakun ɳʒija aʒa'un. »

⁸ Kë Yuda aşë ji na aşin : « Wutan napoʒ abi na nji. Nya, ɳhilna ɳwo ɳënkkeʒ un na iwi na babakun.

⁹ Djeji uko wi napoʒ ʒi bkow naan, nji i i ikheparulun woli mënkak na a, aʒija ʒi kadunu. Uko mënt̃ uwole kajubanu te unuur wi nji kakeʒun.

¹⁰ Woli ɳënjon lah hënk, ɳndoon abi ya kadobi kak utëbant̃ën. »

¹¹ Kë İtrayel aşin baka aşë ji : « Jibi uwooŋ haŋ nadoon uko wi : naʒijan iko ilon ʒi inuurnaaniin ʒi utaak naʒij ñiint̃ mënt̃, iko itaabanaani pde, ilil pʒëkën, na ikuraaraani, mnob na mbuk mnlon mndoh.

¹² Nakaan najej itaka nahoʒan ʒi yi nabiin aʒënk ʒi ɳşaaku ɳi nan, uhinan kawo baamme kë baʒu ya da.

¹³ Najëjan aʒa'an nakak du ñiint̃ mënt̃.

¹⁴ Dñehan *El Şaday, Naşibaʒi Anhiniin iko bti ado ñiint̃ mënt̃ ajoob bkow na an adoo wutan nakak na abuk aşinan undu na Benyamin. Kë nji woli dwo kawaan babak naan uwo haŋ. »

¹⁵ Kë bajëj iko yi bawooŋ i kaya kaʒën, ajeji itaka yi banumiin ado ɳyaaş ɳtëb aşë ya na Benyamin. Baya wal mënt̃ Ejiptu aya du uko Yotef.

Du uko Yotef

¹⁶ Yotef awin Benyamin kë agakandër na babak aşin aşë ji na nawëek i balemp biki nul : « Ñooʒan bañaan biki du katoh, ifin untaam iboman, bade ɳta blant na nji. »

17 Kë ñiint̃ ado jibi Yotef ajakuñ añoṭ baka du katohul.

18 Balënk wi bañooṭuñ baka du uko Yotef aṣë ji : « Itaka yi ñṭënkuñ du ñṣaaku ñi nja uyaaṣ uteek iṭuuñ kē bakñooṭ nja, bajotna nja, kamob kado kajuukñṭëñ ṭi ulemp. Bajej kak ñbuuru ñi nja. »

19 Baya añog naweek i balemp biki Yotef du plëman pi katoh aṣë ji na a :

20 « Naweek, miirun! Ñbi uyaaṣ uteek pnug ñdeey.

21 Kë wi ñṣaañ aban du dko di ñnaṭuñ kafër, ñhaabëṣ ñṣaaku, aṣë win kē itaka yi andoluñ ṭi un kē iwo du ña meet̃, afënana aliñ na itaka yi ñlukuñ. Ñṭij ya, yi yi.

22 Ñkak aṭij itaka pa pnug ñdeey kak. Ñëmme anṭuuñ ya du ñṣaaku ñi nun. »

23 Kë uñ aṣë teem baka aji : « Natëñṭënën, nawut kalënk! Naṣibaṭi, i an na aṣinan najaañ nadëman aṭuuñ itaka mënṭ ṭi ñṣaaku ñi nan. Nji ṭi uleef naan dyeenk itaka yi nan. » Wi wi aṣaañ aṭij baka Timeoñ.

24 Aneejan baka du katoh awul baka meel kē bañow ihoṭ abot awul ñbuuru ñi baka ujaagal.

25 Bapënan iko yi bawooñ i pṭen Yotef abëkan ayoonka abi pde blant ṭiki baṭup baka kē badeena da.

26 Wi Yotef aṭiiṣuñ du katoh, bawula iko yi baṭijuñ aṣë ñup afëṭ kaara ṭi mboṣ.

27 Kë uñ aṣë wul baka mboṣ aṣë hepar baka aji : « Hum di uleef uwooñ na aṣinan naṭaf i nabiiñ ajakën ba, ahuma da i? »

²⁸ Bateema aji : « Aşinun, nalemparu, awo da, uleef uwo bnuura na a. » Bakak aņup afëť kaara ři mboş.

²⁹ Wi Yotef akatuņ kęş aşë win Benyamin aťa'ul, abuk anin, aşë hepar aji : « I, awoon řaťa'an i najaknuņ i? »

Aťiini na a aji : « Abuk naan, dñehan Naşibaťi awulu bnuura. »

³⁰ Aťaran apën řiki pñaa paťi na a, kę mnkuul maņogi. Aya aneej du meet di nul aşë jun řwooni.

³¹ Wi abaan, ańow kaara akan mnkuul aşë pën aji na balemparul baťij pde.

³² Bayişa mpať, ayiş babuk aşin mpať abot ayiş bańaan řiki Ejiptu řiki biki Ejiptu baanhil pde ři dko dlolan na biki Iťrayel : bapok uko męnt bnuura.

³³ Ado babak aşin kę baťo aťaan na a, andoluņ na dko di awoon i kaťo, ajuņa du bajeen te du nabaaşa, kę bukal başë řoņar awo ři ptenar.

³⁴ Ul kę aşë do kę bapënan ři kayiş ki nul idaaş innuuriin awul baka. Dko di Benyamin dapel di bandukiin řyaaş kañeen. Badaan na a, alilan akuj.

44

Pnkalame pawinana ři uşaaku wi Benyamin

¹ Yotef aji na naweek i balemp : « Fumaan řşaaku ři bańaan řiki řdeey, bajejan řdeey bti ři bahilanuņ kayaanaan, řuun kak ři uşaaku wi andoluņ itaka yi nul.

² Jejan pnkalame pi naan, panťaknuņ unťaam, iťu pa ři uşaaku wi anwoonuņ nampoťi, na itaka yi aluknuņ řdeey. » Kę uņ ado jibi Yotef ajakuluņ.

³ Wi nfa mambanuḡ, bado babuk ašin Yotef kē badapa ḡbuuru ḡi baka atool pya.

⁴ Bapēnaara pēn ḡi ubeeka, kē Yotef ašē ḡi na naweek i balemp : « Naḡiin, idookan biinḡ bukuḡ iḡē iḡi na baka : “we ukaaḡ kē nakakan bnuura bi badolanaḡ na buḡaan ba?”

⁵ We ukaaḡ kē nakiij pnkalame pi ajuḡ naan ajaaḡ adaanna kabot kadolna pḡoori ba? Uko wi nadoluḡ uwuḡi.” »

⁶ Aya amob baka ašē ḡup baka ḡḡup ḡaḡ.

⁷ Kē bašē teema aḡi : « we ukaaḡ kē ajuḡun akḡiini hēnk? Un balemparu ḡhil kado uko waḡ i?»

⁸ Iwin kē itaka yi ḡbiinḡ aḡēnk du ḡšaaku ḡi nun meeḡ ḡḡiju ya wi ḡpēnuḡ uḡaak wi Kanaan, hum di di ḡhiluḡ kakiiḡ du katoḡ ki ajuḡun uwuuru kēme iko yi unḡaam?»

⁹ Tenan ḡi iko yi nun, ḡi nalemparu i baktēnkunḡ kako kankiiḡaniinḡ nafiḡana, un ḡi ḡleefun, nakakanun baḡaaḡ biki bakjuukḡḡēnuḡ ḡi ulemp. »

¹⁰ Kē unḡ aḡi : « Uwoonḡ jibi najakuḡ: ḡaaḡ i bakwinuḡ ḡi iko yi nul kako kankiiḡaniinḡ djuukḡḡēna ḡi ulemp, kē bandukiinḡ bahil kaya na bgah bi baka. »

¹¹ Kē bataran, andoluḡ kē awalan ušaaku wi nul ahaabēḡ wa.

¹² Kē aten tenan ḡa ajuḡna du naweek ašē baaḡḡaan du nampoḡi, kē pnkalame pawinana ḡi wi Benyamin.

¹³ Wi babuk ašin Benyamin bawinuḡ uko mēnḡ, batow imiḡa yi baka aḡu ḡšaaku ḡi ḡbuuru ašē kak ubeeka.

Bḡup bi Yuda

14 Wal wi bi Yuda na babak ašin bakneejuŋ du uko Yotef, ahum da. Babi aŋup ʒi kadunul afëʒ kaara ʒi mboŋ.

15 Ahepar baka aji : « we wi wi nabaan ado hënk ba? Naamme kë ñaan anwoon ʒi nji ahil pme iko immeniin i? »

16 Kë Yuda aatem aji : « Naweeek, we wi nŋsaan aji na iwi, we wi nbaan aʒup kaji wul ukaan kë uko wi udolanaa, Naŋibaʒi ayuujun pjuban pi balemparu. Un biki biki, kakanun bajuuk ʒi ulemp un na i baʒënkun na pnkalame pankiijaniin. »

17 Kë Yotef aji : « Mënhil kado uko wan, ñaan i bawinun pnkalame ʒi a i i nji kajuukntënuŋ ʒi ulemp. An, nakakan na iʒëb ijoob du aŋinan. »

18 Kë Yuda aŋë ya aŋoga aji na a : « Naweeek, iwo ʒi *Farawuna, ʒënaan dʒupu uko ulon iŋë iwut kadeebaʒër nalemparu!

19 Ajuŋ naan abi heparun me aŋinun ahuma najeb abot aheparun me nka abuk aŋinun alon kak,

20 kë nteema aji aŋinun awo naʒaf kë nbot aka aʒa'un alon anwoon nabaaŋa i nul i abukun ʒi pʒaf pi nul. Abuk anin aŋ mëntan akeʒ kë aduka aloolan ʒi kayin ki anin. Aŋinun aŋala bnuura.

21 Kë iji na balemparu baʒiju a itap pkëŋ.

22 Kë nteemu aji napoʒ aanhil pduk aŋin, woli aya aduka, aŋin kakeʒ.

23 Kë iŋë mëbanaara mëban aʒup aji nʒwut kakak ʒi kadunu kë nënwo na a.

24 « Kë wi nkkakun du aŋinun nalemparu nʒupa uko wi ijakun.

25 Wi nwal nlon nʒaʒëpun, kë aŋinun ajakun na un nkkak nʒa nʒnug nʒdeey.

26 Nteema aji nĕnkya kĕ nĕngakandĕr na aĉa'un, ŉiki ijakun aji woli nĕmbi na a nĕnkhil pbi ŉi kadunu.

27 Wal mĕntĉ kĕ paapa nalemparu aŉĕ jakun : “Name kĕ ahar naan awulaarĕn bapoĉ batĕb.

28 Aloŉ aneemi, uko uloŉ wi uĉeeh uka pfiŉa ŉiki aanwinana te nĉa.

29 Kĕ woli naya na i, kĕ uko uloŉ uya dola, nado mnhaj manfiŉĕn nji ndooŉ abi ŉaf ŉaf.”

30 « Kĕ hĕnkuŉ woli dban du uko paapa nalemparu, awo mĕnwo na napoĉ i uhaaŉ wi nul uwooŉ,

31 wi akwinaruŉ win kĕ aanwo na un, akeĉ, un balemparu ŉkdoluŉ mnhaj manfiŉ aŉinun andooŉ abi ŉaf ŉaf.

32 Kĕ nji nalemparu nŉĕ ji na aŉinun aĉu napoĉ ŉi kaŉĕn ki naan. Aji na a woli mĕntĉija a, kajubana ŉnuur ŉi naan bti.

33 Hĕnkuŉ, wutaan nji nalemparu nyeenkar aĉa'naan, nwo i ikdooŉ kajuukntĕn ŉi ulemp. Ul aŉĕ ya na babak paapa.

34 Hum di di nhilanuŉ kaya du paapa kawo mĕnwo na napoĉ? Mĕnŉal pwin pwuĉan pi nul. »

45

Ptiinkar pi Yotef na babak aŉin

1 Wal mĕntĉ kĕ Yotef aŉĕ wo aanhil pmĕban mnkuul mi nul ŉi kadun ki baŉaaŉ banwooŉ na a, ahuuran aji na baŉaaŉ biki Ejiptu bti bapĕn bdig. Nin aloŉ nampaĉi aanwo da, kĕ aŉĕ ŉup babak aŉin aji awo Yotef.

2 Awooni wal mĕntĉ ado pdiim kĕ banwooŉ bdig badoo tiink. Uko unĉepuŉ wuŉ uya adoo ban du katoh ki *Farawuna.

³ Yotef aji na babak aşin : « Nji Yotef a. Paapa ahum najeb i? » Kë baanhil pteema țiki balënk maakan.

⁴ Kë aşë ji na baka : « Nabiin nañogën. » Kë bañoga. Aji na baka : « Nji a, Yotef abuk aşinan i nawaapnuj kë bañooț Ejiptu.

⁵ Nawutan kahaajala nabot nawut kadeebațër ikowan țı uko wi nawaapnuj țı, țiki Nașibați adolnuj kë njotan kadun țı, nawutna kakeț.

⁶ Natenan, hënk di uwoon, nșubal nțëb nji nji, nji ubon uwoon țı utaak, ukak aka kak nșubal kañeen nji nin ñaan awoon aankjaar këme kakit.

⁷ Nașibați ajotanaan kadun, pntaali pi nja pawutna kaba, batum țı an babot babuur. Uko mënț uwo mbuur mnweek.

⁸ Kë uwo hënk, mënț an națijnun țı, Nașibați a. Ul akaan adolën kë nwo nalemp anwoon naweek țı biki Farawuna nașih, naweek i katoh ki nul bti, abot ațu'ën țı kadun ki utaak wi Ejiptu bti.

⁹ « Hënkun, nataraan nakak du uko paapa nașë najaka, uko wi Yotef abuku ajakun wii wi : “Nașibați ațu'ën kë nwo anwoonun naweek țı utaak wi Ejiptu bti. Faraan ibi țı nji.

¹⁰ Dwulu dko ifëț du utaak wi Goșen, ifëț iñogën iwi na babuku, bababu, nntaam nji nu bti na bka bi tu bti.

¹¹ Dhil wal mënț kado kado kanuma ki nu, ihilna iwo iinkwaan bka bi nu, iwi na biki katohu țiki ubon ukak ațo te nșubal kañeen kak.” »

¹² Akak aji na babak aşin : « Nawin na kęș ki nan, kë Benyamin akak awin kë nji kațiiiniin na mntum mi naan.

13 Nayaan du paapa naɕupa mndëm bti mi nkaan ɕi Ejiptu na uko bti wi nawinuɕ. Nataraan naya nakak na paapa ɕi. »

14 Yotef alut amook Benyamin, kë bakwooni bukal batëb bti.

15 Akak aya amook babak aɕin bti aɕë wooni, wi ayompuɕ kë baɕë ɕëlɕër na a.

Farawuna adu Yakob abi du uɕaakul

16 Uko unɕëpuɕ uban du uko *Farawuna. Baɕupa aji babak aɕin Yotef babii, kë ul na balemparul banjaan baɕënka pɕih bawin kë uwo uko unuura.

17 Kë Farawuna aɕë ji na Yotef: « ɕiiniin na babak ɕaaɕ iji na baka: “Najijan nɕeey ni nan ɕi nɕuuru ni nan naya uɕaak wi Kanaan.

18 Najëjan aɕinan na bañaan biki nan nabi ɕi nji. Dwulan mboɕ mannuurnaaniin ɕi uɕaak wi Ejiptu, nabot nado kade mnde mannuurnaaniin ɕi uɕaak.”

19 Kaki iji na baka bajë nkaaru ni nɕmpëlënt nɕakpuluɕ baɕijna ɕaaɕ, bapoɕ bampoɕi na baɕ.

20 Jakan na baka bawut kado katen iko yi badukuɕ, ɕiki iko innuurnaaniin ɕi Ejiptu iwo yi baka. »

Pkak du Kanaan

21 Kë hënk di di babak Yakob i bakakuɕ ado *Itrayel badoluɕ uko mëntɕ. Yotef ado jibi *Farawuna ajakuɕ awul baka nkaaru ni nɕmpëlënt nɕakpuluɕ na uko wi bakyaan kade ɕi bgah.

22 Awul baka andoluɕ kamiɕa kahal, aɕë wul Benyamin itaka itum* na imiɕa kañeen ihalu.

---

* 45:22 *Itaka itum*: Itaka mëntɕ iwo ktaka iñeen week nɕwanɕ (300) yi baɕaknuɕ unɕaam.

²³ Akak awul pa ašin ŋbuuru iñeen ŋanjijun iko innuurnaaniin ŋi Ejiptu na ŋbuuru ŋwaaŋ iñeen ŋanjijun ŋdeey, na ipoom na iko ide pa bayaaŋ bi ašin.

²⁴ Ado babak ašin kē bayaa, ašē ji na baka : « Nawutan kadeebaŋer ŋleefan ŋi bgah. »

²⁵ Bapēn du Ejiptu aya aban du utaak wi *Kanaan du Yakob ašin baka.

²⁶ Baji na a : « Yotef awo najeb, ul adooŋ awo nantuŋa i Ejiptu bti. » Kē uhaaŋ wi ŋul ušē woha wo jibi uwoon ŋiki aanfiyaar baka.

²⁷ Kē wi baŋaŋ akakalēŋa uko bti wi Yotef ajakuŋ, kē abot awin iko bti yi ayilbanuŋ pa pijna kē uhaaŋ wi nul ušē jun plilan.

²⁸ Kē ašē ji : « Ukēŋi! Yotef abuk naan awo najeb. Dya kawina ji mbi ndo kakeŋ. »

46

Pyā pi Yakob du utaak wi Ejiptu

¹ Yakob i bakakuŋ adu *Itrayel anaŋa na iko yi akaaŋ bti pya Ejiptu. Wi abanuŋ du Berŋeba, ado bŋeŋan pa Naŋibaŋi i Itaak ašin ajaan adēman.

² Na utejan mēnt, Naŋibaŋi aŋiini na Itrayel ŋi ŋŋaafi aji na a : « Yakob, Yakob » kē ateem aji : « Nji wi. »

³ Naŋibaŋi kē ašē ji na a : « Nji dwoon Naŋibaŋi, Naŋibaŋi i ŋaaŋ ajaan adēman. Kkali pya Ejiptu, dlun kado pntaali pweek papēnna da ŋi iwi.

⁴ Nji kak dwala na iwi du Ejiptu, nji kaluŋiin kapēnanu da. Yotef awo na iwi ul aklun kadētu kēŋ woli ikeŋi. »

⁵ Yakob apëнна Berşeba kë babukul başë payana ul na bapoŋ bampoŋi na baaŋ ŋi ŋkaaru ŋi ŋmpëlënt ŋakpuluŋ ŋi Farawuna adoluŋ kë ŋayaarada.

⁶ Baya na itani yi baka na iko bti yi bakaan ŋi uŋaak wi *Kanaan. Yakob aya du Ejiptu na bampënnuŋ bti ŋi a :

⁷ babukul biinŋ na baaŋ, na bababul biinŋ na baaŋ. Aya na baka bti Ejiptu.

Katoh ki Yakob

⁸ Itim yi bañaan biki Itrayel banyaan du Ejiptu yii yi :

Itim yi Yakob na babukul :

Ruben awoon bajeenul,

⁹ babukul bawo : Hanok, Palu, Hetron na Karmi.

¹⁰ Babuk Timeon bawo : Yemuwel, Yamin, Ohad, Tohar, na Şawul abuk ŋaaŋ i uŋaak wi Kanaan.

¹¹ Babuk Lewi bawo : Gerşon, Kohat na Merari.

¹² Babuk Yuda bawo : Er, Onan, Şela, Peret na Terah. Er na Onan bakaŋna du uŋaak wi Kanaan.

Babuk Peret bawo : Hetron na Hamul.

¹³ Babuk İtaakar bawo : Tola, Puwa, Yaşub na Şimron.

¹⁴ Babuk Fabulon bawo : Fered, Elon na Yahleel.

¹⁵ Bukun bawoon biinŋ biki Leya abukaruŋ Yakob du Padan Aram, na bababul aŋu na Dina abukul ŋaaŋ. Bawo iŋeen ŋwajanŋ na bawajanŋ.

¹⁶ Babuk Gad bawo : Tefon, Hagi, Şuni na Etbon na Eri na Arodi na Areli.

¹⁷ Babuk Aşer bawo : Yimna, Yişwa, Yişwi, Beriya na Terah poonu abuk aşin baka.

Babuk Beriya bawo : Heber na Malkiyel.

18 Bukun̄ bawoon̄ babak Filpa, nalemp̄ ñaaṭ i Laban awulun̄ Leya abukul. Bapoṭ biki abukaruṅ Yakob na bababul bawo iñeen na paaj.

19 Bapoṭ biki Rakel ahar Yakob abukun̄ bawo : Yotef na Benyamin.

20 Yotef abuk na Atenat abuk Poti-Fera naṭen̄an i On bi Manate na Efrayim du uṭaak wi Ejiptu.

21 Babuk Benyamin bawo : Bela, Beker na Aşbel na Gera na Naaman, na Ehi na Roş, na Mupim, na Hupim na Ard.

22 Bukun̄ bawoon̄ biinṭ biki Rakel abukaruṅ Yakob, na bababul, bawo bukal bti iñeen na babaakër.

23 Abuk Dan awo : Huşim.

24 Babuk Neftali bawo : Yahtiyel, Guni, Yeter na Şilem.

25 Bukun̄ bawoon̄ babak Bila nalemp̄ ñaaṭ i Laban awulun̄ Rakel abukul. Bapoṭ biki abukaruṅ Yakob na bababul bawo paaj na alon̄.

26 Bañaan̄ bti biki katoh ki Yakob bampënnun̄ ṭi a aya na a du Ejiptu, woli bahar babukul baanfënananaa, bawo iñeen paaj na paaj.

27 Babuk Yotef bambukiin̄ da bawo batëb. Bañaan̄ biki katoh ki Yakob banyaan̄ Ejiptu bawo iñeen paaj na ulon̄ (70).

Yotef aya pkit aşin

28 Yakob i bakakun̄ ado *Itrayel ayil Yuda kë ajota kadun̄ aya du Yotef aji na a baya bayit du Goşen. Wi Yakob na biki katohul babanun̄ ṭi Goşen,

29 kë Yotef aşë tan ukaaru wi umpëlënt ujaan̄ upul, apaya ṭi wa aşë ya pyit na Itrayel aşin. Wi awinaarulun̄ win, alut amooka aşë wooni ajon.

³⁰ Itrayel aji na a wal mēnt: « Hēnkuṅ dhilan kakeṭ wi nwiniinṅ kē iwo najeb. »

³¹⁻³² Wal mēntṅ kē Yotef aṣē ji na babuk aṣin na bañaanṅ biki katoh ki aṣin : « Dya kaṭup *Farawuna kē nabani kabot kaji na a babuk paapa na bañaanṅ biki katohul bawo bayafan, baji balemp du itani. Babi na ṅntaam ṅi baka bti na iko bti yi bakaanṅ.

³³ Hēnk, woli Farawuna adu'an aheparan uko unwoonṅ ulemp wi nan,

³⁴ najaka : “Balemparu bawo bayafan du kpoṭ ki baka te hēnkuṅ, kē baṣinun kak babi wo bayafan.” Hēnk nahil kafēṭ ṭi mboṣ mi Goṣen, ṭiki bañaanṅ biki Ejiptu baanṅi banaakiir na bayafan. »

47

Yakob du uko Farawuna

¹ Yotef aya du *Farawuna aji na a : « Paapa na babuk paapa bapēnna uṭaak wi *Kanaan aban ṭi na ṅntaam ṅi baka bti na iko bti yi bakaanṅ, bawo du Goṣen. »

² Ajej kañeen ṭi babuk aṣin biki aṭijunṅ aya yuuj Farawuna.

³ Kē unṅ ahepar baka : « we uwoonṅ ulemp wi nan? »

Kē bateem aji : « Balemparu bawo bayafan ji baṣin baka. »

⁴ Bakak aji na Farawuna : « Nḅi bi pyaanṅ ṭi uṭaak wi, ṭiki ubon uweek uwo du Kanaan, kē pjaagal paankak awo pa itani yi balemparu. Ṭenun hēnkuṅ ṅya ṅfēṭ du Goṣen. »

⁵ Farawuna aji na Yotef : « Ṣaaṣ na babuk ṣaaṣ babi ṭi iwi.

⁶ Hënkuŋ ɔtaak wi Ejiptu wu wuŋ, tenan dko dannuurnaaniin iwul da baka bafët. Bafëtan du Gošen. Ikale win ɔi baka banhiniin, kɔtu itani yi naan ɔi iñen yi baka. »

⁷ Wal mënɔ kē Yotef ašē ɔij Yakob ašin du Farawuna ayuuja a, kē Yakob awula mboš bnuura.

⁸ Farawuna kē ašē hepara aji : « Ika nšubal hum ba? »

⁹ Kē ațem aji : « Nšubal ɔi nji kayaanɔun ɔi mboš ɔawo iñeen-week na iñeen ɔwajanɔ (130). Nšubal ɔi naan ɔatiinkɔi abot awo ɔi unoor, mēnbanan nšubal ɔi bašin naan wi bakyaanɔun. »

¹⁰ Yakob awul kak Farawuna mboš bnuura ašē pēn aya.

¹¹ Kē hēnk di Yotef adoluŋ kē ašin na babuk ašin bafët du ɔtaak wi Ejiptu, awul baka dko dannuurnaaniin ɔi ɔtaak du umban wi Ramtēt di bakaan aji bado Gošen jibi Farawuna ajakuluŋ.

¹² Awul ašin na babuk ašin na bañaan bti biki bawoonaanun ɔdeey ɔnankēsuŋ baka bti.

Udo wi Yotef ɔi wal wi ubon

¹³ Ubon udēm maakan ɔi Ejiptu na *Kanaan, nin uko ude uunwo ɔi ɔtaak bti, kē bañaan banoor baamme jibi bakdoli.

¹⁴ Yotef awaap bañaan biki Ejiptu na biki Kanaan ɔdeey, hēnk ajej itaka yi baka bti awul *Farawuna.

¹⁵ Wal wi itaka yi biki Ejiptu na yi biki Kanaan ibaan, bañaan biki Ejiptu bti babi du Yotef aji na a : « Wulun ɔdeey! Nwo i kakeɔ ɔi kadunu wi ɔwoon ɔnēnkak awo na itaka yi? »

¹⁶ Kē ašē ji na baka : « Jibi nawoon naankak aka itaka, nawulan ɔntaam ɔi nan, nšē nwulan ɔdeey. »

17 Kë baŋij ɲa Yotef kë awul baka ɲdeey. Balon bawul ɲmpëlënt ayeenk ɲdeey, kë balon babi na ɲkaneel, ɲpi, ɲgit, ɲbuuru ayeenk ɲdeey. Uşubal mënŋ bañaan bawula ɲntaam ɲi baka ahilna ade.

18 Wi uşubal wuŋ uŋepuŋ, kë bakak du a uşubal utëbantën aji na a : « Iwi, naweek, ime kë ɲënkak aka itaka, kë ɲntaam ɲi nun bti ɲakak ɲi nu. Njënkak aka nin uko ulon uŋiju wonŋi mënŋ ɲleefun ɲa këme ɲŋeehun.

19 Njwo i kakeŋ ŋi kadunu i? Nŋeehun ɲabot ɲatoka i? Nugun na ɲŋeeh ɲi nun na ɲdeey ɲi iwoonaanuŋ, ɲşë ɲkak balempar Farawuna. Wulun kak btepi ɲhilna ɲwo bajeb ɲwut kakeŋ ubon, ɲŋeeh ɲi nun ɲawut kadiiş. »

20 Hënk, kë Yotef anug pa Farawuna mboş mi Ejiptu bti, ŋiki ubon udo kë bañaan biki utaak bti bawaap ɲŋeeh ɲi baka. Utaak ukak wal mënŋan bti wi Farawuna.

21 Ado bañaan kë bakak alempar naşih* ŋi utaak bti.

22 Nŋeeh ɲi baŋenjan ŋañ ɲi ɲi awoon aannugi, ŋiki Farawuna apiit ŋi bgah bi utaak aji ul akdoon kawul baka uko ude. Kë baji bayeenkna uko ude ŋi a, ukaan kë baanwaap ɲŋeeh ɲi baka.

23 Yotef aji na balemp biki utaak : « Natenan, dnu-gan, an na ɲŋeeh ɲi nan, kë nakak biki Farawuna. Hënkun nanje btepi,

24 woli nakiti, nado kafaas ɲdeey kado ifah kañeen, kajej kalon kawul ka Farawuna, ibaakër indukiin iwo yi nan. Najej ŋi ya uko utepi, uko ude wi nan na wi bañaan biki katohan bti. »

---

* **47:21** Ado bañaan kë bakak alempar naşih : Balon baji : *ado baka kë bakak du ɲbeeka.*

²⁵ Bateema aji : « Ibuuranun pkeṭ. Jibi idoluṅ un bnuura, ṅkak balemp biki Farawuna. »

²⁶ Yotef kē aṣē do kē bado ṭi bgah bi baka uko wi bajaṅ baṭaṣ, bado ṭaṣ wa te hēnkuṅ. Baji bawul Farawuna kafah kañeenantēn ṭi iko yi bakituṅ. Nṭeeh ṅi baṭeṅṅan ṭaṅ ṅawooṅ ṅaankak ṅi Farawuna.

Nṭup ṅbaañṣaani ṅi Yakob

²⁷ Hēnk, kē bañaaṅ biki *Itrayel bafēṭ du utaak wi Ejiptu du Goṣen. Baka da ṅṭeeh, kē kabuk kajoobēṭ na baka kē bakak pntaali pweek.

²⁸ Yakob awo du Ejiptu ado da ṅṣubal iñeen na paaj na uloṅ (17). Nṅuur ṅi nul bṭi ṭi mboṣ ṅawo iñeen-week na iñeen-ṅbaakēr na paaj-na-uloṅ (147).

²⁹ Wal wi pkeṭ paṅoguoṅ ado kē badu'a Yotef abukul, kē aṣē ji na a : « Woli iṅalēn, kyuuṅjēn kē iṭu'ēn ṭi uhaaṣ abot aji kṭiink ṅṭup ṅi naan wi iṭṭuuṅ kañen ṭi pnkant naan† kamehna kahonjēn kē iinkmoyēn ṭi utaak wi Ejiptu.

³⁰ Woli dkak du bajug naan, kjejēn ṭi Ejiptu kaya moy du ihēr yi baka. »

Kē ateen aji : « Ddo jibi ijakuṅ. »

³¹ Kē aṣē jaka : « Mehniin keeri. » Kē amehnaa, wal mēnt kē Itrayel aṣē ṅup ṭi kaliṣa ki nul.

48

Manate na Efrayim

¹ Wi iko yaṅ iṭēpuṅ ajon, kē baṣē bi aji na Yotef : « Ṣaaṣ amaaki. » Kē anaṭa aya da agakandēr na babukul biint batēb, Manate na Efrayim.

† 47:29 *Wi iṭṭuuṅ kañen ṭi pnkant naan* : ṭi udolade wi baka ñaaṅ aji do haṅ woli amehna uko uweek.

² Baji na Yakob kë Yotef abukul abani. Kë Yakob i bakakuñ adu *Itrayel, adoonaan anața ațo ți kalișa.

³ Aji na Yotef : «*El Șaday, Nașibați Anhiniin iko bti apên awinana ți kadun naan du Luț du utaak wi Kanaan, awulên bnuura,

⁴ așë jakên : “Ddo kabuk kajoobët na iwi, ibuk ituman maakan. Ddo pntaali pankpënnuñ ți iwi pawo Țtaak Țțum. Dwulu mboș mi, iwi na pntaali pankpënnuñ ți iwi te mñto.”

⁵ « Hênkuñ bapoț batëb biki ibukuñ ți Ejiptu ji mbi ndo kabi, bawo biki naan. Efrayim na Manate bakak babuk naan ji bi Ruben na Fimeon bawoon baka.

⁶ Kë bapoț biki ikaaŋ abi kabuk, bawo biki nu, bayeenkna ți baweek baka uko wi bawoon i pyeenk*.

⁷ « Ddo uko mënț țiki wi nji kapënnuñ Padan Aram, naan Rakel akeț du utaak wi Kanaan ți bgah ji Țdo kaban Efrata. Dmoya da ți bgah bi Efrata, dko mënț dawoon Betleyem. »

⁸ Wal mënț Itrayel awin bapoț biki Yotef așë hepar aji : « Biki bawo bahon? »

⁹ Kë Yotef ateem așin aji : « Bapoț biki Nașibați awulnuñ ți baka. »

Kë aji na a : « Țijaan baka nñehandër baka Nașibați. »

¹⁰ Wal mënț pțaf pado kë kēș ki Itrayel kanoorani, kë aankak awin bnuura. Yotef ado baka kë bañog așin, kë aboot baka abot amook baka.

---

* **48:6** *Bayeenkna ți baweek baka uko wi bawoon i pyeenk* : Efrayim na Manate bawo baweek biki kntaali ki Itrayel ji Ruben na Fimeon, kë pntaali ploŋ pașë wo paankka katim ki Yotef. Ukaaŋ kë bața Efrayim na Manate bakneej du kntaali ki baweek baka.

11 Aji na Yotef : « Mënşal tfa aji dkak awin kaara di nu, kë Naşibaţi aşë do kë nwin babuku. »

12 Yotef awalan baka wal mënş bukäl batëb bti ti ijuhël yi Yakob aşë nup ti kadunul afët kaara ti mboş.

13 Amëban Efrayim ti kañenul kadeenu ahilna awo ti kamayu ki İtrayel aşin, aşë mëban Manate ti kamayu ahilna awo ti kadeenu ki İtrayel.

14 Kë aşin aşë tar iñen yi nul kë iyitiiri, apaf kadeenu ti bkow bi Efrayim anwoon nabaasha aşë tu kamayu ti bkow bi Manate, anwoon naweek.

15-16 Hënk di di añehandëruş Yotef Naşibaţi aji : « Dñehana Naşibaţi i bi Abraham na İtaak başin naan babiin ataş awul bapoş biki bnuura ; dñehana, ul, anyafanaanuş wi mbuknaaniin te hënkun, awul baka bnuura. Dñehana, ul, Uwanjut umbuurananuş ti buşaan bti, awul baka bnuura. Katim ki naan na yi bi Abraham na İtaak bateem naan itëpna ti baka ido kameşana meeşana pya. Kabuk kajoobët na baka, babak bapoş batum maakan. »

17 Kë Yotef aşë win aşin kë aşu kañen kadeenu ki nul ti bkow bi Efrayim, aşë wo aanlilani. Ajej kañen kadeenu ki aşin aya ppënan ka ti bkow bi Efrayim kaşu ti bi Manate.

18 Aji na aşin : « Paap, kdo hënk, i awoonun naweek ; şuun kañen kadeenu ki nu ti bkow bi nul. »

19 Kë aşin aşë pok aşë ji : « Abuk naan, dme bnuura : ul kak pntaali pankpënnun ti a pabi kadëm, alun kawo naweek. Kë aş'a'ul aşë dëm kapela, pntaali pi nul pabot patum pakak nşatak ştum. »

20 Unuur mēnt̄ añehandēr baka Naşibaţi aji :
« Bañaan̄ biki Itrayel bado kadu itiman woli
bañehandēr ñaan̄ Naşibaţi, bado kaji : “Naşibaţi
adolu inaan na bi Efrayim na Manate.” » Hēnk kē
aţu Efrayim  i kadun ki Manate.

21 Itrayel akak aji na Yotef : « Nji wi, dban  i pkeţ,
kē Naşibaţi a ē wo na an, aluņ kakakanan du u aak
wi başinan.

22 Kē nji n ē dukaru Tikem dawo dko di
ikpelanuņ babuk  aaş. Ddukaru dko du Tikem
di ntehuņ du Bahamorit na kakej na i uuri yi naan.
»

49

U up wi Yakob  i uko unkmbiin̄ ka ep pa babukul

1 Yakob adu babukul aji na baka :

« Nabiin̄ nayit, n upan uko unkn epuņ  i n wal
nankmbiin̄.

2 Nabiini, natiinkan, an babuk Yakob,
natiinkan *Itrayel aşinan.

3 « Ruben, iwi iwoon̄ bajeen i naan,
nateek i pwiin  pi naan,
dbuku wi nhumuņ nhinaa,
iwo ñaan̄ antaņuņ maakan
abot ahina maakan.

4 A ē wo ji bd k ban uunkuņ,
iinkak awo and mnuņ  i babuk  aaş,
 iki ikowand n n wi ipayin̄  i kali a ki naan,
apiin  na alon̄  i bahar naan.

5 « Fimeon̄ na Lewi, an nawo na n sal n loolan,
natiinkar a ij ugut.

6 Kë nji nşë wo mënknëej ʒi iko yi nan,
 mënknëakiir na an ʒi uko wi natiinkaruŋ,
 ʒiki ʒi udeeb wi nan nafiŋ bañaan,
 aʒakman ŋgit ŋkaş ʒiki ulilan.

7 Dfëp udeeb wi baka uwuʒaan,
 na uko utam wi badoluŋ.
 Ddo baka bawayëşar ʒi itoh yi babak Yakob,
 kafaaş baka ʒi ikub yi Itrayel.

8 « Kë iwi Yuda, babak şaaş baluŋ kadëmanu,
 kañen ki nu kawo ʒi imbuŋ yi başooradu,
 babak şaaş babot baŋup ʒi kadunu.

9 Yuda abuk naan, iwo ji uliihu,
 umpënnuŋ pjan ade uko wi umobuŋ,
 aya jot apiinʒ,
 iwi uliihu umpiinʒuŋ in akñoomuŋ kabi kanaʒanu?

10 Pşih paankpën ʒi iwi,
 kë pjuuʒi pi pşih pakak aduka ʒi pntaali
 pankpënnuŋ ʒi iwi
 te wal wi ajuŋ pa na manjoonan akbiinʒ,
 ñaan i bañaan biki ŋtaak bti bakdoon kado uko
 wi ajakuŋ.

11 Atan ubuuru wi nul ʒi bko bdolni ubiñu
 aşë tan umpoʒi wi wa ʒi kanah kanuurnaaniinʒ.
 Anaj kamişa ki nul na ubiñu,
 bayeti bi nul ʒi meel mi mnko manjaan man-
 dolna ubiñu.

12 Ubiñu ujeenkan këşul
 kë mntow manfaatan iñiinʒul.

13 « Kë Fabulon ul, afëʒ kakab bdëk
 du pkëŋ pi ŋlantu,
 ufëʒ wi nul udëm te kaban Tidonʒ.

- 14 « Itaakar awo ji ubuuru ukēm
umpiintuŋ ʒi kampen ptoof.
- 15 Awin kē dko dalil ppiint
kē uʒaak ubot alil,
ajiŋ akuŋa bdaaj
kē bakak ajuukntęna ʒi ulemp.
- 16 « Dan aŋih pntaali pi nul,
jibi babak aŋin bakŋihun ki baka.
- 17 Awo upula ʒi bgah,
umagęnt ʒi plęl,
atib umpęlęnt ʒi kahoŋ,
ampayiin ʒi wa ajotna feŋ.
- 18 « Dhaŋ kē iwi *Yawe Nawat Kabuka ikbuu-
ranaanun.
- 19 « Kē iwi Gad, baŋaan bajotnu
iŋe ilukan ibot idookar na baka.
- 20 « Aŋer ul, uʒaak wi nul utum iko ide,
iko ide yi baŋih.
- 21 « Neftali awo ji ubata untaruŋ,
unkdoon kabuk nmpoŋi nnuura.
- 22 « Yotef awo ji bko banjaan babak maakan
banwoon ʒi kakab dko di meel.
Inah yi ba iji idem kalawŋa kabiig.
- 23 Baŋaan biki iŋuuri bala'a ugut,
awata iŋuuri ajotna.
- 24 Kē kaŋaanan ki nul kaŋe liint
kē inen yi nul ihil kawiiŋu,

Naşibaţi anhiniin, i Yakob ajaan adëman adolun iko
mënt bti.

Naşibaţi mënt awoon nayafan i Itrayel, plaak pi
danaŋnuŋ aliint.

²⁵ Naşibaţi i şaaş ajaan adëman abi kaţenku pdo iko
mënt bti

*El Şaday, Naşibaţi Anhiniin iko bti
awulu bnuura banwoonun baţi
awulu bnuura na meel mi ŋkumpëş
awulu bnuura kado ibuk bapoţ baţum
ŋntaam ŋi nu ŋabot ŋabuk ŋatuman.

²⁶ Bnuura bi şaaş akñehandëriin
badëm kapel bnuura bi inkun iweek injonun
nwoo,
kapel iko inuura inwoon ŋi inkun inkwoon te
mŋto.

Bnuura bun bti bawaliin ŋi bkow bi Yotef,
ŋi pjuk pi i badatun ŋi ptoof pi babak aşin.

²⁷ « Benyamin awo ji uko ujooţ wi uţeeh,
na nfa uji ufiŋ kade,
na utaakal ufaaşër uko wi uyaan aka. »

²⁸ Bukun bawoon bajug itoh inwoon ŋi Itrayel,
bawo iñeen na batëb. Uko wan wi wi aşin baka
ajakun na baka, añehandër andolun Naşibaţi uko
wi awoon i kañehandëra.

Pkeţ pi Yakob

²⁹ Yakob akak abi aji na babukul : « Dya hënkun
du bajug naan. Namoyaan du kakab bateem naan
du bhër banwoon du uţeeh wi Efron nahitit,

³⁰ du Makpela dantaanun na Mamre du utaak
wi Kanaan, du uţeeh wi Abraham abiiŋ anug du
Efron nahitit ado dko dmoyni bañaan biki nul.

³¹ Dul di Abraham na Taara aharul bamoy-naaniin ; kë dul di Itaak na Rebeka aharul bakaan amoynaana ; kë dul di mmoynuñ Leya.

³² Uṭeeh na bhër banwoon ṭi wa inuganaana ṭi bahitit. »

³³ Wi Yakob abaan pṭup babukul uko wi bawoon i kado, apul ihoṭ akakan ṭi kaliṣa, aṣë jëmṣa aya du bajugul.

50

Umoy wi Yakob

¹ Kë Yotef aṣë mook aṣin, awooni añowana na mnkuul about bootana.

² Aji na bapiinṭan banwoon da baboman puum jibi bajaan baboman muum mi baweeek biki baka. Kë bukuñ bado Yakob i bakakuñ adu Itrayel uko wi Yotef ajakuñ.

³ Bado ṅnuur iñeen ṅbaakër ji udolade wi baka, awo ṭi pboman puum. Bañaan biki Ejiptu bawooni puum ṅnuur iñeen paaj na ulon (70).

⁴ Wi ṅnuur ṅi ṅwooni ṅbaan, Yotef aji na baweeek banjaan baṭënk *Farawuna pṣih : « Woli dwinana bnuura ṭi kës ki nan, naya kaji na Farawuna,

⁵ Paapa aji na ṅji aṅogan pkeṭ aṣë dolën kë mehnaa aji dluñ kamoya du bhër bi ajipanun du Kanaan. Farawuna aṭenaan keeri nya moy paapa, nṣë kak. »

⁶ Farawuna aji na a : « Yaan imoy ṣaaṣ ido uko wi aṭu'iin kë imehnaa. »

⁷ Yotef kë ayaa, kaya kamoy aṣin, kë baweeek bti banjaan baṭënk Farawuna naṣih, baweeek biki katoh ki Farawuna, na baweeek bti biki utaak bañoṭana.

⁸ Baya na biki katoḥ ki Yotef bti na babuk ašin, na biki katoḥ ki ašin bti. Bapoṭ na ḡntaam ṭaṅ badukiin du Gošen.

⁹ Nkaaru ḡi ḡmpëlënt ḡakpuluṅ ḡanwoon na baṅaan ḡakak aya na baka. Bawo pntuk pweek maakan.

¹⁰ Baban du plut pi Yordan du dko di bajaan bado Gored-Ha-Atad. Banaṭ da awooni aṭḡa maakan, kē Yotef awo da ḡnuur paaj na ulon awooni ašin.

¹¹ Baṅaan biki Kanaan bawin kē baṅaan bakwooni maakan du Gored-Ha-Atad aṣë ji : « Puum pi biki Ejiptu pi pawo pi ṅaan naweek. » Ukaan kē bakak ado dko mēntṭ danwoon du plut pi Yordan aji Abel Mitrayim*.

¹² Babuk Jakob bado uko wi abiiṅ aji na baka.

¹³ Baya na a du uṭaak wi Kanaan, aya amoya du bhër banwoon du uṭeḡ wi Makpela unṭaanuṅ na Mamre, wi Abraham abiiṅ anug du Efron nahitit kado kamoyna baṅaan biki nul.

¹⁴ Yotef akak du Ejiptu na babuk ašin na baṅaan bti banyaan na a wi akyaan pmoy ašin.

Phaajala pi babuk ašin Yotef

¹⁵ Babuk ašin Yotef bawin kē ašin baka akeṭi aṣë ṭiini aji : « In ameen ba? Yotef ahilan kakak kaṣoor nja, kakakan nja buṭaan bti bi ḡdololuṅ. »

¹⁶ Wal mēntṭ kē baṣë yil kē baya ji na a : « Ji ṣaaṣ abi ado kakeṭ aji na un

¹⁷ “Najakan na Yotef amiir babuk ašin pjuban na pekadu di baka, amiir baka buṭaan bti bi badoluṅ.”

---

* **50:11** ṭi uhebërë Abel Mitrayim dawoon; puum pi biki Ejiptu.

Kë hênkuŋ, miirun ipekadu yi nun, un balempar Naşibaŋi i şaaş ajaan adëman. »

Nŋup ŋi baŋupun Yotef ŋaŋu'a kë awooni.

¹⁸ Babuk aşin babi bukal ŋi ŋleef ŋi baka agëntla ŋi ihoŋul aşë ji : « Un biki biki ŋi kadunu, kakanun balemparu. »

¹⁹ Kë Yotef aşë teem baka aji : « Naklënk, dwo Naşibaŋi i?

²⁰ Buŋaan bi naŋuun pdolën Naşibaŋi akakan ba kë bawo bnuura, uko unwoon ŋa wi uhilna udolana : uko mëntŋ uwo mbuur mi baŋaan batum.

²¹ Hênkuŋ naklënk, ŋji kadoon kawulan uko wi nanumiin, an na babukan. » Aŋiini na baka bnuura aŋooran baka iŋëb.

Pkeŋ pi Yotef

²² Yotef na biki katoh ki aşin kë bawo du Ejiptu. Nşubal ŋi Yotef adolon ŋi mboş ŋawo iŋëen-week na iŋëen (110).

²³ Awin babak bababul, biki Efrayim abukul, abot ahup biki Manakir ababul i Manate abukul.

²⁴ Unuur ulon, Yotef aji na babak aşin : « Dŋogan pkeŋ, kë Naşibaŋi aşë bi ŋi an kapënanan ŋi utaak wi, kaŋooŋan du utaak wi abiiŋ amehna ahon bi Abraham, Itaak na Yakob. »

²⁵ Yotef ado babak Itrayel kë bamehnaa, aji na baka : « Wal wi Naşibaŋi akluŋ kabi ŋi an, najejan imoh yi naan, napënan ya ŋi utaak wi. »

²⁶ Yotef akeŋ wi akaan ŋşubal iŋëen-week na iŋëen (110). Baboman pum pi nul jibi bajaan baboman muum mi baweeek biki Ejiptu, aŋu'a ŋi btuur aşë moya ŋi Ejiptu.

Ulibra wi Naşibaṭi
New Testament and Shorter Old Testament in
Mankanya

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mankanya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mankanya

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

[cxlix](#)

please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 30 Dec 2021

a40dd8c3-0687-5ed7-bd1a-ef16ae8e3b9c